

Konica
FILM & CAMERAS

Konibel

Kneza Miloša 64, 11000 Beograd, *Yugoslavia* Tel. (+381 11) 3618-903, 3618-905, 3618-906
 Fax. (+381 11) 646-640 E-mail: konibel@eunet.yu

REFOTO

ČASOPIS ZA
 KULTURU
 FOTOGRAFIJE

N° 10
 april 2002.

DIN. 180

€ 5

ISSN 1450-6394

Fotografi

Miloš Jovanović
 Branislav Strugar
 Vladimir Marković

Foto škola

Akt fotografija 2
 Skala, prostor i kompozicija
 Svetlost u fotografiji 5

Aktuelnosti

YU PRESS PHOTO
 YU PHOTO ART

Mamiya 645D

AF zum objektiv
 28-80 mm

Nikon D100

Canon PowerShot G2

Nagradni konkurs

Kreni na crveno

PROFI FOTO exclusive distributor

AGFA *Agfa*

SVE ZA FOTOGRAFSKE RADNJE

Od zupčanika i filma
do Noritsu i Fuji foto laboratorija

IZUZETNO POVOLJNE CENE, GENERALNO SERVISIRANE MAŠINE
POTPUNA TEHNIČKA PODRŠKA, SAVETI, SERVIS I GARANCIJA

Fuji SFA 238
+ FP 232 B
+ DODATNA OPREMA
**35% JEFTINIJE OD
KATALOŠKE CENE**

Noritsu QSS 2301 HRCRT ili CRT
+ DIGITALNA STANICA
+ ORIGINAL SOFTWARE

Noritsu QSS 2211 + QSF V30

**KOMPLETAN
MINI-LAB
U 1 MAŠINI
NA 1m**

Noritsu QSS MICRO 1801

VELIKI IZBOR
DODATNE OPREME

- da radite brže
- da poboljšate kvalitet
- da ponudite više

Za APS

Papir
Magazin

Dark Box

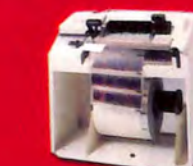
DCP 760

Automatski
držač trake

Automatski
film ekstraktor

Uređaj za
pakovanje
filmova

ŠIROK ASORTIMAN FOTOGRAFSKOG MATERIJALA

FOTO PAPIR
RAZLIČITIH ŠIRINA I EMULZIJA
FOTOGRAFSKE HEMIKALIJE
FILMOVI I BATERIJE

KONTINUITET U SNABDEVANJU ZA NAŠE STALNE KUPCE

VAŠ POUZDAN PARTNER ZA SAVETE, KUPOVINU I SERVIS

Tel. 011/ 32 20 692, 32 48 715 Fax: 011/ 32 48 630
Beograd, Knez Miletina 26, bgelitefoto@sezampro.yu

Pismo nikšičkih planinara

Poštovana redakcijo,

Pišem vam iz Nikšića i bavim se amaterskom fotografijom. Pored fotografije bavim se i planinarstvom. Opremio sam se za pejzažnu fotografiju i nastojao sam da svoja znanja proširim, međutim to je bilo veoma teško s obzirom na to da je skoro nemoguće naći odgovarajuću literaturu. Međutim, sasvim slučajno naišao sam na vaš časopis koji me je naprosto oduševio, kao i vaša namjera da približite fotografiju širem krugu ljudi. Zbog toga sam vam veoma zahvalan. Kako imamo planinarsko društvo, kao i naš sajt na Internetu, došao sam na ideju da bismo mogli objaviti nekoliko tekstova iz vašeg časopisa koji su veoma kvalitetni, a koji bi na taj način bili dostupni velikom broju naših posjetilaca koji se takođe bave planinarstvom i fotografijom. Svi tekstovi koji bi bili objavljeni na našem sajtu imali bi uz potpis autora i broj časopisa i mesec izdavanja. Takođe, voljeli bismo ako vaša redakcija ima svoj sajt, uputimo link prema njemu. Uz dužno poštovanje i želju za saradnjom.

U ime planinarskog društva "Unlimited" iz Nikšića (www.users.cg.yu/pd_unlimited/)

Dondić Zoran

Dragi prijatelji, sa zadovoljstvom prihvatamo ideju da na vašem sajtu na Internetu objavite nekoliko tekstova s fotografijama iz našeg časopisa. To se poklapa i s osnovnom idejom časopisa REFOTO, a to je da on može najbolje da afirmiše kulturu fotografije ako uspostavi saradnju sa svima onima kojima je bliska ova vrsta umetnosti. Razumeli smo da je ona bliska i članovima vašeg planinarskog društva, kome želimo puno uspeha u radu i što tešnju saradnju sa našim časopisom.

Žao nam je što za sada nemamo svoj sajt, jer bi preko linka ova saradnja bila praktičnija, ali verujemo da ćemo uskoro i na ovaj način kontaktirati.

Srdačno vas pozdravljamo,
Redakcija REFOTO

Da Vas ne ureknem...

Razum i volja jesu najveće bogatstvo, a misao je jača od tela.

U mom razumu već duže vreme stoji jedna jedina misao - časopis REFOTO je veliki prijatelj svakom čoveku koji je prijatelj fotografije.

Kako kažu bake i deke, ne bih želeo mnogo da vas hvalim - da vas ne bih urekao, već vam želim puno sreće i zdravlja u životu i dugu saradnju s časopisom.

Petrović Zoran, Batočina

Prednost malog mjesta

Poštovana gospodo,

Čestitamo vam na odličnom časopisu i želim vam da nastavite u istom tonu i s istim sadržajem.

Posebno me je oduševilo što je REFOTO vjerovatno jedina novina u našoj državi koja se ni najmanje ne bavi politikom, već isključivo onim što joj piše u zaglavlju - a to je kultura fotografije.

Imati pred sobom jedan ovako uređen časopis jeste, za ljude iz malih mjesta - prava svečanost! Vama iz prestonice teško je objasniti da se u provinciji novine bolje čita-ju, pa ako hoćete, i bolje razumiju. Možda je to i zato što u malom mjestu čovjek ima više vremena, ali prije bih rekao da ovdje ima više želje da se nešto nauči, dok kod vas "svi znaju sve"!

Meni se REFOTO dopada zato što u njemu govore i pišu ljudi koji su u ovoj oblasti "na svom terenu" i ja im vjerujem. A kad neko-me vjeruješ, onda želiš da se sa njim i družiš. Tako sam i ja odlučio da budem s vama dok god budete ovakvi.

Ne zamjerite na blagoj kritici "velegradskog mentaliteta", ali to je samo iz dobre namjere. Još jednom vas pozdravljam i želim puno uspjeha.

Miladin Vranješ, Pljevlja

Zahtev iz Gračanice

Poštovana redakcijo,

U našu Gračanicu, koja je, kao što vam je poznato, jedna od enklava na Kosovu i Metohiji nastanjena srpskim življem stiže razna štampa, ali ne i časopis REFOTO. Ja sam ga kupio u Beogradu i pokazivao ga komšijama i prijateljima u Gračanici kojima se veoma svideo. Kako međutim ne izlazimo tako često iz našeg mesta, ne znamo kad ćemo biti u prilici da dođemo do novog broja časopisa. Postoji li mogućnost da preko distributera dnevne štampe u Gračanicu stigne i REFOTO?

Dragoslav Živković, Gračanica kod Prištine

Ta mogućnost, Dragoslave, postoji i mi verujemo da ćemo uskoro dospeti na kioske štampe u vašem mestu.

Analiza, a i konkurs

Poštovana redakcijo,

Odlučio sam da pošaljem nekoliko svojih fotografija za vašu rubriku foto - komentar. Neću da vas hvalim jer i sami znate da ste veoma dobri. Jedino što mislim da bi trebalo češće da izlazite i da posvećujete više prostora mladim i neafirmisanim fotografima.

Sjajno je što ste ponovo otvorili konkurs, na kojem ću ovoga puta učestvovati, jer sam prošli put potcenio svoj rad. Videćemo kako ću proći (ovo mi je prvi put u životu).

Vladan Andrejević, Beograd

Drago nam je da ste se ovoga puta odlučili da učestvujete na našem konkursu. Prve rezultate videćete već u ovom broju i nadamo se da će i neki od vaših radova biti objavljeni, a možda i nagrađeni. Od sledećeg broja ponovo dajemo prostor mladim autorima (ovoga puta i onima koji nemaju svoj Internet sajt), pa vas pozivamo da nam pošaljete svoj portfolio na e-mail ili poštansku adresu sa kratkim biografskim podacima.

Puno uspeha,
Redakcija REFOTO

Molba za komentar

Poštovana redakcijo,

Prvo da vam zahvalim što ste omogućili ovakav vid saradnje. Ja sam Borislav Gnjidić i bavim se fotografijom kao hobbijem. Ovaj put vam šaljem fotografiju pod nazivom "Harmonija na delu". Svaki put, u okruženju nesklada, kada uspem da uhvatim lepotu i harmoniju prirode, njenih boja i oblika, budem veoma fasciniran. Iz tog razloga ne mogu objektivno da sagledam stvarnu vrednost ove fotografije, pa bih vas molio za mišljenje. Imajte na umu da je fotografija skenirana na ne tako dobrom skeneru i s velikom kompresijom radi lakšeg slanja. Bez obzira na to da li ćete naći malo vremena i prostora za mene, ja ću vam slati mnoge moje radove.

Vaš verni čitalac,
Borislav Gnjidić

Vremena i prostora smo našli i nadamo se da ćete biti prijatno iznenađeni kada pogledate rubriku foto - komentar jer ćete tamo naći vašu "Harmoniju".

Čestitamo i zahvaljujemo se na javljanju,
Redakcija REFOTO

REFOTO

časopis za
kulturu
fotografije**Vaganje talenta**

Lako je uočiti da je ovaj časopis uspostavio dobru komunikaciju s čitaocima jer su autori mnogih fotografija koje objavljujemo izašli iz anonimnosti zahvaljujući ovoj saradnji.

Otvorili smo, naime, neku vrstu tribine za amaterske fotografske radove, koje stručno analiziraju naši saradnici. Odziv je prevazišao naša očekivanja, pa smo im u ovom broju posvetili čak četiri stranice.

Slično se događa i sa drugim oblikom kontakta s čitaocima - nagradnim konkursom. I ovde je odziv veliki jer su, očigledno, ljubitelji fotografije razumeli da kroz ovakav vid takmičenja najbolje mogu da izvagaju svoj talenat. I da se možda, jednoga dana, u ovom časopisu predstave kao istaknuti fotografski stvaraoči, kakvi su, na primer, Branislav Strugar, Vladimir Marković ili Miloš Jovanović čije fotografske radove objavljujemo u ovom broju.

Kao podstrek za vaganje ovog talenta može da posluži i izložba "Savremena jugoslovenska fotografija", o kojoj govorimo u časopisu. Na ovoj izložbi predstavljeni su umetnici raznih generacija i žanrovskih opredeljenja, koji su takođe prevalili put od amaterske fotografije do umetničkog stvaralaštva.

Taj put prošli su i autori nagrađenih fotografija s tradicionalnog YU PRESS PHOTO konkursa, koje predstavljamo u ovom broju.

Slobodan Vukadinović

U OVOM BROJU:

NOVITETI	4-5
FOTO AKTUELNOSTI	6-14
MOJE ISKUSTVO - Svetislav Dragović	
Novosti iz digitalne fotografije	16-17
FOTOGRAFI	
Branislav Strugar	20-27
Vladimir Marković	40-43
Miloš Jovanović	50-53
FOTO ŠKOLA	
Mitar Trninić	
Akt fotografija II	28-30
Vladimir Červenka	
Svetlost u fotografiji (6):	
Svetlosni uređaji za svetlosnu rasvetu	32-34
Ivana Brezovac	
Skala, prostor i kompozicija	36-38
Milan Živković	
Makrofotografija	44-46
FOTO TEHNOLOGIJA - Srđan Vuković	
Skeneri	48-49
ISTORIJA FOTOGRAFIJE - Goran Malić	
Branislav Nušić kao fotograf	54-55
MAJSTORI SVOG ZANATA - Nandor Kermeci	
Majstor za Ginisa	56-57
TEHNIKA	
Nikon F55	58-59
Mamiya 645AFD	60
Pentax 645N II	61
AF Zum objektiv 28-80 mm	62-63
SB-80DX i SB-30	64
Canon PowerShot G2	66-67
Nikon Coolpix 2500	68
Nikon D100	69
Fuji digitalni štampači	70-71
Izbor rezolucije skeniranja	72
PITANJA I ODGOVORI	73
NAGRADNI KONKURS	74-75
FOTO - KOMENTAR	
Analiza fotografskih radova čitalaca	76-79

Naslovna strana:

Dalibor Danilović, "Otvaranje Festa",
YU Press Photo

REFOTO časopis za kulturu fotografije: Osnivač i izdavač REFOT B, Beograd, Pčinjska 17; tel. 011/456-151; 444-86-62; faks. 011/4460-234, e-mail. refoto@net.yu, žiro račun 40816-603-6-28554
Glavni i odgovorni urednik: Slobodan Vukadinović; pomoćnik glavnog urednika: mr fot. Ivana Brezovac
Redakcija: Tomislav Peternek, Dragoljub Tošić, Svetislav Dragović, mr fot. Mitar Trninić, Milanka Todić, mr fot. Vladimir Červenka, Goran Malić, Boris Bjelica, mr fot. Milan Miletin, Miroslav Nikoljačić, Imre Sabo, Srđan Vuković, Nijaz Selmanović
Saradnici: Nebojša Babić, Vojin Mitrović (Pariz), Nada Vukadinović (Firenca), Branko Popović (Frankfurt)
Tehnička redakcija: Petar Vukadinović, Milena Avramović; Lektor: Biljana Đorđević
Marketing: Orange, tel. 636-830, fax. 634-458, e-mail. orangest@eunet.yu
Rukopisi i prilozi se ne vraćaju. Štampa: Štamparija "Stojkov", Novi Sad, Pre-press: REFOT B & Scanner Studio
Cena pojedinačnog broja 180 dinara. Rešenjem Ministarstva kulture Republike Srbije broj 413-00-00244/2002-04 časopis oslobođen plaćanja poreza na promet.

Nova Leica za sladokusce

Svi oni koji vole dobar, siguran i proveren nerefleksni fotoaparat obradovaće se pojavom novog Leica M7 modela. Kažu da je ovo dugo čekanje vredelo jer je ovo stvarno vrhunski proizvod, koji je zadržao formu svog prethodnika, modela M6, s unapređenjima kao što su elektronski upravljani standardni Lajkin zavesni zatvarač i automatska ekspozicija. Zatim, tu su i digitalni pokazivač u viziru, DX kodiranje, memorisanje izmerenih vrednosti TTL svetlomera i sinhronizacija blica na čak hiljaditi deo sekunde. Svi sistemski elementi M serije mogu se koristiti i na ovom modelu. Testirao ga je dobitnik nagrade "Worldpress" za 2000. godinu Claus Bjorn Larsen u Ugandi i Srbiji gde je izdržao sve uslove snimanja. U prodaji će se pojaviti krajem marta, po ceni od oko 3.000 evra.

Drajv za sve vrste memorijskih kartica

Za one fotografe koji koriste različite memorijske kartice pobrinula se nemačka firma Retec sa svojim "Pet u jednom" drajvom, pomoću kojeg je preko USB porta moguće prebacivati podatke sa SmartMedia i CompactFlash kartica kao i MultiMedia i SD kartica. Drajv je kompatibilan sa sistemima Windows 98, 2000, ME i Mac od operativnog sistema 8,6. Teži samo 90 grama, a dimenzije su mu 9,7 x 8,2 x 4,6 cm.

Konica Digital Minilab System

Ovaj sistem nazvan R1 Super omogućava svima koji to hoće da svoju laboratoriju opreme jedinicom za digitalno osvetljavanje, u odnosu na kvalitet koji pruža, pod najpovoljnijim uslovima pošto je nadogradnja prethodnih analognih sistema iz Konica 8 serije veoma jednostavna i jeftina. Rukovanje ovom jedinicom je jednostavno, čak i za početnike, a softver je veoma funkcionalan, s mogućnošću automatske korekcije crvenih očiju, digitalnim odstranjivanjem prašine i ogrebotina i zapisivanjem na CD pritiskom na samo jedno dugme. Filmovi se skeniraju s Konikinim revolucionarnim skenerom za film visoke rezolucije i jedinica može da se poveže na eksternu kompjutersku mrežu.

Sony digitalni pomoćnik

Na ovogodišnjem CeBit-u u Hanoveru svakako je bio Sony CLI Handheld NR70V s ugrađenom digitalnom kamerom i pokretnim monitorom visoke rezolucije hit među svima onima

koji vole da imaju što više podataka kod sebe, a i da na poslovnim razgovorima, uvidajima ili studijama nekog terena naprave i snimke bez dodatne kamere. Ima ugrađen procesor Super VZ 66 Mhz, ugrađenu digitalnu kameru, mogućnost reprodukcije audio i video zapisa i softver koji omogućuje pristup slikama ili podacima samo jednim potezom. Memorija može da se proširi preko mesta za MemoryStick karticu u ovom trenutku na 128 Mb. Cena ove "igračke" još nije poznata, a u prodaji će se naći sredinom ovog leta.

Novi objektiv iz Nikona

Nikon je predvideo da do leta izbaciti na tržište nove objektivne aparate, a ne preko uobičajenog prstena, čime je omogućena ušteda u težini. To znači da su ovi objektivni predviđeni samo za modele F5, F100, F80, F65, F55, D1 i D100. To su zum AF-S VR Zoom-Nikkor 70-200 mm, f/2,8 G IF-ED sa stabilizatorom slike. AF-S Zoom-Nikkor 24-85 mm f/3,5-4,5G predviđen kao standardni zum za digitalne refleksne aparate i AF Zoom-Nikkor 28-100 mm f/3,5-5,6G uz F65 ili F80 modele.

Najmanji digitalni aparat

Kako kažu u Koniki, Digital Revio KD-400Z jeste najmanji od svih digitalnih aparata koji daju sliku od četiri megapiksela i imaju trostruki zum. Dimenzije su mu 94 x 56 x 2,9 mm i teži svega 200 grama. Objektiv je, u stvari, veoma kvalitetan Hexanon f/2,8-4,9, 8-24 mm (ekvivalent kod Lajke bio bi 39-117 mm), a tehnologija digitalnog zapisa zasnovana je na originalnom "Konica color management" tehnologiji. Sva podešavanje veoma su jednostavna i lako će se snaći s njim i amateri i profesionalci. Napaja se iz ponovo punjive litijum-jonske baterijske jedinice i u standardnu opremu spada USB kabel za vezu s kompjuterom, kaiš, baterija i CD Rom sa softverom.

Phase One H5

Danski proizvođač poznatih digitalnih leđa Phase One ponudio je tržištu paket koji treba da olakša odluku svih onih fotografa koji se prevashodno bave portretisanjem da pređu na digitalnu fotografiju. U paketu se nalaze nova aparate srednjeg formata (na našoj slici je Hasselblad) i izvanredan softver Portrait One. Rad s njima toliko je lak da čak i oni koji nemaju skoro nikakva znanja o personalnim računarima mogu veoma lako da se snađu sa njima. Pored pripreme za samo snimanje, softver omogućuje i prezentaciju snimljenog materijala. Ovaj komplet može se nabaviti po ceni od 14.995 evra.

Sony Mavica sa CD pisačem

Ovo je, u stvari, proizvod star već nekoliko meseci, ali smo smatrali da je interesantan zbog medija na koji se snimci visoke rezolucije od 4,1 efektivnih megapiksela mogu snimiti. To su ili obični ili ponovo prepisivi Cd mediji, kojih ima svuda. Sony MVC-CD400 opremljen je veoma kvalitetnim Carl Zeiss Vario-Sonnar objektivom f/2,0-2,5 koji bi odgovarao zumu 34-120 mm, ima ekspoziciju od 8 sekundi do 1/1000 s, autofokus, veliki displej s veoma jasnom slikom, šest programa, mogućnost zapisivanja i kratkih tonskih zabeleški i još mnogo toga. Maksimalna rezolucija slike jeste 2,272 x 1,704 piksela. Isporučuje se sa USB i AV kablom u kompletu sa šest praznih običnih CD medija i jednim ponovo prepisivim, odgovarajućim softverom i punjačem. Košta oko 1.400 evra.

Digitalna Leica

Crvena velika tačka na magnezijumskom kućištu novog Digilux1 aparata od četiri megapiksela ukazuje na to da je ovo jedna prava Leica nastala u sradnji poznatih stručnjaka za optiku iz Nemačke, kombinovana s digitalnom tehnikom iz Panasonica s Dalekog istoka. Trostruki zum DC Vario-Summicon 1:2-2,5, 7-21 mm odgovara zumu 33-100 mm kod Lajke formata i može se uoštravati, kako manuelno, tako i pomoću brzog autofokusa. Ekspoziciju je moguće podesiti u četiri programska i jednom manuelnom položaju i snima četiri slike u sekundi u seriji, a mogu se snimati kratki filmovi s tonom u MPEG formatu. Slika se kontroliše na displeju od 205.000 piksela. Moći će da se kupi od kraja maja za oko 1.200 evra.

Canon EOS D60

I Canon D30 dobija naslednika u modelu D60 koji deluje robustno skoro kao profesionalni modeli, ali je ipak predviđen za naprednije amatere koji na njemu mogu da koriste svu EOS opremu koju poseduju. Rukovanje njime je jednostavno i komande su pregledne. Pomoću točkića obavlja se navigacija kroz meni. Novina jeste da se slika veličine šest megapiksela, što je dovoljno za kvalitetnu štampu slike veličine A3 formata, snima istovremeno i u JPEG i u

RAW formatu. Za njega je predviđen specijalni "battery pack" za nesmetano napajanje. Očekuje se da će koštati oko 3.000 evra, plus oko 200 evra za bateriju.

Sigma kompaktni zum

Ovaj Sigmin KOMPACT HYPERZOOM 28-300mm F3,5-6,3 ASPHERICAL MAKRO napravljen je posle dugotrajnih istraživanja tima ovog proizvođača, poznatog po naporima za proizvodnju "superzuma". Veoma je malih dimenzija i daje izvanredne slike. Jedno SLD staklo koje ima specijalno nisko rasipanje boja postavljeno je na mestu između grupa leća, tako da je izvanredno korigovana hromatska aberacija, a dve grupe asfertskih leća koriguju skoro savršeno sfernu aberaciju. Njime se veoma lako rukuje, ima ugrađenu kočnicu da se prsten ne bi sam od sebe pomerao od sopstvene težine objektiv. Prednje sočivo ne pokreće se kod uoštravanja, pa je moguća primena polarizacionog filtra. Isporučuje se sa sopstvenim zaslonom za svetlo.

HOMOLJE: Arhitektura, stanovništvo, priroda

U Etnografskom muzeju u Beogradu 19. marta otvorena je izložba fotografija Stanka Kostića. I sam rodom iz Knežice, opština Petrovac na Mlavi, sa specifičnim senzibilitetom i razumevanjem za temu obradio je priču o Homolju, o njegovim prirodnim lepotama i ljudima, kao i o narodnoj tradiciji i staroj arhitekturi. Ovo je nastavak projekta na kome Stanko radi gotovo četiri godine i čiji je prvi deo pod nazivom "Stari zanati u dolini Mlave" prikazan pre godinu i po dana, takođe u Etnografskom muzeju u Beogradu. Izložba sadrži 65 kolor fotografija i prati je vrlo bogat katalog reprodukcijama svih izloženih eksponata.

REFOTO u Dubaiju

Zahvaljujući našim saradnicima, bračnom paru Karolini i Miodragu Vinkić iz Kučeva, časopis REFOTO dospelo je čak do Dubaja. Naime, ovaj bračni par je na svoje turističko putovanje do Ujedinjenih Arapskih Emirata poneo i nekoliko brojeva ovog časopisa i poklonio ih predstavniku Nikonove prodavnice fotoopreme u Dubaiju.

WORLD PRESS PHOTO 2002

U Amsterdamu od 3 do 14. februara 2002. godine zasedao je žiri 45. konkursa World Press Photo. Dodelio je nagrade u devet kategorija fotografima iz 18 zemalja: Argentine, Australije, Austrije, Belgije, Bosne i Hercegovine, Danske ...

Pobednička fotografija ovogodišnjeg konkursa jeste crno-bela fotografija danskog fotografa Erika Refnera. Fotografija prikazuje telo jednogodišnjeg dečaka iz Avganistana pripremljeno za sahranu. Fotografija je snimljena u junu prošle godine u izbegličkom kampu u Pakistanu. Ona je deo drugonagrađene reportaže iz kategorije Ljudi u vestima. Informacije o ostalim nagradama možete naći na Internetu:

www.worldpressphoto.com

Fotografija desno
World Press Photo 2002:
Erik Refner, Danska
"Telo Avganistanskog
dečaka pripremljeno za
sahrnu",
Pakistan, jun 2001.

Fotografija levo
Kategorija umetnost:
Fernando Marcos Ibanez,
Španija, "Danza Dance"

Kategorija vesti reportaža: James Nachtwey, SAD
Svetski tržni centar, Njujork, 11. septembar 2001.

Izložba u Skoplju WORLD PRESS PHOTO 2001

Od 23. februara do 17. marta 2002. godine u Skoplju, Republika Makedonija, u reprezentativnom salonu Muzeja savremene umetnosti na starom Kaleu, koji se izdiže iznad centralnog gradskog područja Skoplja, postavljena je izložba "WORLD PRESS PHOTO 2001". Izložba sadrži 207 fotografija koje prezentuju najbolje novinske fotografije u 2001. godini, istovremeno predstavljajući i istorijski dokument za najznačajnije momente u njoj. Ova reprezentativna izložba dosad je postavljena u 75 fotosalona širom sveta u 37 zemalja, a njena posećenost uvek je iznad očekivanja. Izložba World Press Photo (WPPH) osnovana je 1955. godine kao fondacija za podršku razvika nezavisne novinske fotografije. WPPH raspisuje konkurs za novinsku fotografiju godine, izdaje knjige i organizuje izložbe fotografija s konkursa.

Na konkursu objavljenom 2001. godine bilo je prijavljeno ukupno 42.321 fotografija od 3.938 fotografa iz 121 zemlje u svetu. Žiri je jednoglasno nagradio 63 fotografije u 18 različitih kategorija. Nagrađene fotografije

predstavljaju raznolikost stilova, pristupa i stanovišta koji su lični i van standardnih normi. Crno-bele fotografije, kolor i digitalni zapisi, kao i različiti formati poredani bez pravila stvaraju niz estetskih prikaza, od najtradicionalnijih do najsavremenijih. Nagradu za 2001. godinu žiri je dodelio fotografiji "Familija imigranata iz Meksika u domu u Teksasu", fotografa Lara Xo Regana iz SAD.

Sponzori WPPH jesu "Canon", Holandska avio-kompanija "KLM", "Kodak professional", koji je deo kompanije "Eastman Kodak". Izložba je postavljena uz pomoć Makedonskog instituta za medije i Ambasade Kraljevstva Holandije u Makedoniji.

Vladimir Plavevski

World Press Photo 2001 - Lara Xo Regan, SAD,
"Familija imigranata iz Meksika u domu u Teksasu"

Re Supo (Ré Soupault) fotografije 1934 - 1952.

U Muzeju istorije Jugoslavije u organizaciji Gete instituta 5. marta otvorena je izložba fotografija jedne od najneobičnijih žena 20. veka - Re Supo, rođene kao Erna Nimajer (Erna Niemayer) u Bublicu, Nemačka. Studirala je između 1921. i 1925. godine na Bauhausu u Vajmaru kod Itena, Šlemera, Kandinskog, Klea, Grupiusa i drugih. Radila je kao novinar, književnik, uređivala enterijere, kreirala modne kolekcije i nakit. Pripadala je umetničkom krugu Fernanda Ležera, Man Reja, Andre Kerteza, Maksa Ernsta i drugih. Godine 1936. udaje se za Filipa Supoa (Philippe Soupault); jednog od inicijatora pariskog pokreta dadaista i nadrealista. Na mnogobrojnim putovanjima po Nemačkoj, Skandinaviji, Čehoslovačkoj, Španiji i Severnoj Americi Re Supo počinje da fotografiše i fotografijama dokumentuje reportaže svoga supruga. Od 1938. do 1942. boravi sa suprugom u Tunisu, između ostalog reportaže o ženama u "Quartier reserve" (Zabranjeni kvart) i odlasku hodočasnika za Meku, koje su predstavljene na izložbi. Pored ove serije možemo videti fotografije nastale pretežno tridesetih godina s temama urbanog i ruralnog života raznih podneblja Evrope, od Katalonije do Norveške.

Planeta Katmandu

Galerija Atget od 15. marta do 3. aprila predstavila je fotografijski putopis Raše Sekulovića. Po profesiji književni prevodilac, fotografijom se bavi prevashodno kao putopisnim medijem. Izloženo je oko 80 kolor fotografija izuzetno lepo opremljenih. Izložbu prati i katalog iz kojeg izdvajamo segment iz dela Stevana Pešića "Katmandu", Prosveta, Beograd, 1982, koji ilustruje fotografije:

"Nigde na manjem prostoru ne živi toliko bogova, kao ovde. Katmandu ima više hramova nego ulica, a s obzirom da je svaki živi stvor svet i da sama misao o bogu čini nekoga bogom, onda ovde nikog i nema sem bogova."

Ron Haviv - Ratna fotografija

Izložba fotografija Ron Haviva otvorena je u Reksu 22. marta. Na samom otvaranju posetioci su mogli da vide i slajd prezentaciju celokupne izložbe. Fotografije obuhvataju ratna dešavanja proteklih deset godina na području cele bivše Jugoslavije.

Izložba je izazvala veliko interesovanje i polemike, a bila je i direktan povod za tribinu o upotrebi ratne fotografije u medijima, u kojoj su učestvovali novinari, fotografi (naravno i sam autor), snimatelji, režiseri i mnogi drugi.

TRIDESET GODINA POSLE: APRILSKI SUSRETI - FESTIVAL PROŠIRENIH MEDIJA 2002

Aprilski susreti - Festival proširenih medija (multimedijaska manifestacija) organizovan na početku sedamdesetih, u duhu velikih međunarodnih smotri kulture, održaće se ponovo, nakon trideset godina, u organizaciji Studentskog kulturnog centra u aprilu 2002. godine u prostorima SKC-a i širom Beograda. Program Aprilskih susreta sačinjavaju dva dela: istorijski osvrt na rane početke rada i osvrt na najznačajnije momente iz istorijskog perioda, a zatim, programi koji će predstaviti aktuelne procese, interesovanja, pojave i zbivanja u globalnom sistemu kulturnih i umetničkih promena.

U okviru ekspedicije za multidisciplinarno pronalazaštvo 15 - 21. 4. predstavice se umetnička grupa Via Pontica iz Bugarske performansima, instalacijama, izložbom fotografija i kompjuterskom prezentacijom.

Srećna galerija od 8. 4 - 5. 5. predstavice većinom strane umetnike iz oblasti vizuelnih medija: video-rad Tomaža Tomažina iz Slovenije, projekat "Onedotzero" iz Londona, koji je jedan od najrelevantnijih festivalskih koncepata iz domena digitalne umetnosti. Fotografiju će zastupati fotoinstalacije nemačkog fotografa Waltera Bergmosera - profesora fotografije na Akademiji za film i fotografiju (FAMU) u Pragu i Arhitektonskog fakulteta Bauhaus iz Vajmara i izložba fotografija četiri studenta fotografije s istoimene akademije iz Jugoslavije, Češke i Poljske. Gregor Podgorski iz Pariza izložiće 250 fotografija iz projekta La Pieta (koji je omaž Mikelandelovom remek-delu) uz instalacije Zlatka Glamočaka.

Festival će ponuditi i bogat filmski program pod nazivom Vertigo, koji će obuhvatiti najuspešnije igrane, kratkometražne, dokumentarne i video-radove, uglavnom nezavisne produkcije. Pod nazivom "Prošireni mediji u vremenu proširenih medija" likovni program SKC-a počeo festival istorijskim prilogom koji obuhvata dokumentarnu izložbu digitalnih printova sa fotografijama i imenima najpoznatijih umetnika i učesnika ranijih susreta i izložbu fotografija radova beogradskih umetnika prve generacije. U drugom delu Festivala odvijaju se brojne prezentacije mladih autora. Pozorišna predstava trupe iz Zagreba i četiri koncerta doprineće multimedijalnom karakteru ovog festivala.

Fotografija u Srpskom nadrealizmu (1926-1936)

U Salonu Muzeja savremene umetnosti od 7. do 27. 3. 2002. godine održana je izložba fotografija nastalih u doba nadrealizma. Na njoj su predstavljeni radovi četvorice umetnika koji su u duhu nadrealizma bili i književnici i kritičari, pesnici i slikari i koji su odabrali fotografiju kao "...fundamentalni znak nadrealizma samog". To su Marko Ristić - idejni pokretač i organizator nadrealističke grupe u Beogradu, zatim Rasto Petrović, Nikola Vučo i Stevan Živadinović - Vane Bor. Većina radova datira iz vremena 1926 - 1936. godine, a predstavljeni su i fotogrami Vane Bora iz 1988 - 89. godine. Pored klasične fotografije koja je nadrealno pronalazila u svakodnevnicima "...kao da su realnost, predmeti već bili ispisani simboličnim", zastupljeni su i brojni fotogrami, multiplikacije (duple ekspozicije, tehnika udvajanja/dupliranja) i fotokolaži (čisto fotografski i s primenom kolaža). Najznačajnije i najmasovnije predstavljanje fotografije nadrealista imale su kroz časopise koji su kroz sublimaciju teksta i slike (manifesti, eseji + ilustracije, fotografije) na najbolji način prezentovali ideju nadrealizma. "Fotografija je u krugu beogradskih nadrealista zauzimala mesto 'motivacije'; ona je bila operativno sredstvo i zato je njena produkcija bila podstrekivana, jednako kao i sva druga sredstva u 'službi nadrealizma'. Citati: Jasna Tijardović, "Fotografija u Srpskom nadrealizmu", tekst iz kataloga izložbe.

"Memoria",
Vane Bor, 1930.
Bez naslova,
Nikola Vučo, 1930

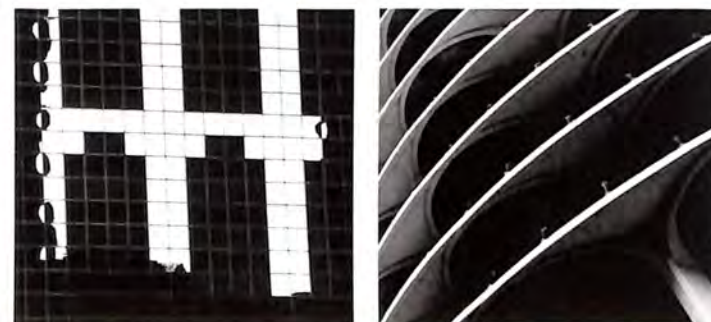
IZLOŽBA MINIJATURA 2002.

Od 1. do 12. aprila održana je izložba fotografskih minijatura, koju od 1996. godine foto klub Studentski grad - Novi Beograd neprekidno priređuje svake godine. Zahvaljujući ovoj izložbi s vremenom se konstituisala estetika fotografske minijature. Zanimljivo je da se i autori drugih zemalja, od 1997. godine ova izložba je međunarodna, sve bolje prilagođavaju izražavanju u vidu minijature. Izložba fotografskih minijatura prelazi u tradiciju, stiže svoje poklonike, autori je svake godine očekuju i spremaju se za nju i ima svoje mesto u širokoj lepezi raznih oblika prezentacije fotografije.

Zlatna medalja za kolekciju - Igor Barandovski, Jugoslavija
Srebrna medalja za kolekciju - Dieter Tuschen, Nemačka
Bronzana medalja za kolekciju - Bojana Bojović, Jugoslavija
Pohvala za kolekciju - Algimantas Moskoliunas, Litvanija
- Zoran Milovanović, Jugoslavija
- Marjan Mišić, Jugoslavija
Zlatna medalja za fotografiju - Olav Hagedorn, Holandija
Srebrna medalja za fotografiju - Mykola Tynkalyuk, Ukrajina
Bronzana medalja za fotografiju - Boris Dejanović, Jugoslavija
Pohvala za fotografiju - Aleksandar Radoš, Jugoslavija
- Ronald Heinzl, Nemačka

Fotografija levo: Zlatna medalja - pojedinačno, Olav Hagedorn, "Trening"

Fotografije gore:
Zlatna medalja za kolekciju,
Igor Barandovski,
"Reflection 1, 2, 3

Fotografije levo:
Pohvala za kolekciju,
Zoran Milovanović,
"N-3", "Linije"

Ljiljana Šainović: Izložba "Duplo"

Izložba pod nazivom "Duplo" prvi je samostalni projekat Ljiljane Šainović (diplomirala na Višoj politehničkoj školi, smer za Grafički dizajn) u okviru fotografske radionice Kaleidoskop, na kome je radila u proteklih šest meseci fotografišući na različitim destinacijama. U "Srećnoj galeriji" SKC-a izloženo je 12 inkdžet printova koji čine tematsku i tehničku celinu. Radove karakteriše poseban pogled na prostor i na pokret u tom prostoru. Osobe prikazane na ovim radovima kroz svoj dualitet, ili bolje reći duplikat, pojavljaju prikazan kontrast, konkurišu jedna drugoj na vrlo konkretan način, ali istovremeno čine skladne celine. Osnova za izradu ovih printova bila je skeniranje crno-belog Agfa negativa, koji je potom obrađivan u programu Photoshop. Dobijene fotografije na kraju su odštampane na indžet ploteru.

e-ide@

FESTIVAL DIGITALNE UMETNOSTI

Prvi međunarodni festival digitalne umetnosti **e-ide@** nastao je kao odraz želje za predstavljanjem autora koji se tom vrstom umetnosti bave, a još više iz potrebe da se javnost, koja nije usko vezana za računare i rad na njima, upozna s novim tehnologijama i mogućnostima koje one pružaju.

Cilj organizatora jeste da organizaciju ovog festivala, a i svih koji će se desiti nakon **e-ide@** festivala podigne na viši nivo, koji bi trebalo da postane standard za ovu vrstu umetnosti i na ovim prostorima, kao i da postigne zavidan nivo saradnje između stranih i domaćih autora i institucija (domaćih i stranih časopisa iz ove oblasti, multimedijalnih centara, neformalnih grupa...).

U svakom od gradova organizatora **e-ide@** će trajati po tri dana: Kovinu od 3 do 5. maja, Novom Sadu od 9 do 11. maja i Beogradu od 15 do 17. maja. Organizatori festivala su Centar za kulturu Kovin, Kulturni centar Novog Sada i Dom omladine Beograd.

Konkurs

Uslovi učešća na **e-ide@** festivalu u osnovi su veoma jednostavni. Autori u oblasti digitalne slike i web-dizajna prijavljuju svoje radove preko interneta ili ličnim dostavljanjem na adrese organizatora, a stvaraoci u oblasti digitalnog videa i animacije svoja umetnička dela dostavljaju osim elektronske i putem klasične pošte (na svim upotrebljivim nosačima podataka - flopi-disketama, CD i DVD diskovima, VHS trakama i DV mediju).

Digitalna slika pokriva oblast digitalne fotografije i sve računarskom generisane slike i ilustracije, ma kako da su one nastale (nema ograničenja što se tiče upotrebe programa, a ni formata). Bitno je da su dostavljene u digitalnom obliku i da je na njima intervenisano računarskom. Bitmapirane slike treba da budu u formatu (RGB) .jpeg veličine maksimalno 13 x 18 cm (768 x 1063 piksela) i rezolucije 150 dpi, dok je za vektorsku grafiku (.ai, .cdr, ...) maksimalna veličina 1Mb. Prispeli materijal biće pregledan na računaru, a izabrani radovi će za izlaganje biti odštampani na A4 štampaču (Z53 Lexmark) i fotopapiru u maksimalnoj rezoluciji (2.400 x 1.200 dpi). Digitalni video podrazumeva oblast pokretnih slika, od animacija do računarskom obrađenih, kreiranih ili montiranih video-klipova. Primaće se svi upotrebljivi formati, uključujući i isprogramirane animacije u realnom vremenu (demoi), DV i video-radovi na VHS traci, CD i DVD diskovima. Prispeli radovi biće pregledani na

računaru, a izabrani materijal biće predstavljen publici preko video-projektora.

Web-dizajn kategorija predstavlja prezentaciju ostvarenja (aktivnih sajtova, kao i onih u izradi) u oblasti web-komunikacija i web-animacija. Žiri će dodeliti tri nagrade i šest pohvala za najbolje radove koji će biti prikazani preko LCD (video) projektora, računara i sajta festivala.

Maksimalni broj radova po kategoriji jeste šest, a dužina pojedinačnog video rada je limitirana na 15 minuta. Autori se mole da uz radove dostave i svoju e-mail adresu.

Radove slati na adresu organizatora ili: e_idea@dl.co.yu (Direct Link, Mike Alasa 9, Beograd) Nagrade će biti vredne i primerene, a dodeljuju ih pokrovitelji pojedinih oblasti (komjuterske komponente i oprema). Sajt festivala, prijem radova i kontakti www.artonline.co.yu, oficijelni sajt festivala e_idea@dl.co.yu, prijem radova: Direct Link, Beograd, Mike Alasa 9 dkkovin@ptt.yu Centar za kulturu Kovin (info-kontakt): 013/ 742 310 kcns@eunet.yu Kulturni centar Novog Sad (info-kontakt): 021/ 28 972 dobinfo@dob.co.yu Dom Omladine Beograd

KALENDAR MEĐUNARODNIH IZLOŽBI KOJE ORGANIZUJE FIAP

2002/032 M/CP/CS PAR AD	57e Salon Internacional de Arte Fotografico T: slobodna + PJ slike + PJ & NAT dia USD 12/sekciji ili ekvivalent IRC (US\$ 10 od 3. sekcije) Foto Club Buenos Aires Sr N. Berlingieri Casilla de Correo 5377 RA-C1000WCB Buenos Aires, Argentina e-mail:fcba@netdata.com.ar / http://fotocluba.com.ar	CLO: 06/06/2002 JUR: 13/06/2002 NOT: 20/06/2002 EXH: 15/06/2002 RET: 10/08/2002 CAT: ****	2002/059 M/CP/CS PAR AD	Festival Photographique de la Rose d'Or T: slobodna + kreativni radovi evra ili US\$ 9 - fotografije, evra ili US\$ 8 - dia (8 ili 7 IRC) za grupe redukovano Photo Club l'Avenir M.G. Chauvin, B.P. 22 F-49700 Doue-la-Fontaine, France	CLO: 01/06/2002 JUR: 08/06/2002 NOT: 14/06/2002 EXH: 03/07/2002 RET: 21/07/2002 CAT: ***
2002/037 CS PAR AD	Interphot 2002 - International Colour Slide Salon T: slobodna, NAT, eksperimen/Digital US\$ 10 ili 16 IRC/sekciji (grupe 8 ili 12 IRC) South Australian Photographic Fed. Inc Mr Tim Newbery 42, Spring Gully Road AU-Crafer, SA 5152, Australie e-mail: timbrenda@adelaide.on.net	CLO: 07/06/2002 JUR: 15/06/2002 NOT: 20/06/2002 EXH: 05/07/2002 RET: 24/07/2002 CAT: ***	2002/060 CS PAR AD	29. Zagreb Salon - International Exhibition of Photography T: sloboda US\$ 10 ili 15 IRC Fotoklub Zagreb Mr. Vinko Šebrek P.O.Box 193 - Iliva 29/III HR-10000 Zagreb, Croatia	CLO: 15/08/2002 JUR: 31/08/2002 NOT: 30/09/2002 EXH: 15/10/2002 RET: 28/12/2002 CAT: *****
2002/058 M/CP PAR AD	Transport 2002 T: Transport Žilinska Univerzita Ing Miroslav Pfliegel Hurbanova 15 SK-010 26 Žilina, Slovaque e-mail: pfliegel@nic.utc.sk	CLO: 15/06/2002 JUR: 22/06/2002 NOT: 05/07/2002 EXH: 02/10/2002 RET: 10/02/2003 CAT: ***	2002/076 M/CP PAR AD	140 th Edinburgh International Exhibition of Photography T: Slobodna evra ili USD 10.- ili 15 za 1 ili 2 sekcije (10 IRC po sekciji) Edinburgh Photographic Society Mr Douglas Hamilton 22 Bryce Crescent UK-EH145LL Currie / Ecosse e-mail: d.hamilton@totalise.co.uk http://www.edinburghphotographicsociety.co.uk	CLO: 22/06/2002 JUR: 28/06/2002 NOT: 05/07/2002 EXH: 04/08/2002 RET: 11/09/2003 CAT: ***

M = monohromne
CP = kolor papir
CS = kolor slajdovi
EXH = dan otvaranja
AD = adresa
PJ = foto žurnalizam
PT = foto-putovanje
AV = audio-vizuelna
T = tema
NOT = obavestjenje
RET = vraćanje radova
CLO = poslednji dan za prijem
PAR = prijavna taksa
AM = povratak avionom
NAT = priroda
NAT = priroda
DIG = digitalna
CAT = kvalitet kataloga
NS = novi salon
= besplatno
JUR = žiriranje
??? = nije navedeno
RG/GR = redukcija za grupe

Savremena jugoslovenska fotografija

U organizaciji Muzeja istorije Jugoslavije kao samostalni projekat Slavice Stevanović, rukovodioca grupe za izložbenu delatnost muzeja, krajem februara održana je promotivna izložba savremene jugoslovenske fotografije pod nazivom YU PHOTO ART. Gospođa Stevanović uspela je da okupi "pod jednim krovom" 34 fotografa starije i novije jugoslovenske fotografske scene (poduhvat od velikog značaja). Počasno mesto (što i sama autorka ističe) pripada doajenu naše fotografije prof. Braniboru Debeljkoviću. Izložba prikazuje pomalo neobičan spoj radova fotografa s dugogodišnjom fotografskom praksom, od kojih su većina eminentni fotografi, kojima potvrđivanje i pozicioniranje na našoj umetničkoj sceni više nije potrebno, do uslovno rečeno mladih još neafirmisanih autora, kojima izlaganje rame uz rame s velikanima svakako predstavlja čast i podstrek za budući rad. Svaki od autora priložio je najmanje tri rada (radovi u serijama ne zasnivaju se na određenom broju) i tako stižemo do impozantne brojke od oko stotinak radova. Svi radovi kvalitetno su opremljeni, a izložbu prati i katalog visokog kvaliteta

Zoran Milovanović, "Izvor"

Vesna Pavlović, "Hyatt I"

Geza Lennert, "Rita II"

izrade i dizajna. Postoji i elektronska verzija cele izložbe i možete je pogledati na www.muzejistorijejugoslavije.org. Nažalost, izložba je urađena bez određenog koncepta, što je i najveća mana jer šarolikost tema i pristupa teži više da zbuni nego da informiše gledaoce. To je takođe uticalo i na "savremenost" tema i pristupa izloženih radova koji nisu u potpunosti opravdali naziv izložbe. Ova izložba prvobitno je postavljena na poziv Nemačkog kulturnog centra, s idejom da se premijerno prikaže u Berlinu. Zbog tehničkih "nemogućnosti", nije završena do datog termina, ali ipak postoji mogućnost za njenu realizaciju do kraja ove godine. Posle Beograda, izložba se preselila 18. marta u Kruševac, zatim se seli u Suboticu, Novi Sad, Čačak, a usledio je i poziv iz Španije za novembar i iz Grčke za Rodos i Atinu.

UČESNICI IZLOŽBE :

Nebojša Babić	Rade Milisavljević
Mario Bralić	Zoran Milošević
Ivana Brezovac	Zoran Milovanović
Zorica Bajin Đukanović	Vesna Pavlović
Branibor Debeljković	Lazar Pejović
Dragoslav Ilić	Dragan Pešić
Pavle Jovanović	Branislav Strugar
Branimir Karanović	Imre Szabo
Dragan Krstić	Milinko Stefanović
Aleksandar Kelić	Dragan S. Tanasijević
Aleksandar Kujučev	Talent Factory
Ljubinko Kožul	Zoran Jovanović Mačak
Geza Lennert	Ljubomir Šimunić
Goranka Matic	Tomislav Peternek
Milan Marković	Dragoljub Zamurović
Predrag Mihailović Čile	Miloš Zdravković
Miodrag Mića Miladinović	Milan Živković

Pavle Jovanović, "Na tragu Orfeja"

Goranka Matic, "Autoportret"

TALENT FACTORY, "Nasumični laserski crtež II"

Lazar Pejović, "24/6"

Branibor Debeljković, "Samouverena"

Miloš Zdravković, "Kosmička harmonija"

Ljubinko Kožul, "Akt II"

Rade Milisavljević, "Tibet"

Zoran Jovanović Mačak, "Dim I"

Imre Szabo, "Tri"

YU PRESS PHOTO

Branislav Puljević, "Kape"

Po uzoru na tradicionalnu godišnju izložbu World Press Photo, treću godinu zaredom održava se izložba novinske fotografije Yu Press Photo. Ova izložba koncipirana je s namerom da preko fotografije predstavi najznačajnija dešavanja u protekloj godini u našoj zemlji i svetu i da prikaže najuspelije radove iz oblasti dokumentarne fotografije.

Preko 50 autora poslalo je oko 550 fotografija, od čega je žiri izabrao 167 fotografija od 37 autora i predstavio ih na izložbi u novoformiranoj galeriji Atget Kulturnog centra Beograda, koja će u budućnosti biti jedan od glavnih promotera fotografije.

Kao i na svetskoj izložbi, rat i politička zbivanja zastupljeni su u najvećoj meri, pa je tako i pobjednička fotografija snimljena u Avganistanu, najaktualnijem svetskom ratištu. Fotografija Duška Vranića pod nazivom "Dečak" mnogo više govori o posledicama rata. Usamljeni dečko u prevelikoj jakni više liči na veliku pticu koja bi najradije raširila krila i odletela s tog mesta. Poruka svima jasna i lako čitljiva najveća je vrednost i snaga ove fotografije.

I posle deset godina ratova i političkih nemira, našu svakodnevnicu obeležavaju sukobi, protesti, izbeglice, beda i nestabilna politička scena. Oplemenjuju ih značajne kulturne manifestacije kao što su Fest, muzički festival Exit, gostovanja stranih pozorišnih trupa, itd, koji su "dodali boje" sivilu prljavih ulica i niskog životnog standarda.

Možda najoptimističniji podatak sa ove izložbe jeste veliki broj mladih neafirmisanih autora (skoro polovina učesnika), koji po prvi put učestvuju na izložbi Yu Press Photo. Sudeći po kvalitetu rada, postaće značajni stvaraoci fotoreporterstva kod nas. Ovoj izložbi mogla bi se zameriti sama prezentacija fotografija izrađenih tehnikom Zajkon digitalne štampe, čiji je kvalitet daleko lošiji od klasičnog fotografskog printa, i pomalo "školski" način postavljanja same izložbe (dve-tri fotografije ispod stakla) gde smo primorani da fotografije različitih autora posmatramo kao celinu (dok je naše viđenje možda drugačije). Ta ista uniformisanost onemogućila je određenim (tj. najboljim) fotografijama da dođu do izražaja i ostave utisak kakav zaslužuju.

Nagrada u kategoriji Ljudi u vestima - reportaža, Predrag Mitić, "Kao da smrt nije ništa II"

Marko Đurica, "Cigareta"

Nagrada u kategoriji Blic vest, Saša Maričić, "Bombaš"

Nagrada u kategoriji Svakodnevni život, Aleksandar Anđić, "Svođenje računa"

Velika godišnja nagrada, Dušan Vranić, "Dečak"

Nagrada u kategoriji Svakodnevni život - reportaža, Igor Jovanov, "Kosovska Mitrovica III"

Emil Vaš, "Pomiriši Cliven"

Nagrada u kategoriji Sport, Igor Jovanov, "Pad"

Miljan Čubranović, "Ljubavna igra br. 5"

Nagrada u kategoriji Blic reportaža, Ranko Čuković, "Protest"

Branko Stojanović, "Exit 2001"

Nagrada u kategoriji Okolina reportaža, Jaroslav Pap, "Rika jelena"

SPISAK NAGRAĐENIH RADOVA

Velika godišnja nagrada - Dušan Vranić iz agencije AP (Associated Press) za fotografiju "Dečak".
 Nagrada u kategoriji Blic vest pojedinačno - Saša Maričić iz PUBLIK-a, Podgorica za fotografiju "Bombaš".
 Nagrada u kategoriji Blic reportaža - Ranko Luković iz ROJTERS-a, Banja Luka, za fotografije: "Protest", "Kurban", "Prozor", "Policija", "Dvorište", "Povreda".
 Nagradu u kategoriji Ljudi u vestima - Stevan Lazarević iz NARODNIH NOVINA, Niš, za fotografiju "Merdare".
 Nagrada u kategoriji Ljudi u vestima - reportaža - Predrag Mitić z VEČERNJIH NOVOSTI za fotografije "Kao da smrt nije ništa 1, 2, 3".
 Nagrada u kategoriji Okolina - reportaža - Jaroslav Pap iz DNEVNIK-a, Novi Sad, za fotografije: "Rika Jelena", "Svadbeni let", "Divlji prasići", "Kupanje jelena".
 Nagrada u kategoriji Sport - Igor Jovanov iz BLIC-a, Beograd, za fotografiju "Pad".
 Nagrada u kategoriji Vest - Marko Đurica iz FRANKFURT-SKIH VESTI za fotografiju "Gde su naša deca".
 Nagrada u kategoriji Vesti - reportaža - Emil Vaš iz VREMENA-a, Beograd, za fotografije: "JSO cigе", "JSO poljubac", "JSO poštuј zakon", "JSO total".
 Nagrada u kategoriji Svakodnevni život - Aleksandar Anđić iz BLIC-a, Beograd, za fotografiju "Svođenje računa".
 Nagrada u kategoriji Svakodnevni život - reportaža - Igor Jovanov iz BLIC-a, Beograd, za fotografije: "Kosovska Mitrovica 1, 2, 3, 4, 5, 6".

Drago Vejnović, "Korida"

Dalibor Danilović, "Đurdevdan kod Cigana IV"

Nagrada u kategoriji Ljudi u vestima, Stevan Lazarević, "Merdare"

Tanja Valić, "Parastos"

Miloš Cvetković, "Blokada"

Srdan Stevanović, "Ruso I, II i III"

Prva violina!

Harmonija veštine i kvalitetnog instrumenta

Da biste bili pravi virtuoz u svojoj kancelariji, EPSON oprema je originalni instrument za Vas. Iz EPSON porodice najkvalitetnije opreme za kancelariju, za Vaš harmonični svet u boji odaberite:

- štampače
- skenere
- digitalne kamere
- video projektore

BSProcessor

DISTRIBUTER I SERVISER ZA JUGOSLAVIJU
 BS Processor, Beograd, Hadži Nikole Živkovića 2
 tel: 328 44 88, fax: 328 18 70
 www.bsprocessor.com

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU

BEOGRAD: ADA COMPUTERS, 311 54 78;
 CORES, 444 33 31; CORTAL, 369 08 73;
 DESK, 329 21 40; INFOTEAM, 419 883;
 ŠUMADIJA, 319 33 25; TEHNICOM, 369 14 66;
 ZENIT, 322 58 22
ČAČAK: ALTI, 032 227 878
KRALJEVO: SOFT PROJEKT, 036 332 948
NIŠ: HELP COMPUTERS, 018 352 361;
 PAKOM, 018 521 116
NOVI SAD: SOROBAN, 021 365 272
PARAĆIN: PARCOMP, 035 569 669
PODGORICA: MONTEX, 081 225 900; RASTER, 081 620 053

Zajedno možemo mnogo.

EPSON®

Novosti iz digitalne fotografije

MARKETINŠKI STRUČNJACI NAS NA IZVEŠTAN NAČIN UČE, DA SVE ŠTO JE VEĆE MORA DA BUDE I BOLJE. AKO SU TO AUTOMOBILI, TREBA DA BUDU JAČI I BRŽI, AKO SU KOMPJUTERI, ŠTO VIŠE MEGABAJTA I MEGAHERCA, AKO SU TO DIGITALNI FOTOAPARATI - ŠTO VIŠE MILIONA PIKSELA. NO DA LI JE TO ISPRAVNO RAZMIŠLJANJE?

Koliko megapiksela ima vaš aparat?

Ima li nekog smisla govoriti da je bolji auto koji ide 300 km/h od auta koji ide "svega" 200 km/h? Sigurno je, ako je reč o trkačkim automobilima, ovakvo poređenje ima smisla. Ako su u pitanju putnička vozila, upoređenje je besmisleno. U većini zemalja postoji ograničenje brzine koje je daleko niže od pomenutih. Ako postoji mala rezerva u brzini, odnosno snazi vozila, to je dobro, ali čemu može da posluži putnički auto koji ide 300 km/h?

Slično je i s pikselima. Da bi se napravila sasvim kvalitetna slika 10 x 15 cm ili pak 13 x 18 cm, dovoljno je oko 1 do 1.5 milion piksela. Ako se raspolaže sa dva miliona piksela u digitalnom fotoaparatu, onda su naše potrebe za milionima piksela u najvećoj meri zadovoljene. Već tri ili četiri miliona piksela su luksuz, što se tiče mogućnosti da se napravi kvalitetna velika slika. Sa četiri miliona piksela može se napraviti slika formata A3, odnosno, ako se izrazimo u fotografskom formatu, 30 x 40 cm. Koliko često nam treba tolika slika? Znači, imati više od potrebnih piksela, jeste rasipništvo. Da li je baš tako?

Lepo bi bilo ako bi odgovor mogao da bude "da" ili "ne". Ako se dobije puno miliona piksela, u principu dobije se i bolje opremljeni digitalni fotoaparati. Dobije se puno raznih osobina koje su veoma potrebne i korisne prilikom snimanja. Ako bi se gledalo samo i isključivo na piksele, naše potrebe za njima bile bi brzo zadovoljene. Šta donosi višak piksela?

Na prvom mestu - mogućnost pravljenja velike slike. Zatim, mogućnost pravljenja isečka, odnosno povećanja jednog dela snimljene slike, a da se ne izgubi kvalitet. To su sve lepe i korisne prednosti.

Međutim, koje nevolje donosi puno piksela?

Na prvom mestu, skuplji fotoaparati, pa zatim fajlove, odnosno slike (jer svaka slika u suštini jeste jedan fajl) koje sadrže puno, puno megabajta. U principu, na jedan megapiksel treba računati sa oko tri megabajta za fajl. Tako veliki fajlovi opterećuju vaš kompjuter, traže mnogo mesta na hard - disku, odnosno, jedan CD-ROM, koji se koristi za "skladištenje" slika, može da nosi mnogo manje slika. Pa dobro, CD-ROM ne košta mnogo, neko će dodati. To je tačno. Međutim, unošenje slike u kompjuter traje dugo ako je slika velika. Zatim, za više piksela aparatu treba više energije, znači potrebna je veća baterija. Ako je baterija veća, onda i aparat mora da bude veći. Pod određenim okolnostima ovo može da bude prilična mana. Takođe treba nam i veća kartica u aparatu. Znači da moramo da uložimo više novca u naš fotoaparati jer jedna kartica košta otprilike 1 evro po megabajtu. Jedan poznati proizvođač sada nudi svoj jako uspešan model sa IBM karticom od jednog gigabajta! Znači li šta to znači? To znači da možete celo leto da snimate i da se ne brinete imate li mesta na kartici, samo treba povremeno da napunite bateriju na aparatu. Divno! No, da li je baš divno?

Zamislite, došli ste sa puta sa jednim gigabajtom punim slika. Divota. Sednete za kompjuter i počnete da unosite te slike... i unosite, unosite, unosite... tako satima. Zatim svaku sliku treba da pogledate i da je sačuvate davanjem pogodnog imena, radi lakšeg prepoznavanja i to da radite, da radite... opet jako dugo. Zavisu naravno i od vašeg kompjutera koliko će vam vremena trebati za taj posao. Ovde opet, veći i brži kompjuter košta više para. Ako vam je taj koji imate dobar za dva miliona, za pet miliona piksela može biti jako spor. A šta će biti ako se sutra pojavi aparat sa osam miliona piksela?! Ne govorim o profesionalcima koji moraju da proizvedu kvalitetne fotografije visoke rezolucije da bi mogle da se štampaju. Govorim o većini ljubitelja fotografije koji žele da naprave lepu dokumentaciju o svo-

joj porodici ili pak da prikažu svoje umećničke sklonosti u svome foto - klubu, na izložbi fotografija ili da pošalju sliku u časopis, radi objavljivanja.

Literatura za digitalnu fotografiju

Gde treba tražiti obaveštenja i kako sticati nova znanja o digitalnoj fotografiji? Verovatno te mogućnosti već imate, a možda ste ih i koristili. To je Internet. Na Internetu možete da čitate brojne časopise i to besplatno. Možete da pogledate najave raznih svetskih firmi, da pročitate šta je novo. Možete da pročitate prikaze s najvećih fotografskih ili kompjuterskih sajmovi kao što su PMA (Photo Marketing Association) iz Amerike, Fotokine iz Kelna ili Cebit-a iz Hanovera, a time da uštedite novac za putovanje. Internet foto - časopis možete da čitate u isto vreme kad i vaše kolege iz celog sveta, ne čekajući na dostavu pošte. Možete da "posećujete" izložbe fotografija, a sve to naravno, ako raspolazete bar pasivnim znanjem engleskog jezika. Ima takve literature na francuskom, ali znatno manje, svakako i na drugim jezicima, međutim, engleski je već toliko rasprostranjen da predstavlja najbolji alat u obaveštavanju i razumevanju. Slično je i s knjigama međutim, one imaju znatno veću brzinu starenja nego što je to bio slučaj kod klasične fotografije, pa to treba imati u vidu kada se razmišlja o kupovini knjiga. Ovde ne zastupam tezu da se mora učiti engleski, samo navodim nešto što je činjenica.

Digitalni fotoaparati, osim toga, živa stvar. Kao i kompjuter, on ima u sebi softver koji treba da se ažurira. Ja sam na svom fotoaparatu već dva puta ažurirao aparat. Zato je dobro da svako pogleda sajt proizvođača svog aparata s vremena na vreme i ažurira softver aparata ako je to predložio proizvođač. Time se istovremeno rešavaju problemi uočeni pri snimanju ili korišćenju aparata.

Internet omogućava da se čitaju časopisi specijalizovani za digitalnu fotografiju. Redovno pratim dva takva časopisa i veoma sam zadovoljan njima. Vrlina im je da ne koštaju ništa, da li će tako ostati - videćemo.

Svetislav V. Dragović

To su: www.megapixel.net, koji se objavljuje na francuskom i engleskom, jer dolazi iz dvojezične Kanade, a drugi je www.dpre-view.com. U oba časopisa nalaze se brojni podaci, testovi o kamerama i drugoj opremi, a takođe i fotografije koje šalju čitaoci, pa to mogu da urade i naši čitaoci. Daleko mi je od misli da sam pronašao najbolje i najvažnije Internet publikacije - ima ih mnogo, verovatno na svim jezicima, treba samo "surfovati" Internetom.

Spasavanje izbrisanih kartica

Neprijatna ali moguća situacija - slike su skinute s kartice, međutim, nastao je "crash", kompjutera a kartica je u međuvremenu izbrisana ili formatirana. Ako je reč o neponovljivim snimcima, šteta može da bude ogromna. Kompanija LC Technology International pustila je u prodaju program kojim se mogu povratiti izbrisane slike, čak i ako je kartica ne samo izbrisana nego i formatirana. Firma izuzima samo Fuji digitalne aparate iz svoga sistema za spasavanje, međutim testovi su pokazali da se i Fuji kartice mogu spasiti. Program košta samo 40 USD i onaj kome treba, može da smatra da je cena niska. Više obaveštenja može se naći na sajtu proizvođača www.lc-tech.com.

O fajlovima i kompresiji

Jedna od prvih stvari s kojima će se novopečeni digitalista sresti, jesu razni formati. Biće tu i TIFF i JPEG itd, itd. Zatim, biće zatraženo da se odluči koliku kompresiju želi. Kako da se odluči? Na kojoj osnovi? Pokušaćemo malo da razjasnimo ovaj problem.

Svaka tačka na gotovoj fotografiji ima svoju vrednost u tri osnovne boje nazvane RGB, po engleskom RED-GREEN-BLUE. Ako smem da vas podsetim, to su tri osnovne boje za aditivno mešanje, kojima se mogu prikazati ostali tonovi svih boja. Tako bi, teoretski, svaki piksel (element slike) imao po tri bajta radi definicije njegove vrednosti. U stvarnosti, takav rezultat se i dobije - od tri megapiksela stvara se devet megabajta fajl. Tako veliki fajl nezgrapno je za rukovanje, traži puno vremena za manipulisanje. Njegova oznaka je RAW ("sirov" na engleskom). Da bi se rešio problem stvaranja fajlova umerene veličine s najmanjim mogućim žrtvovanjem kvaliteta, usvojena je kompresija. To znači da se pojedini slični bajtovi kombinuju u jednu određenu vrednost a da to ne bude vidljivo pri posmatranju ili štampanju slike. Kompresija može da bude dvojak: uništavajuća (engleski: lossy) ili neuništava-

juća (engleski: lossless). Detaljno objašnjenje o svakoj vrsti kompresije ide u domen matematike, pa ćemo pokušati da objasnimo malo laički. Ako govorimo o snimku jednog pejzaža, s velikom površinom plavog neba, kompresija čini da čitav niz tačaka iste boje obuhvati kroz jedan podatak. Ako tako komprimovana slika može da se reprodukuje, a da se ništa od detalja ne izgubi, govorimo o "lossless" kompresiji. Kada se nešto izgubi, kompresija je "lossy".

Malo o formatima. Fajlovi u "TIFF" formatu odnosno oni koji u nazivu fajla imaju tif, koriste se u digitalnim kamerama za čuvanje fotografija bez kompresije. Ime dolazi od tvorca, u ovom slučaju Aldusa, i kao svi tipovi fajlova, skraćenica su od imena: Tagged Image File Format. Nemojte pokušavati to da zapamtite, mislim da najveći broj korisnika koristi ime bez znanja odakle ono dolazi. Ovaj tip fajla vrlo je popularan i u upotrebi je, i u nekim verzijama

Nikon Coolpix 775, 2.1 miliona piksela

Nikon Coolpix 995, 3.3 miliona piksela

Nikon Coolpix 5000, 5 miliona piksela

jama podnosi LZW "lossless" kompresiju. U praksi ćete se često susretati s ovim tipom fajlova. Po veličini to su veoma veliki fajlovi, ne mogu se slati Internetom niti se njima može lako manipulirati, ali za kvalitetnu sliku veoma su korisni. LZW kompresija može da uštedi do 50% megabajta, što znači umesto npr. deset megabajta imate pet megabajta. Ne izgleda mnogo, ali značajno je.

Sledeći najpopularniji format jeste JPEG (Joint Photographer Expert Group). Postoji više varijanata ovog tipa, ali uglavnom koristi "lossy" kompresiju u većoj ili manjoj meri. Šta to znači u praksi: svaki put kada otvorite fajl, ako ga ponovo arhivirate u istom formatu, gubite nešto na kvalitetu. Znači treba kao osnovni fajl za sliku koristiti TIFF, a kada se otvori i manipuliše njome, ponovo se zatvara u formatu JPEG. Otvaranje i ponovno arhiviranje (čuvanje) JPEG fajla samo postepeno uništava kvalitet slike. On je manji ako je stepen kompresije manji, ali tada je fajl dosta veliki. Slike u JPEG formatu koje se šalju Internetom obično imaju do 100 kilobajta veličinu fajla i nisu pogodno za dobre slike (eventualno štampana slika malog formata može da bude prihvatljiva).

Format BMP (Bitmap) često se koristi i njegova osobina jeste da je nezavistan od mašine, odnosno monitora na kome se posmatra. Photoshop PSD fajl format koristi Adobe Photoshop program za manipulisanje. Kodak takođe ima svoj program koji se zove Photo CD.

Za grafičare je značajan GIF format, međutim za fotografiju je malo siromašan - podržava samo 256 boja, što je dovoljno za štampane ilustracije, ali ne i za kvalitetnu fotografiju.

CCD Raw fajl format jeste poseban za svaku kameru i može da se koristi samo s programom firme koja ga preporučuje u svom digitalnom aparatu.

Da ponovim ono što sam rekao na početku: za fotografske svrhe najvažnija su prva dva formata i nije potrebno da se istražuje koji je format bolji a koji lošiji. Važno je kolika je kompresija i da li je uništavajuća ili nije.

Malo o imenu

Već se polako uvodi u svetu naziv za digitalne video kamere CAMESCOPE, dok se za digitalne, odnosno digitalne fotoaparate koristi PHOTOSCOPE. Mislim da ne bi bilo strano našem jeziku ako bismo mi digitalne fotoaparate nazivali na srpskom FOTOSKOP. Ako imate drugačiji predlog, javite se.

DIGITAL CAMERA *FinePix 6900Zoom*

Poluprofesionalni digitalni foto-aparat visoke rezolucije. Posедуje Super CCD čip od 3,3 Miliona piksela koji daje fotografije od 6 Miliona piksela (2832 x 2128). Opremljen je fantastičnim SUPER EBC Fujinon zum objektivom 35-210 mm (ekv.) f/2,8-3,1 Zumiranje ide do 6 x optički i 4,4 x digitalno, a makro snimanje se uspešno obavlja sa udaljenosti od 10 cm.

Na leđima se nalazi TFT LCD kolor monitor od 2 inča (oko 4,5 cm). Ima ugrađeni blic sa senzorom, ali i mogućnost priključenja dodatnog blica (paučica sa vrućim kontaktom).

Načini snimanja: program, automatika, ručno podešavanje, prioritet zatvarača, prioritet blende. Tri načina merenja svetla, podešavanje temperature svetlosti (white balance).

Osetljivost: 100, 200, 400 ISO
Memorija: SmartMedia kartica.

Formati zapisa : TIFF, JPEG

Napajanje: punjiva Li-Ion baterija
USB veza, video izlaz, ulaz za adapter (punjač).
Mogućnost snimanja video sekvenci.

cena: 995 EUR

Uz aparat se isporučuje i SmartMedia kartica od 16MB, kompletno uputstvo, CD-ROM sa drajverima i originalnim softverom, USB kabl, video kabl, punjiva Li-Ion baterija NP-80, adapter (punjač), kaiš za rame i specijalni FinePix poklopac za objektiv.

digital
Tools for the imagination.

Digital Photo-Video Imager FV-10D

Kompaktan i funkcionalan dizajn. Skeniranje u boji u rezoluciji od 640 x 480 piksela. Potenciometri za podešavanje svake boje posebno. Mogućnost skeniranja negativ filma, slajda, fotografija, A P S filma (uz adapter) kao i trodimenzionalnih objekata. Paralelni interfejs za Windows PC i video izlaz.

cena: 570 EUR

Digital Color Printer *FinePix NX-500*

Revolucionarna FUJIFILM Termo-Autohrom tehnologija. Ima ugrađeni čitač SmartMedia kartica. Podešavanje boja, oštine, kadra (zumiranje) na samom printeru. Moguće je dodavati razne efekte, praviti kalendare, vizit kartice, index print, fotografije za dokumenta. Prikazivanje slika na običnom TV aparatu. Poseduje USB priključak.

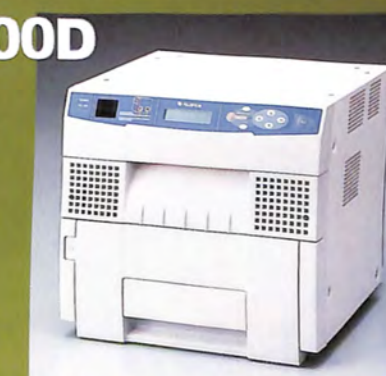
cena: 470 EUR

Printpix Digital Color Printer NC-600D

Najbrži Termo-Autohrom printer u svojoj klasi. Koristi papir u rolnama (dva magazina). Format fotografija: do 13 x 18 cm. U kombinaciji sa Upravljačkim 5" monitorom (IC-660A) koji poseduje čitače tri vrste memorijskih kartica, postaje moćan uređaj za izradu digitalnih fotografija. Nema hemije, tonera, ribona - samo papir (TA). Opremljen je SCSI priključkom za brzi prenos podataka sa računara.

cena: 3377 EUR

Napomena: sve cene su izražene bez poreza

FUJIFILM
I&I - Imaging & Information

ekskluzivni zastupnik:

MEGAPHOTO

Sarajevska 86, Beograd tel.: 011 / 36.17.562 ; 36.17.563

www.fujifilm.com

©Branislav Strugar

B R A N I S L A V S T R U G A R

IMPRESIJA PEJZAŽA

Strugar je rođen u Beogradu, 1949. Bavi se fotografijom od 1968. kao član foto kluba Elektromašinar a profesionalno od 1974. Član je Udruženja likovnih umetnika primenjenih umetnosti i dizajnera Srbije (ULUPUDUS) od 1989. godine, a Saveza novinara Jugoslavije od 1984. Više od dve decenije bio je zaposlen kao fotoreporter TV Beograda, da bi 1997. napustio stalnu službu i dobio status samostalnog umetnika fotografije. Danas sa suprugom Vlatkom Rubinjoni-Strugar ima izdavačko preduzeće "Studio Strugar". U domaćim i stranim knjigama, časopisima i prospektima nalazi se više od 5000 njegovih snimaka. Radio je plakate, naslovne strane, kalendare i sl. Objavio je osam autorskih monografija: "Pečka Patrijaršija", "Studenica (velika) i Studenica (mala)", "Kotor", "Ostrog", "Crna Gora - ekološka država", "Srednjovekovni srpski novac" i "Crna Gora na razglednicama".

O fotografiji Branislava Strugara i njegovom umetničkom iskazu dosta je pisano, a najčešće povodom izložbi koje je priređivao i o profesionalnim projektima koje je realizovao. Na primer, dr. Ranko Radović, arhitekta, profesor i akademik, u monografiji "Crna Gora na razglednicama" u tekstu "Slike jednog svijeta - slike spokoja" kaže: "Sve su slike ovoga svijeta metafore života. Vidimo jedno, a iza, skriveno i tajnovito izviru godine, geografija, sunce ili nevirijeme, istorija, junaci, zablude ili nade, kao zapisana sjećanja sa kojima skoro da ne znamo šta nam valja činiti. Ali su slike, zasigurno, i neumorne i zadivljujuće činjenice. Suočeni sa fotografijama majstora Branislava Strugara mi skoro bez daha "putujemo" ovim krajevima, podložni neverici i divljenju, na granicama neprolaznog vremena koje nam se kao vječnost smiješi sa jezera, ili sa brda."

©Branislav Strugar

©Branislav Strugar

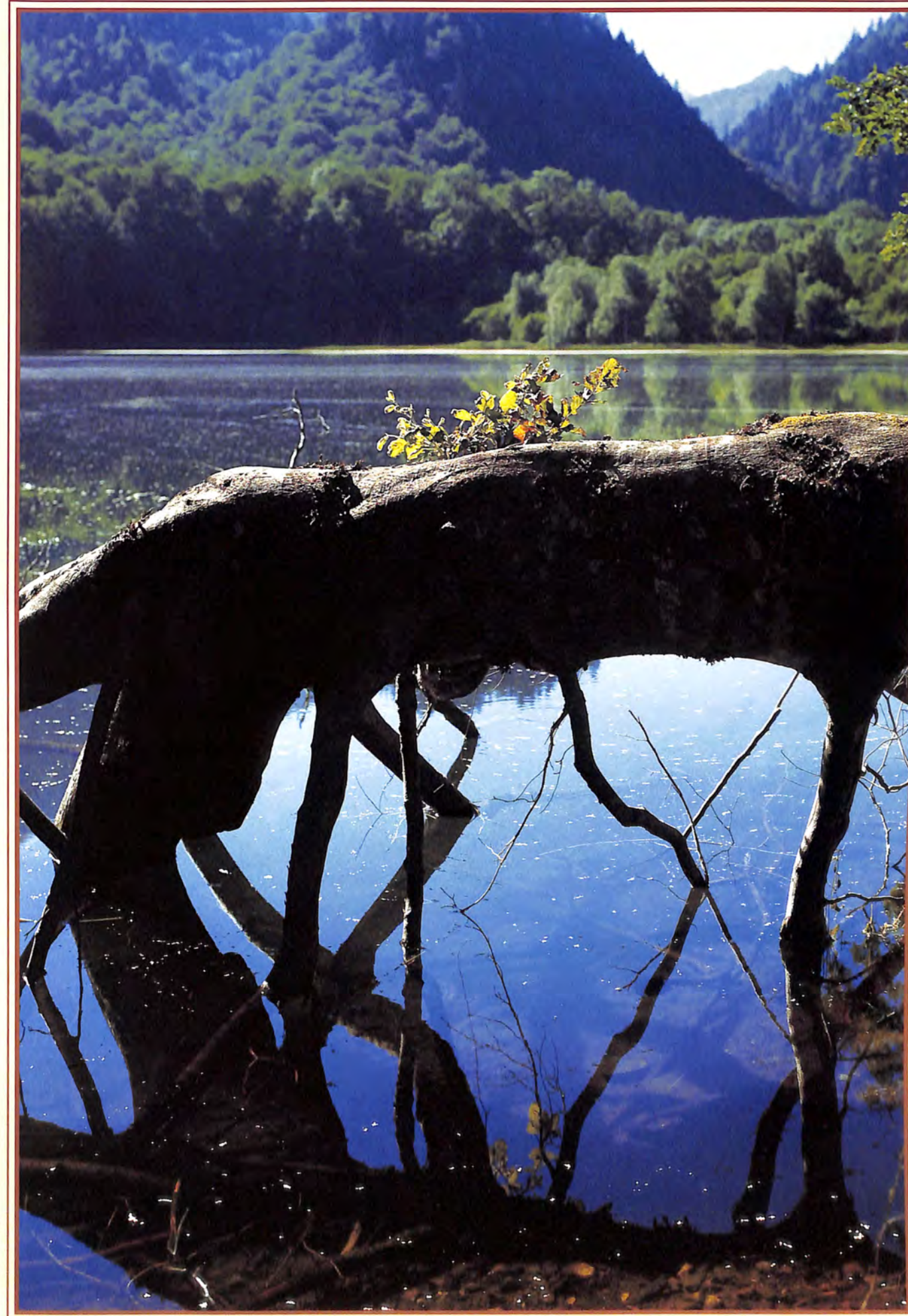

©Branislav Strugar

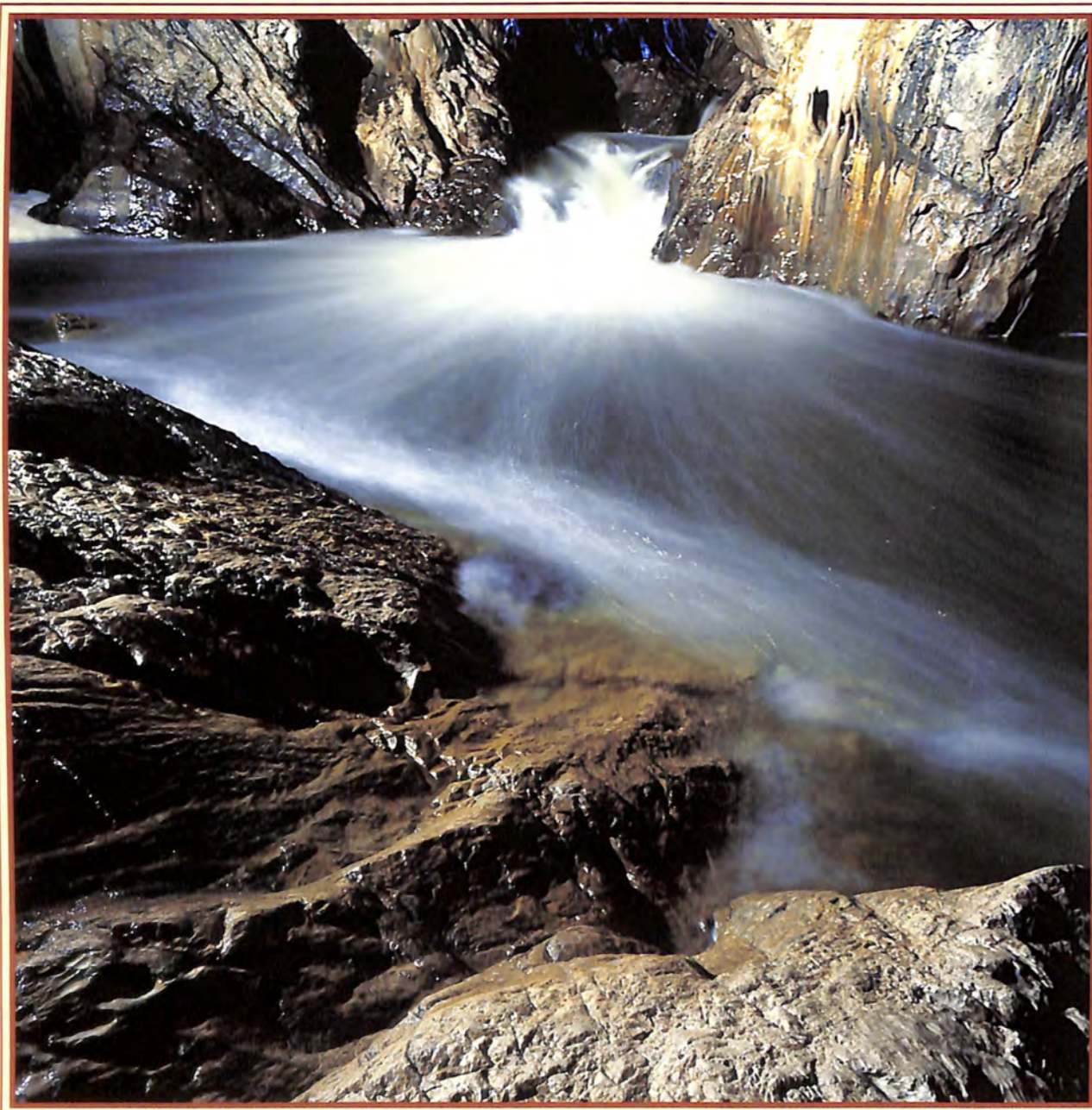
Istim povodom je sam napisao da Branislav Strugar kada snima prirodu, daje svoj doživljaj motiva prirode ispoljavajući umetničke preokupacije. Na Strugarovim fotografijama dominiraju atmosfera i impresije koje zadiru u suštinska obeležja motiva snimanja. Njegovi motivi ne iznose samo lepotu nego i duhovna obeležja. Mi ne vidimo samo šta je na fotografiji, nego i osećamo kako je tamo u tim znanim ili neznanim predelima.

No, ovo su objašnjenja, doživljaji Strugarovih fotografija, posledice njegovog načina rada. Zanimljivo je šta su uzroci, kako Strugar radi i zašto. Pravi uzrok zašto su Strugarove fotografije takve kakve jesu jeste on sam. Čovek pedesetih godina je oformljen i mogu se izvlačiti zaključci, posebno kada je ostvaren opus toliko obiman kakav je Strugarov. Specifičan i bogat senzibilitet sigurno je osnova bez koje ne bi bilo iskričavosti, maštovitosti, ali i dubine Strugarove umetnosti. Međutim, Strugar je razigran samo kod početne ideje. Odmah zatim stupa na scenu karakter, narav, studioznost, ozbiljnost i strpljivost. Strugar sebi draž lepote, toliko svojstvene umetnicima, dozvoljava samo u početnoj fazi stvaranja. To je za njega pitanje izbora. Zatim sledi vredan, pedantan i studiozan rad, uz strogo kontrolisanje svih faza. Strugarova mudrost jeste u tome što za svaki posao obezbedi dovoljno vremena da može da mu se posveti, dovoljno ga shvati, uroni u dubine svih značenja i iznese sva dobra koja su moguća. Rečju, talentovan umetnik, ali i egzaktan i precizan profesionalac. Zbog toga su njegove autorske monografije i razglednice primeri za uzor naše fotografske i izdavačke prakse. Kvalitetu ovih projekata i valjanom obavljanju svih poslova potrebnih za njihovo planiranje i realizaciju bitno doprinosi njegov stalni saradnik i direktor studija Strugar supruga Vlatka Rubinjoni-Strugar, s dugogodišnjim iskustvom urednika.

Najčešći motivi Strugarovih fotografija jesu krajolici i ljudska staništa, njihova urbana rešenja, delovi naselja, arhitektura i njeni elementi. Rekao bih da u estetici Strugarove fotografije dominira istančan osećaj za otvoren prostor, za mesto snimatelja u njemu, posebno za količinu i stanje vazduha između kamere i percepirane scene. Strugarova komunikacija s prirodom odvija se na nivou subjektivnog vizuelnog iskustva, a njegove slike krajolika ulaze u naše pamćenje kao veličina i beskraja prirode, ali i njena dubina i trajanje. Strugar ima tu "privilegiju" da otkriva i prepoznaje prave situacije, a uz njega i njegove fotografije i mi imamo svoj

©Branislav Strugar

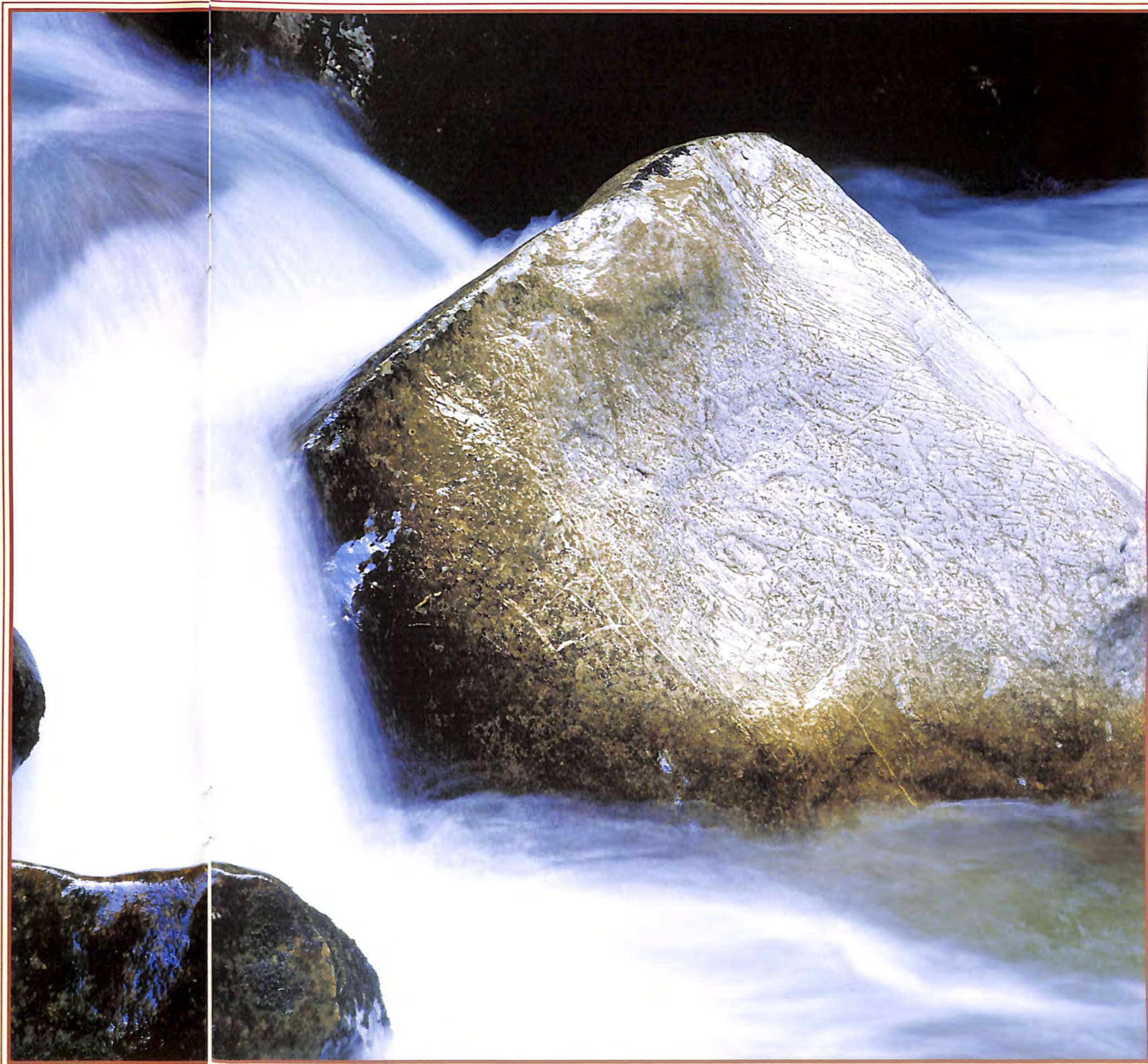

©Branislav Strugar

doživljaj. Zanimljivo je kako položaj linije horizonta, kao formalno stilski elemenat, određuje i psihološki odnos Strugara prema prirodi. Kod slika s horizontom u donjoj polovini slike dominira atmosfera olujnih ili lapidarnih oblaka, snaga i lepota prostora koji asociraju na beskraj. Kada se linija horizonta podiže, Strugarova pažnja vezuje se za "događaje" na zemlji i otkriva svu lepotu, ali i dramatiku odnosa osnovnih elemenata zemlje i vode, ali i iskrenje vazduha i sunca na mikrodjelovima celina.

Strugarove fotografije simbolizuju njegov lični doživljaj motiva snimanja. Uostalom, sam Strugar kaže: "Snimajući želim da dočaram doživljaj i raspoloženje koje imam pred nekim delom prirode ili situacijom. Moji snimci su ono što mene fascinira i kada bih zanemio pred slučajnim i neponovljivim prizorom koji se menjao iz trenu u tren, ili dok bih čekao dugo i strpljivo da se dogodi nešto što naslućujem i priželjkujem, koristio bih fotografiju sa svim njenim osobenostima".

Dragoljub Tošić

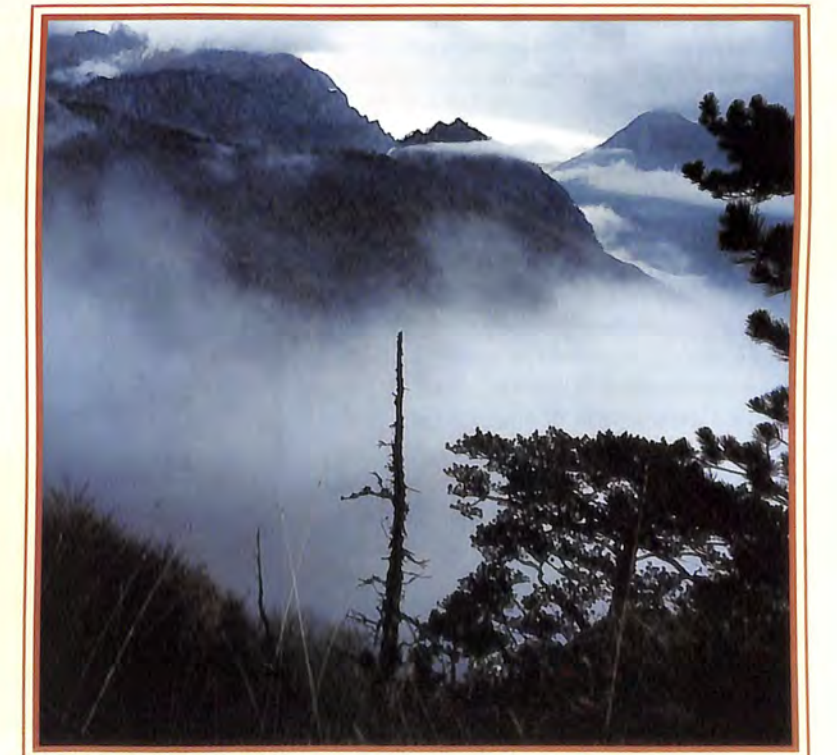
©Branislav Strugar

©Branislav Strugar

©Branislav Strugar

©Branislav Strugar

U susret čulima

Akt fotografija II

Problem akta kao umetničkog dela jeste odnos individualizacije i stilizacije. To je problem kako preći iz sfere reprodukcija konkretnog nagog tela, ka sveobuhvatnoj slici, ili kako preći put između stvarnog postojanja dela, ka individualnom izrazu autora. Ako posmatramo rad fotografa na akt fotografiji, pre svega kao autorsko ponašanje, (koje u svojoj osnovi nema narudžbinu, kao predradnju), tada ćemo govoriti ili posmatrati ovaj fenomen kao kreativan kompleks. Sem Heskina (Sam Haskins), fotograf koji je realizovao više različitih ciklusa, u obliku knjiga, u kojima je predstavljeno nago žensko telo, o svom radu kaže: "Želim da pokažem žensko telo toplo i živo, a ne kao komad hladnog mermera ili marcipana". Sem Heskina ne vodi toliko računa o lepoti tela samog, već o "životnosti". Ne govori toliko o provokaciji, već o prirodnosti u kojoj erotika ima svoje određeno mesto.

S druge strane Dejvid Bejli (David Bailey), kaže da snima svoje fantazije. Ovaj britanski fotograf pokazao je, kao i poznati fotografi njegove generacije: Helmut Njtn (Helmut Newton), Gi Bordan (Guy Bourdin), Sara Mun (Sarah Moon) i drugi, da je moguće pripremiti scenu i atmosferu, a takođe i ponašanje kao da je u pitanju registrovanje pozorišne igre. Oni pokazuju svojom koncepcijom da je moguće uklopiti reklamnu ili modnu fotografiju sa predstavama nagog tela. U njihovim fotografskim rešenjima nije reč o modelima lepih oblika, već pre svega, o ličnostima koje ponekad kroz fotografsko rešenje više govore od same reklamne poruke. Na taj način, kako kaže Bejli, "ubićete dve muve jednim udarcem". Pokazaćete zbog čega je fotografija bila naručena, a s druge strane, primoraćete gledaoca da je razgleda.

A Francuz Žan Lu Sif (Jean Loup Sief), sedamdesetih i devedesetih godine XX veka, svoje modele postavlja u enterijere zamkova, starih taverni ili stepenišnih prolaza. Na crno-belim fotografijama većinom prikazuje obline svojih modela, ponekad dodajući atmosferi veoma suptilno donje rublje, što još više upotpunjuje erotski naboj.

Njegova retrospektivna izložba u Parizu, na kojoj su, između ostalog, bili prikazani njegovi "akt portreti", ako tako mogu da kažem, na tridesetak veoma sličnih scena, (sto, model i čista pozadina) pretvara posmatrača u istraživača. S pojavom svake nove

GLAVNO SVETLO: stvara utisak osvetljenosti celog modela. Najjačeg je intenziteta. Određuje karakter

DOPUNSKO SVETLO: svetlosni izvor koji nosi ove karakteristike, stvara utisak pravog tena kože. Bez tog izvora svetla koža bi bila suviše tamna. Prosvetljava senke. Istog je intenziteta kao glavno svetlo, ali to je ustvari veliki difuzni izvor

POMOĆNO SVETLO: služi nam za osvetljavanje kontura modela. Služi da model svetlosno odvojimo od pozadine. Ovaj izvor je modularne snage, poseduje reostat i klapne

Na slici je predstavljeno **GLAVNI IZVOR SVETLA + DOPUNSKO SVETLO + POMOĆNO SVETLO** (kontura): odaju utisak hladne scene. Pozadina "ne igra" svoju ulogu. Traži se dodatno rešenje

POMOĆNO SVETLO II: ovo je svetlo za specijalne efekte. Predstavili smo kombinaciju glavno + dopunsko + pomoćno svetlo i pokušali smo projekcijom da stvorimo određenu atmosferu. Pomoćni izvor II ima masu izvora svetla koja u projekciji na pozadinu daje željeni efekat

Prikaz plastičnosti tela i međusobna relacija dva tela. Da bi se postigla harmonija njihov odnos mora biti uskladen, bilo naglašavanjem samo jednog ili međusobnim preplitanjem i dopunjavanjem oba modela. Fotografija "Dve Grace" i Brezovac, 1998. godina

line. Oni u izuzetnom smislu postaju simboli sebe samih. Avedon dalje govori da ljudi koji dolaze kod njega u studio zavise od njegove koncentracije, koja se opet prenosi i na modele same. Napominje da je koncentracija toliko jaka da mu se čini kao da je vreme stalo, da se među akterima stvara prisni kontakt, ali to traje veoma kratko, samo dok se

ne izrade fotografije i osim njih ništa ne ostaje. "Za mene fotografije imaju jedinu stvarnost".

Morali smo da iznesemo mišljene Ričarda Avedona jer u potpunosti simbolizuje profesionalno ponašanje fotografa, kada ispred rada stoji narudžbina.

Da bismo mogli sebi da priuštimo privilegiju profesionalnog ponašanja, ovog puta nećemo ulaziti u etička pitanja, moramo da pobrojimo sve radnje koje podrazumevaju ovakvo ponašanje.

Problem adekvatnog prostora, koji će odgovarati koncepciji snimanja, odgovarajuće pozadine, adekvatna rasveta, odnosno broj rasvetnih tela i besprekornost laboratorijskog procesa jesu, ali ne moraju biti adekvatni elementi za uspešnu akt fotografiju. Ovo su samo pretpostavke koje moramo u potpunosti ispuniti radi što boljeg rada.

Prvi uslov koji fotograf mora da ispuni pri snimanju u studiju, s veštačkom rasvetom, bilo kojeg tipa, jeste i stabilnost celog procesa.

Da bismo imali predstavu kakav tonalitet ima ljudska koža, uradićemo sledeću probu. Model postavimo pred crnu pozadinu. Na taj način bolje se uočava razlika između tena kože i pozadine, posebno vodeći računa da je osvetljenost crne pozadine adekvatna i da se model nalazi na odgovarajućem odstojanju od nje. Kao sredstvo kontrole celog procesa,

pripremićemo sivu Kodakovu ploču (veličine 20 x 20 cm) postavljenu na belu površinu (veličine 40 x 40 cm) i postavimo je u blizini modela. Veoma je važno da prilikom osvetljavanja modela ova srednje siva površina bude osvetljena istim intenzitetom kao i sam model.

Kada smo odabrali koncepciju, odnosno način osvetljavanja modela, preći ćemo na merenje intenziteta osvetljenosti. Ako imamo samo svetlomer sa difuznom pločicom, prvo ćemo izmeriti intenzitet glavnog svetla, a zatim svakog pomoćnog. Rezultate merenja intenziteta treba da zabeležimo. Ako posedujemo spotmetar, izmerićemo prvo deo bele površine, a zatim osvetljenost srednje sive Kodakove tablice. Na kraju merimo odraz svetla sa površine kože modela. Takođe zapisujemo rezultate vodeći računa o intenzitetu najsvetlijih površina i najtamnijih senki. Za samo snimanje koristimo crno-beli film srednje osetljivosti. Rezultate dobijene prilikom merenja svetla prenećemo na aparat kojim snimamo (ovom prilikom možemo raditi s bilo kojom veličinom negativa). Prilikom eksponiranja materijala možemo da izvedemo mali kontrolni eksperiment tako što ćemo uraditi par preeksponiranih snimaka, kao i par podeksponiranih. Svako odstupanje od normale ekspozicije (koja će biti naznačena) moramo posebno da zapišemo radi daljeg upoređivanja.

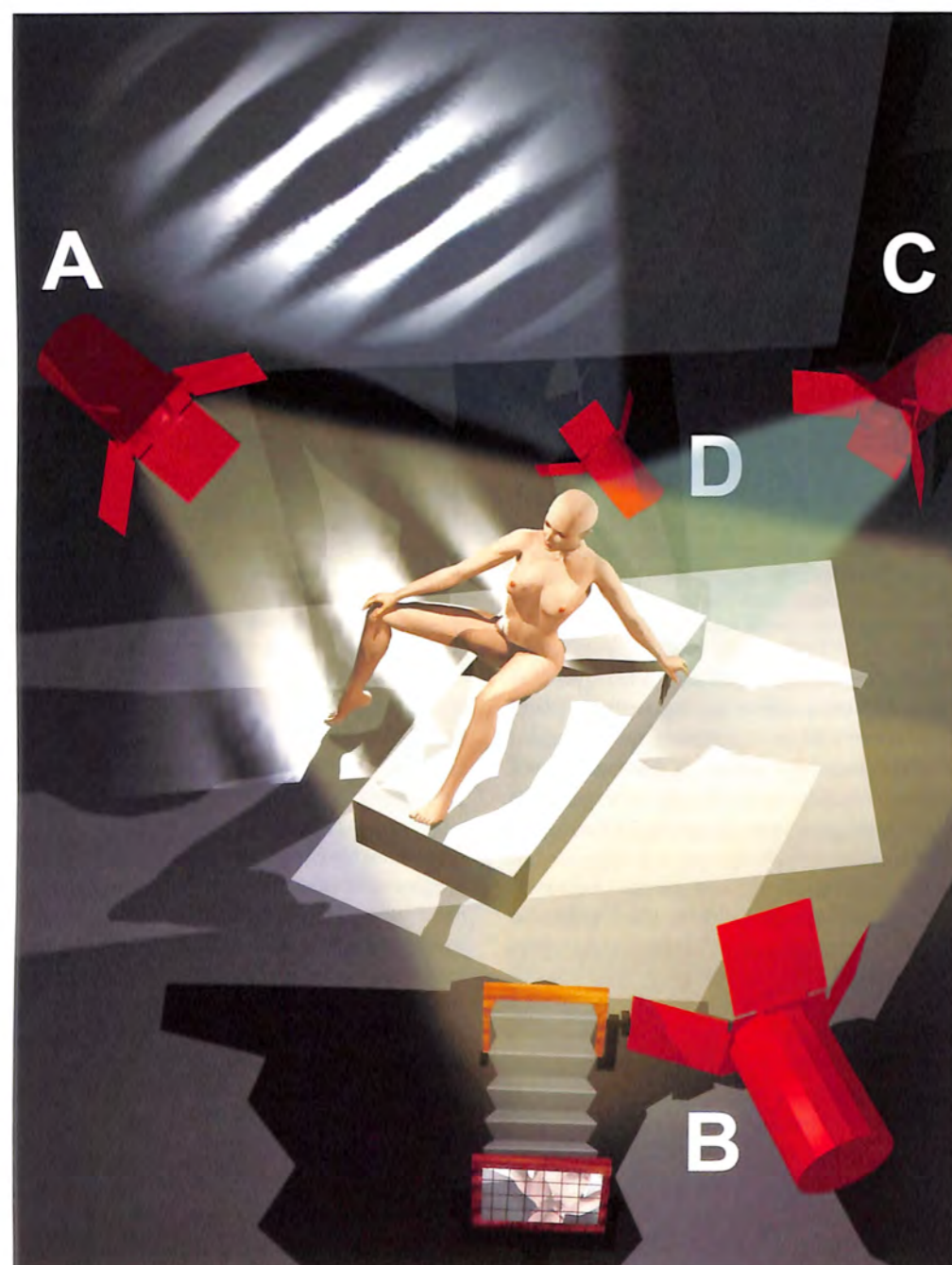
Tako eksponiran fotografski materijal, razvicićemo u standardnom postupku, koji je za takvo ponašanje predviđen, najbolje u sitnozrnastom razvijaju.

Na kontakt - kopiji ćemo uočiti razliku, pre svega, na eksponiranim snimcima, a zatim ćemo moći da se vidi razlika između vizuelno prihvatljivog snimka, tona kože i osvetljene sive površine, koja je jedina adekvatna za upoređivanje. Da pojednostavimo! Upotrebićemo onaj negativ za povećavanje, na kojem je bela pozadina registrovana kao čista, a srednje siva, ponovnim merenjem treba da se uporedi s originalom. Kada se stekne iskustvo sa upotrebom ovakve tonske kontrole, mnogo lakše će se realizovati proces u laboratoriji. To je verovatno jedini odgovor na pitanje zbog čega komplikovati situaciju.

Akt fotografija jeste višeslojno kreativno-tehničko ponašanje jer autor snimajući nago telo govori, s jedne strane, o potrebi da nam predstavi određenu ličnost, njeno duhovno stanje ili status. Predstavljajući ličnost menjajući ambijent u kojima se radnja događa, upotrebom svetlosnih izvora, sugerisaće gledaocu tačke interesa, a dramatično postavke, autor će nam pričati samo njemu poznatu priču. U ovoj fazi rada fotograf je veoma blizu ponašanja režisera u pozorištu.

mr Mitar Trninić

Na ovom grafičkom prikazu vidimo kako je postavljen model u odnosu na podlogu i pozadinu, vidimo i ugao pod kojim je snimano i raspored svetlosnih izvora. Veoma je interesantna registracija senki svakog svetlosnog izvora ponaosob. A - glavno svetlo, B - dopunsko svetlo, C - pomoćno svetlo, D - pomoćno svetlo II

Kao što sam rekao, ne postoji recept kako snimiti dobru akt fotografiju. Moja obaveza jeste da poštovanim sledbenicima u vežbanju skrenem pažnju na način i ponašanje i na to kako svako ono "ne adekvatno" ponašanje snosi kreativne poteškoće. Još samo jedna napomena: veoma važnu ulogu u kreiranju ima ugao pod kojim svetlosni tok pada na

model, i to važi za sve izvore svetla! Kao što u prirodi imamo jedan izvor svetla, sunce, koji možemo nazvati glavnim izvorom i površine od kojih se taj izvor reflektuje tako i kod snimanja u enterijeru, poželjno je da glavno svetlo "dolazi" iznad modela ili sa strane. Nikad iz donjeg ugla! Jer to deluje zastrašujuće.

Autor fotografije koristi glavno svetlo za pozadinu, a pomoćnim svetlosnim izvorom efektno osvetljava karakteristike modela
Fotografija: Stibor Miloslav (preuzeto iz knjige "Akty a Akty", izdavač Tatran/Bratislava, 1968)

Smer svetlosnog toka takođe ima važnost i pri osvetljavanju same pozadine. To je za snimanje veoma osetljiva oblast, a pogotovu kada je u pitanju akt fotografija.

Koji smer svetla možemo označiti za onaj pravi?

Čitaoci će ovde biti veoma razočarani jer decidan odgovor za to ponašanje ne postoji. Međutim, može se reći da je pravo ono osvetljenje, odnosno, pravi način osvetljavanja modela, ono koje najviše odgovara autoru samom. Ono svetlo koje odgovara samo njegovoj zamisli. Cilj ovog vežbanja nije da se daju određeni recepti jer je to nemoguće, već da se oni koji slede našu školu upoznaju sa načinom upotrebe svetlosnih izvora i da to rade samosvesno.

Kompjuterska simulacija - profesor Milan Miletin

EOS

D60

6.3

Megapixel

BEOGRAD
Bl. Vojvode Mišića 14
Tel: 011/655 100, 655 257
Fax: 655 658

*Moja tačka
gledišta!*

PROFIFOTO official distributor

Canon

Svetlosni uređaji za fotografsku rasvetu

mr Vladimir Červenka

Svetlosni uređaji koji su namenjeni fotografskim potrebama moraju da ispune jedan osnovni zahtev - da omoguće stvaranje kontrolisanih svetlosnih tokova odgovarajućeg kvaliteta i karaktera kojima se lako može manipulirati radi stvaranja odgovarajuće svetlosne konstrukcije prema zamisli autora. Osnovni sastavni delovi svetlosnih uređaja jesu izvor svetla - sijalica i uređaj za manipulisavanje svetlosnim tokom - reflektor. U zavisnosti od temperature hromatičnosti svetlosnog izvora, delimo ih u dve osnovne grupe: svetlosni uređaji s temperaturom hromatičnosti od 3 100 do 3 500° K koji koriste kao izvor svetla klasične sijalice prilagodene fotografskim potrebama - tzv. topla rasveta i svetlosni uređaji s temperaturom hromatičnosti od 5 100 do 5 500° K koji koriste sijalice s električnim pražnjenjem - tzv. hladna rasveta. Prema konstrukciji reflektora, razlikujemo više tipova svetlosnih uređaja u zavisnosti od karaktera i kvaliteta osvetljenja koje daju, a možemo ih grubo podeliti u dve osnovne grupe: svetlosne uređaje za usmereno svetlo i svetlosne uređaje za raspršeno svetlo.

Paleta različitih tipova savremenih svetlosnih uređaja veoma je široka i može da zadovolji specifične zahteve u domenima kreativne, reklamne, modne, dokumentarne, reportažne fotografije i drugih oblasti u amaterskoj ili profesionalnoj fotografskoj praksi. Pri izboru odgovarajućih tipova reflektora, njihovog intenziteta i geometrije svetla polazimo, pre svega, od žanra fotografije kojom se bavimo, materijala koji koristimo crno - beli ili kolor i od toga da li želimo da ih koristimo za rad u ateljeu, osvetljavanje enterijera, dosvetljavanje u eksterijeru i sl., uzimajući istovremeno u obzir i kvalitet osvetljenja koji daju toplotni, elektronski i luminescentni izvori svetla. Posebnu pažnju treba posvetiti izboru dodatne opreme - stativa, senila, refleksnih i difuznih površina i dr., koja umnogome može da olakša rad sa svetlom i poboljša kvalitet osvetljenja. Finansijski momenat takođe nije zanemarljiv. Cene svetlosnih uređaja za toplu rasvetu jesu manje, ali utrošak energije pri njihovoj eksploataciji mnogo je veći, dok su uređaji za hladnu rasvetu znatno skuplji, ali utrošak energije mnogo je manji.

Osnovni tipovi fotografskih svetlosnih uređaja - reflektora

Prema standardima Međunarodne komisije za osvetljenje - CIE (Commission Internationale de l'Eclairage) svetlosni uređaji za osvetljavanje scene u fotografiji, filmu i televiziji podeljene su u devet grupa:

- 1. Floodlight** - ravni reflektor za osvetljavanje scene koji daje svetlosni snop s uglom ne manjim od 100°;
- 2. Soft Light** - difuzni ravni reflektor većih dimenzija, koji daje difuzno svetlo s nedefinisanom ograničenom stopom i senkama;
- 3. Special Floodlight** - specijalni ravni reflektor koji daje svetlosni snop s uglom manjim od 100° s definisanom ograničenom svetlosnom stopom i senkama;
- 4. Reflector Spotlight** - reflektor sa jednostavnim ogledalom i mogućnošću regulisanja ugla svetlosnog snopa uzajamnim pomeranjem izvora svetla i ogledala;
- 5. Sealed Beam Spotlight** - reflektor s nepromenljivim uglom svetlosnog snopa;
- 6. Lens Spotlight** - reflektor s jednostavnim sočivom, s ogledalom ili bez njega, koji omogućava regulisanje ugla svetlosnog snopa pomeranjem izvora i sočiva, a omogućava oštro ograničeno osvetljavanje manjih površina;
- 7. Fresnel Spotlight** - reflektor sa stepenastim Fresnelovim sočivom, sa sličnim osobinama kao prethodni tip, koji daje meko ograničeno osvetljenje površina i mekše senke;
- 8. Profile Spotlight** - reflektor za oblikovanje svetla daje oštro ograničen snop svetla koji određuje oblik svetlosne stope;
- 9. Effects Spotlight** - reflektor za efekte s optičkim elementima (objektiv), daje ravnomerno osvetljeno polje i omogućava projekciju određenih oblika i dijapozitiva.

Floodlight i Special Floodlight

Najjednostavniji i najrasprostranjeniji tipovi reflektora, pogotovo u amaterskoj praksi, jesu ravni i specijalni ravni reflektori, u slengu

nazivani šerpama ili kantama. Njihova konstrukcija je jednostavna. Sastoje se od konkavne refleksne površine koja je ujedno i noseća konstrukcija, koja je obično ofarbana belom mat bojom, i izvora svetla, uglavnom je to klasična sijalica. Retko postoji mogućnost promene rastojanja između sijalice i reflektora tako da ne možemo da menjamo ugao svetlosnog snopa. Kod prvog tipa svetlosna stopa nije definisana i precizno ograničena, za razliku od drugog gde je ona manje ili više definisana. Prvi tip daje ublažene, mekše senke, a drugi nešto jače, sa neoštrim razgraničenjem. Ponekad su opremljeni konkavnim senilima postavljenim ispred sijalice, koja sprečavaju direktan upad svetla sijalice i "omekšavaju" karakter svetla i senki.

Reflector Spotlight

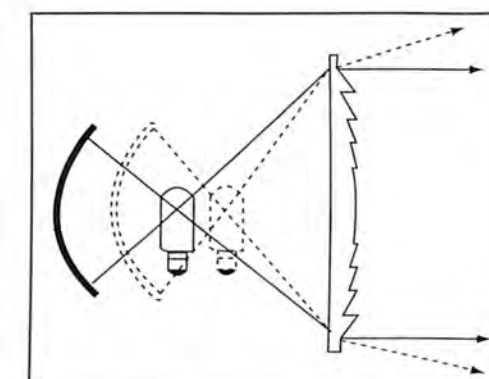
Poboljšana varijanta prethodnih tipova svetlosnih uređaja s kojim se često susrećemo u profesionalnim ateljeima jesu reflektori s ogledalom, čija optička konstrukcija sastoji se od jednostavnog odraznog ogledala najčešće paraboličnog oblika, svetlosnog izvora, noseće konstrukcije i mehanizma koji omogućava promenu rastojanja između izvora svetla i reflektora, a samim tim promenu ugla i karaktera svetlosnog snopa. Ogledalo može da bude glatko, matirano ili dezenirano. U prvom slučaju daje kontrastno, a u drugom mekše svetlo. Materijal refleksnog ogledala utiče na boju emitovanog svetla, a najpogodnije je srebro, dok polirani aluminijum ima za nijansu lošija svojstva. Nežgodna osobina oba materijala jeste što oksidiraju na vazduhu tako da moraju biti prekriveni zaštitnim slojem koji mora da bude otporan na visoke temperature i ne sme da utiče na optički kvalitet refleksne površine. Refleksna površina od hroma pomera boju reflektovanog svetla ka plavom delu spektra, a niki i nerđajući materijali naglašavaju žutu nijansu. Glavne pogodnosti navedena tri tipa reflektora jesu: mala težina, jednostavna konstrukcija, minimalno održavanje, visoki učinak, znatna varijabilnost i univerzalna upotrebljivost. Koristimo ih u funkciji glavnog, dopunskog, pomoćnog svetla i svetla na pozadinu.

vanog svetla, a najpogodnije je srebro, dok polirani aluminijum ima za nijansu lošija svojstva. Nežgodna osobina oba materijala jeste što oksidiraju na vazduhu tako da moraju biti prekriveni zaštitnim slojem koji mora da bude otporan na visoke temperature i ne sme da utiče na optički kvalitet refleksne površine. Refleksna površina od hroma pomera boju reflektovanog svetla ka plavom delu spektra, a niki i nerđajući materijali naglašavaju žutu nijansu. Glavne pogodnosti navedena tri tipa reflektora jesu: mala težina, jednostavna konstrukcija, minimalno održavanje, visoki učinak, znatna varijabilnost i univerzalna upotrebljivost. Koristimo ih u funkciji glavnog, dopunskog, pomoćnog svetla i svetla na pozadinu.

Lens Spotlight i Fresnel Spotlight

Veoma koristan alat u svakom studiju jesu reflektori s jednostavnim sočivom i reflektori s Fresnelovim sočivom, u slengu: polutke - 0,5 kW ili kilo - 1 kW i sl. Po konstrukciji su veoma slični, a glavna razlika je ste u sočivima koja određuju dimenzije reflektora i kvalitet, jačinu i osnovne osobine svetlosnog snopa. Sastavljeni su od

Osnovna šema reflektora sa običnim ili Fresnelovim sočivom

svetlosnog izvora, zadnjeg konkavnog ogledala (ne uvek), konveksne leće, mehanizma za pomeranje sijalice ili prednjeg sočiva i svetlonepropusne noseće konstrukcije. Njihova konstrukcija relativno je jednostavna, dok je njihova težina veća od ogledalnih reflektora - kod reflektora sa Fresnelovim sočivom može da dostigne nekoliko desetina kilograma. Pogodnost oba tipa reflektora jeste u tome što omogućavaju fokusiranje svetlosnog snopa s opsegom divergencije kod običnog sočiva do 35°, a Fresnelovog do 70° i na taj način omogućavaju promenu veličine svetlosne stope. Karakter svetla je malo tvrdi kontrastniji, svetlosna stopa je okrugla, a ravnomernost njenog osvetljenja zavisi pretežno od izvora svetla koji treba da bude što manjih dimenzija - tačkast ili pak ravnomerno svetleća površina. Glavna razlika između ova dva tipa svetlosnih uređaja je u mogućem promeru izlaznog otvora reflektora. Kod prvog tipa sočivo je masivno tako da njegove veće dimenzije uslovljavaju veću težinu uređaja, lako može da pukne zbog neravnomernog zagrevanja zbog čega nije pogodno za konstruisanje reflektora većih dimenzija. Fresnelovo sočivo mnogo je lakše, njegova masa je manja, ravnomerno se zagreva, tako da omogućava izradu reflektora s izlaznim otvorima od 50 mm do 1 200 mm, s tim da su sočiva s prečnikom većim od 600 mm obično sastavljena od kvadranta. Ove osobine uspešno rešavaju optičke i toplotne probleme i omogućavaju izradu reflektora većih dimenzija i velike svetlosne jačine s učinkom od nekoliko kW. Pri

eksploataciji ovih reflektora moramo da vodimo računa da usled pogrešnog štelovanja sijalice i ogledala ne dođe do pregrevanja i deformacije ili pucanja sočiva. Glavna pogodnost ovih reflektora jeste mogućnost kontrolisane manipulacije svetlosnim snopom, a nepovoljnost - njihova veća težina i cena. Prvi tip reflektora koristimo, pre svega, kao pomoćno i efektno svetlo u studiju ili kao glavno pri snimanju malih predmeta, dok reflektore s Fresnelovim sočivom možemo koristiti u svim funkcijama svetla.

Soft Light

Svetlosni park svakog ozbiljnog fotografskog studija mora biti opremljen s difuznim ravnim reflektorom u slengu - kada. Ovi svetlosni uređaji sastavljeni su od difuzne refleksne površine, koja ima oblik plitke kade, svetlosnog izvora - po pravilu više njih, refleksnih ili svetlopropusnih senila različitih oblika, koji sprečavaju direktno zračenje iz svetlosnog izvora i homogenizuju svetlosni snop, i noseće konstrukcije. Stopa osvetljenja jeste neograničena, karakter svetla je difuzan - raspršen, bez senki.

Razmere ovih reflektora relativno su velike - čak i po nekoliko metara, a direktno zavise od veličine rekvizita koji snimamo. Naime, moramo imati u vidu da difuzni reflektor veličine, na primer, 1x1 m emituje difuzno svetlo do udaljenosti od jednog metra. Posle toga karakter svetla postepeno se menja i postaje usmeren - što je udaljenost veća senke postaju izrazitije. Refleksna površina izrađuje se obično od matiranog aluminijuma ili je emajlirana. Emajl ne sme da bude spektralno selektivan, a mora da bude otporan na visoke temperature (300 - 500° C). Ovi reflektori nezamenljivi su pri snimanju sjajnih predmeta: staklo, porcelan, automobili i sl. i

zato se koriste najviše u reklamnoj fotografiji, ali ih koristimo često i u ostalim oblastima fotografije kada pomoću raspršenog svetla želimo da dočaramo određenu atmosferu, a u funkciji glavnog, dopunskog ili svetla na pozadinu. Kabasti su i nepraktični za prenošenje, a svetlopropusno difuzno senilo lako je podložno oštećenju pri transportu. Zato ih koristimo uglavnom u studiju, a u eksterijeru efekat njihovog svetla možemo postići refleksnim ili svetlopropusnim površinama.

Sealed Beam Spotlight

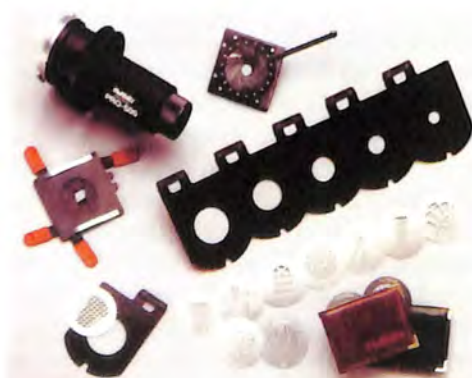

Reflektori s nepromenljivim svetlosnim snopom koriste se pretežno na filmu ili televiziji, ponekad i u fotografiji za osvetljavanje velikih prostornih celina. Povezani u vertikalne ili horizontalne nizove daju homogeno usmereno svetlo. Njihova konstrukcija karakteristična je po tome što reflektor i svetlosni izvor čine kompaktnu celinu koničnog oblika, koja je izvedena od stakla. Tipičan primer jeste reflektorska sijalica Philips od 500W, koja se često koristi u amaterskoj fotografiji ili kao priručno svetlo na terenu. Jednostavne su konstrukcije, male težine, jeftine i ne zahtevaju nikakvo održavanje.

Profile Spotlight i Effects Spotlight

Reflektor za oblikovanje svetla - svetlosni top i reflektor za efekte ubrajaju se u opremu vrhunskih fotografskih ateljea. Zbog visoke cene obični fotografi susreću se sa njima samo

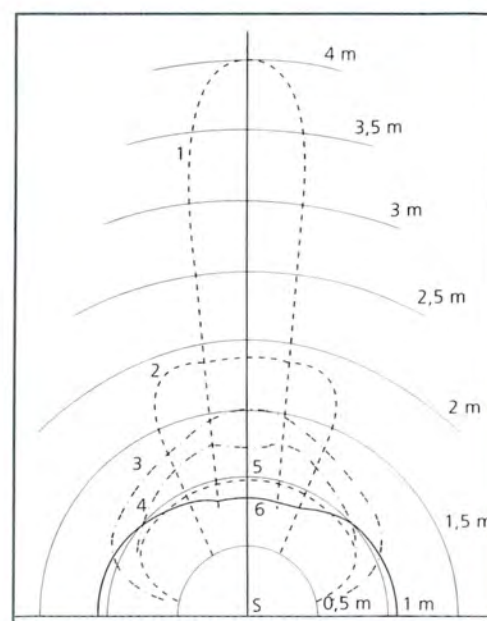
na slikama u prospektima. Po konstrukciji su slični reflektorima s običnim ili Fresnelovim sočivima, a razlikuju se po optičkim elementima koji oblikuju svetlosni snop i po konstrukciji sočiva na izlaznom otvoru, koja omogućavaju fokusiranje svetlosne stope. Kod prvog, oblik stope definišemo pomoću

blende, klapni ili raznovrsnih maski koje se ubacuju u optičku konstrukciju reflektora. Koristi se kao efektno svetlo na rekviziti ili pozadini. Reflektor za efekte je, u stvari, studijski dijamprojektor s kondenzorskim sastavom i objektivom koji omogućava projekciju dijampozitiva s efektima na rekvizitu ili na pozadini. Složene su konstrukcije, zahtevni su za održavanje, a mogu se koristiti samo namenski kao svetlo za efekte.

Svetlosni snop i stopa

Oblik svetlosnog snopa i raspored svetla kod reflektora je različit, a grafičku predstavu o njegovom karakteru možemo da dobijemo pomoću linije - izolukse, koja u prostoru ispred svetlosnog izvora spaja tačke na kojima je jačina osvetljenja ista (videti sl. br. 1). Izolukse nisu konstantne veličine, a menjaju se u zavisnosti od starosti sijalice, električnog napona, podešenosti reflektora i njegovog kvaliteta. Bolju predstavu o kvalitetu osvetljenja pojedinih reflektora možemo da steknemo praktičnom probom. Reflektor usmerimo okomito na beli zid, s dovoljne udaljenosti, kako bismo mogli obuhvatiti celu osvetljenu površinu zida, snimamo s reflektorom u sredini vidnog polja (u optičkoj osovini objektivu). Svetlo merimo na mestu gde optička osovina preseca zid, obradu negativu i pozitiva obavljamo standardno. Neravnomernosti osvetljenja i oblik stope svetlosnog snopa uočljivije su na ovakvoj probi nego na grafikonu.

Slika br. 1; izolukse od 1000 Lx različitih svetlosnih izvora: 1) reflektor sa sočivom (Lens Spotlight) 0,5 kW - skupljeni svetlosni snop; 2) reflektor sa sočivom - raširen svetlosni snop; 3) reflektor s nepromenljivim uglom (Sealed Beam Spotlight) sa sijalicom Nitraphoto 500 W; 4) reflektor sa nepromenljivim uglom sa sijalicom Nitraphoto 250 W; 5) ogledalna sijalica Philips 250 W - bez reflektora; 6) sijalica Nitraphoto 500 W - bez reflektora.

EPSON: boja za radost!

Boja je najneposredniji način da nekome iskažete svoja osećanja. Obradujte sebe i one do čije vam je pažnje stalo divnim bojama koje će vam dati EPSON štampači.

EPSON ima modele za svaku namenu i svako mesto - od najjednostavnijih kućnih modela, do onih koji će svoje mesto naći i u najzahtevnijem dizajn studiju. Naravno, tu je i EPSON StylusPhoto linija štampača namenjena onima koji žele da štampaju digitalne fotografije.

Čudesni EPSON kvalitet, po pristupačnoj ceni.

Za više obaveštenja o EPSON proizvodima, posetite <http://www.comtrade.co.yu>

EPSON Stylus C40UX

EPSON Stylus C60UX

EPSON Stylus C70

EPSON Stylus C80

EPSON StylusPhoto 895

Naši partneri za EPSON program:

Desk - 29. novembra 110, Beograd, 011/32-92-140

Com-ing - Rodoljuba Čolakovića 14, Novi Sad, 021/401-544

BelComputers - Požeška 67a, Beograd, 011/3-544-007

VD Soft - Hajduk Veljkova 25, Kruševac, 037/420-990

Start - Braće Glišić 7, Čačak, 032/320-510

Screen - Obilićev venac 26, Beograd, 011/638-508

SBC - Kosovska 32, Beograd, 011/32-32-607

IQ Computers - Narodnog fronta 10, Novi Sad, 021/622-273

Infoteam - bul. Kralja Aleksandra 193, Beograd, 011/414-239

Josipović Trade - Mihajla Nedeljkovića 33, Novi Beograd, 011/318 12 95

Ovlašćeni distributer za SRJ:
CT Computers - member of ComTrade Group
tel: (011) 311 20 60
<http://www.comtrade.co.yu>

ImagEmocije

EPSON®

Fotografija kao vizuelna komunikacija

Skala, prostor i kompozicija

mr Ivana Brezovac

Skala

Skala predstavlja veličinu određenog elementa u našoj fotografiji, odnosno koliko velik ili mali "izgleda" na fotografiji. Najčešće nam je potreban još jedan element da bismo upoređivanjem mogli da definišemo veličinu elemenata. Ovo je vrlo moćan vizuelni element koji u potpunosti kontroliše fotograf. On nam omogućava da promenimo naše dosadašnje znanje, iskustvo i predstavu o određenim stvarima i da ih predstavimo na nov način, vrlo često pomerajući granice njihovih međusobnih odnosa i sve to u službi naše lične prezentacije i vizije onoga šta predstavljamo na fotografiji.

Skalu kontrolišemo na vrlo jednostavan tehnički način - namenskom upotrebom žižnih daljina objektiv, koje nam omogućavaju da ono što je u prirodi veliko na fotografiji izgleda malo i obrnuto. Ekstremni objektiv kao što je riblje oko daju i velika iskrivljenja, a finalni doživljaj snimljenog objekta zavisi od položaja i udaljenosti našeg fotoaparata od njega. Postoji još mnogo načina da kontrolišete skalu kao što je, na primer multiekspozicija, isecanje samo jednog dela negativita itd. To naravno zavisi od vaše mašte i cilja koji želite da postignete.

Kod uticaja skale na gledaoca mnogo veću

Ajfelov toranj, Pariz, 1933

Fotografija: Andre Kertész, (preuzeto iz monografije Andre Kertész u Parizu, Schirmer/Mosel, 1990.)

ulogu ima podsvest formirana od socijalnog, kulturnog, istorijskog i geografskog iskustva i nasleđa koje određuje način njihove vizuelne percepcije. To znači da treba vrlo dobro da poznajemo "publiku" kojoj se obraćamo da ne bismo postigli suprotan efekat. Najčešće "problem" nastaje kod prikazivanja nagog ljudskog tela na koje se različito gleda u raznim delovima sveta, gde

Portret mog oca, Novi Sad, 1999. koji je građevinski preduzimač. Sama njegova šaka izgleda kao da je isklesana iz kamena. Iako nije prikazana u celosti, deluje vrlo masivno i snažno. Ona takođe govori i o karakternoj snazi portretisane osobe

je taj odnos uglavnom definisan religioznim nasleđem određenog društva.

Skalu najčešće koristimo kada želimo nešto da istaknemo, naročito kod portreta kada osim lica portretisanog uključujemo i druge elemente kao što su govor i veličina tela, enterijer u kojem se osoba najčešće kreće, zatim alat kojim se služi u svom poslu, znači sve ono što će nam pomoći da damo verniju predstavu te osobe.

Ljude koji stvaraju nešto svojim rukama (vajari, stolari, pekari, zidari...) najčešće fotografujemo tako da im se vide ruke, a naročito šake jer su vrlo živopisne i preko njih možemo naslutiti čime se neko bavi. Ako su ruke primarne kod osobe koju fotografujemo, možemo ih staviti u prvi plan,

što uglavnom dovodi do predimenzioniranja u odnosu na glavu i telo, ali time ukazujemo na njihov značaj, preciznije rečeno, značaj koji im mi (autori fotografije) dajemo kod predstavljanja portretisanog. Naš radni i životni prostor takođe su neiscrpan izvor informacija i u njima vrlo često možemo naći paralele s našim profesionalnim opredeljenjem, karakterom i uopšte pogledom na svet.

Možda najpoznatija fotografija u kojoj linija, oblik i naravno skala dolaze do punog izražaja jeste portret Igora Stravinskog koji je napravio američki fotograf Arnold Njuman (Newmann). Snaga ove fotografije izgrađena je na minimumu vizuelnih informacija, koje su pročišćene do te mere da cela fotografija izgleda kao kolaž nekoliko geometrijskih tela gde glavnu ulogu ima ogroman crni klavir koji potpuno dominira nad sitnom figurom samog kompozitora (ona takođe svojim oblikom podseća na oblik klavira). Autor fotografije je na ovaj način dao svoj stav o ulozi klavira (odnosno muzike) u životu Stravinskog i koliko on određuje njegovu ličnost.

Na primeru fotografije André Kertésza, Ajfelov toranj iz 1933. godine, autor se poigrao s našom percepcijom i pokazao nam da sve zavisi od ugla pod kojim gledamo na stvari oko nas (jedan od postulata avantgarde čiji je predstavnik bio i Kertész). Skalu je isto tako upotrebio da ilustruje koliko je veliki bio poduhvat da se izgradi jedna takva građevina kao što je Ajfelov toranj.

Skala nam, dakle, omogućava da definišemo i prikažemo kakav odnos mi kao autori imamo prema objektu snimanja, kakav odnos ima objekat snimanja prema sebi i svojoj okolini i kakav odnos treba ili može da ima gledalac prema tom istom objektu.

Igor Stravinsky, New York 1956., fotografija Arnold Njuman, preuzeto iz časopisa Profifoto, sep/okt. 1996.

Prostor

Kada govorimo o prostoru, uglavnom mislimo na dvodimenzionalan prostor same fotografije. Možemo ga podeliti na ograničen prostor, kada četiri strane fotografskog papira predstavljaju granice unutar kojih se nalazi objekat snimanja. To znači da se sva prikazana dešavanja odigravaju i završavaju unutar tih granica fotografije, dakle sve ono što se dešava van tih granica potpuno je irelevantno za našu fotografiju. Koristeći se ovakvim limitiranim prostorom fotograf određuje gledaocu svoju ličnu viziju, reprezentaciju snimljene scene, odnosno dovodi ga u svoj svet.

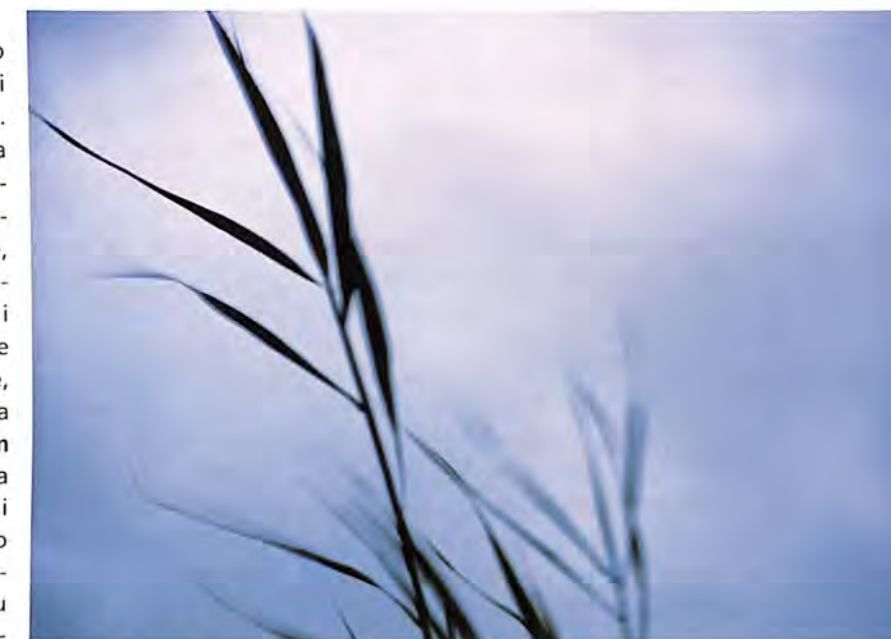
Na drugoj strani imamo okolni prostor, kada granice predstavljenog prostora prelaze granice same fotografije i nisu određene dvodimenzionalnim planom fotografije. U fizičkom smislu objekat snimanja izlazi iz formata fotografije i nastavlja se u "realni" trodimenzionalni prostor. Na ovaj način interpretacija autora fotografije nije toliko određena jer dozvoljava gledaocu da "nastavi" dešavanje u samoj fotografiji po svom izboru u zavisnosti od interesovanja i mašte. Jednostavno rečeno, fotografija nastavlja virtualno da egzistira isključivo na način koji joj mi kao gledaoci odredimo ili se stapa s okolnim prostorom koji u tom slučaju postaje deo same fotografske scene.

Elke, Prag, 1998.

Zbog neobičnog kadriranja glava se "nastavlja" van granica fotografije, a to izlaženje iz formata sugerise i pogled portretisane devojke uperen u neku "drugu dimenziju", ka čemu nas vodi dinamična dijagonala senke u pozadini

Prostor isto tako može da bude i apstraktan pojam. Ako se ne odnosi na realni dvodimenzionalni prostor fotografije, nego samo predstavlja ideju i nagoveštaj neke treće dimenzije, nazivamo ga reprezentativnim prostorom. On ima često metafizički karakter jer mnogo više govori o psihološkom prostoru u kojem se nalazi - dešava određena situacija ili scena i dozvoljava gledaocu da formira svoj unutrašnji prostor.

Deliblatska peščara, 2001.

Primer savršene harmonije zlatnog preseka

Kompozicija

Kompozicija je poslednji estetski element i ona objedinjuje sve ostale estetske elemente u harmoničnu celinu. Jednostavno rečeno, kompozicija je organizovanje svih estetskih elemenata u vizuelno stabilan red. Ona pokazuje na koji način koristimo do sada naučeni vizuelni rečnik i koliko uspešno vodimo gledaoca unutar prostora naše slike. Od toga naravno zavisi i koliko će jasna biti naša poruka, priča, uopšte informacija koju dajemo preko slike. Kroz kompoziciju fotograf kontroliše podsvesnu vezu između gledaoca i fotografije, što znači da toga mora biti svestan još u samom početku stvaranja fotografije (tj. stvaranja ideje) da bi mogao da predvidi kakav efekat će imati ta određena organizacija elemenata (kompozicija) na gledaoca. Estetskih elemenata uvek će biti u našim fotografijama, bilo da smo toga svesni ili ne, ali će fotografije biti mnogo uspešnije i efektnije ako ih budemo svesno koristili. Dobra kompozicija je "kruna" celog našeg rada i ona pokazuje nivo svesnog delovanja pri stvaranju fotografije.

U prošlom izlaganju o linijama napomenuli smo **trećine** kao jedan od osnovnih i najčešćih načina organizacije dvodimenzionalnog prostora. To najbolje ilustruju

nacionalne zastave širom sveta čije su osnove tri različito obojene celine. To naravno nisu uvek tri jednake celine. Česta je upotreba jedne naspram dve trećine jer ona daje veću dinamiku i razbija monotonost i preteranu harmoniju.

Generalno, kompoziciju možemo podeliti na nekoliko stilova. U prvu grupu ubrajaju se takozvani klasični stilovi:

- trećine,
- zlatni presek,
- dinamična,
- radijalna,
- simetrična,
- asimetrična.

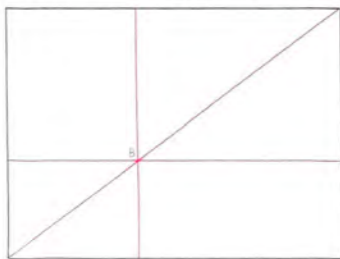
Zima, Nemačka, 1998

Klasičan primer kompozicije trećine u odnosu jedne trećine naspram dve trećine

Drugoj grupi pripadaju savremeniji stilovi, koji se i dalje razvijaju:

- negativ/pozitiv inverzni,
- sistem pomoćnih linija,
- figura/polje.

Najpoznatiji i najkласičniji jeste stil **zlatnog preseka**. Sve manje u upotrebi, ali nekada skoro obavezan stil za sve vrste dvodimenzionalne umetnosti razvio je još 1492. godine Fra Luca Pacioli tokom italijanske renesanse. Zasniva se na savršenim proporcijama i međusobnom odnosu izdvojenih polja dvodimenzionalnog prostora. Matematički on izgleda ovako: $1:x = x:1-x$, a rečima ga možemo definisati kao - odnos kraće strane prema dužoj isti je kao zbir te dve prema dužoj koja učestvuje u zbiru. I zaista ovaj matematički proračun donosi savršenu harmoniju i jedinstvo slike.

šema "zlatnog preseka"

Dinamična kompozicija zasniva se, kao što i sam naziv govori, na pokretu, odnosno treba da stvori efekat kretanja kroz ceo plan slike. To znači da naše oko ne može da se zadrži samo na jednom delu fotografije

jer su svi delovi jednako važni i ono prelazi sa jednog dela na drugi čime se stvara osećaj kretanja, tj. dinamike.

Kod **radijalne** kompozicije sve je usmereno ka centru ili se dešava oko njega. Ovakvom kompozicijom možemo postići efekat treće dimenzije jer "uvlačimo" gledaoca u centar fotografije. Zamislite, na primer, fotografiju paukove mreže - vaše oko će ići ka centru mreže ili od njega još više usmereno mnoštvom linija koje se završavaju u centru.

Simetrična kompozicija podrazumeva da su svi delovi, forme ili dešavanja unutar fotografije ujednačeni, da imaju svoju protivtežu, kao refleksi u ogledalu. Zbog svoje preterane vizuelne stabilnosti, ovakva kompozicija teži da bude dosadna i statična, ali njen izbor ne zavisi samo od date situacije koju fotografujemo već i od toga na kakav način fotograf želi da komunicira. Ako je sadržaj fotografije od izuzetne važnosti, simetrična kompozicija će pomoći da omogućimo gledaocu maksimalnu usredsređenost na sadržaj.

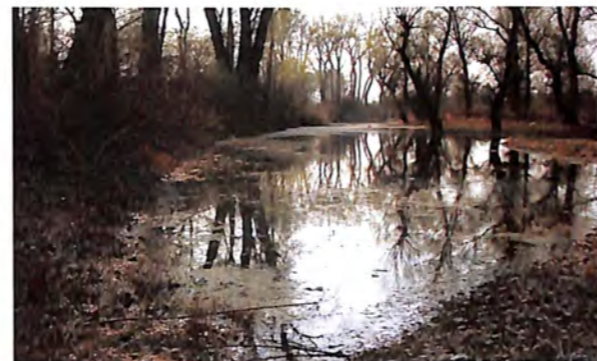

Futoški park, Novi Sad, 2002.

Skoro savršena simetrija blago je prekinuta podelom na trećine (tri trougla), čime je postignuta određena dinamika inače vrlo statične scene

Nasuprot tome, **asimetrična** kompozicija ima potpuno suprotan efekat jer nijedan deo nema svoj balans i često ovakva kompozicija izgleda haotično. Zbog toga je izuzetno važno da nađemo određenu granicu tog haosa kako ne bi postao nepodnošljiv i potpuno nejasan i nečitljiv. Od modernijih stilova **negativ/pozitiv inverzni** stil uglavnom podrazumeva bukvalno predstavljanje negativna i pozitivna u jednoj fotografiji.

Način komponovanja uz **sistem pomoćnih linija** vrlo je specifičan i on je obično

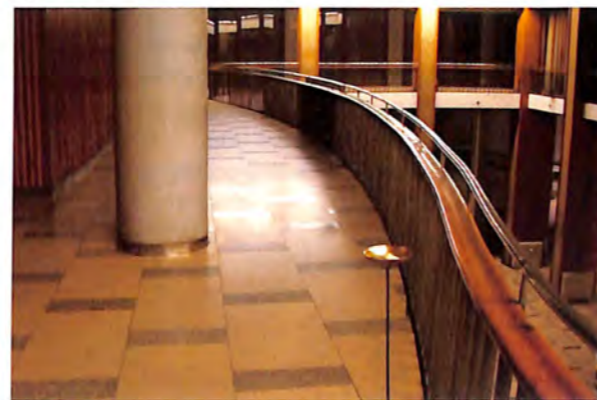

Kamenjar, Novi Sad, 2002.

Koncentrisanost dešavanja na centralni deo fotografije naglašena je još više kružnom formom vode kojoj je sve u ovoj sceni podređeno (primer radijalne kompozicije)

zaštitni znak fotografa ili umetnika koji ga koristi. Renomirani britanski umetnici Gilbert (Gilbert) i Džordž (George) su u jednoj fazi svoga rada koristili isključivo ovakav stil kompozicije.

Uprošćen stil kompozicije jeste **figura/polje** kada jednostavno postavimo figuru naspram čiste pozadine da bismo istakli njen značaj u fotografiji.

Dom sindikata, Beograd, 2002.

Ova asimetrična i pomalo haotična fotografija našla je svoj balans i težište u centralnoj dijagonali ograde koja nas odvodi iz tog nereda (primer asimetrične kompozicije)

Analiziranjem kompozicije završili smo s upoznavanjem "bazične materije" za građenje dvodimenzionalne slike, tj. upoznali smo se s osnovnim estetskim elementima. U sledećem poglavlju razmatraćemo na koji način one zajedno funkcionišu i kako možemo da ih organizujemo da bismo postigli savršeno jasno "čitanje" naših fotografija.

Fotografije Ivana Brezovca

PowerShot
G2

Canon
PROFIFOTO

official distributor

Hotel Interkontinental, Beograd, 2002.

Dinamika mnoštva informacija daje utisak da sve u fotografiji lebdi i celu scenu posmatramo kao jedno celovito dešavanje (primer dinamične kompozicije)

FOTOGRAFIJA JE OGLEDALO DUŠE

Vladimir Marković

©Vladimir Marković

Za fotografa se dugo mislilo da je dovoljno da ima samo oštro oko i da se ne meša u ono što posmatra. Danas je fotograf i pesnik i dokumentarista ili posve samostalan umetnik. Jer, niko ne pravi istu sliku iste stvari, niti stvarnost vidi istim očima. Živeći i radeći već deceniju u Parizu (od 1986), fotografu Vladmiru Markoviću kamera je s vremenom postala oruđe kojim daje razlog svemu oko sebe, kako je govorio čuveni Andre Kertez. Da bi što više saznao o fotografiji, Vladimir Marković (45) završio je Prašku akademiju. Studirao je kod slavnog Jana Šmoka. U dinamičnoj atmosferi studentskog života upoznaje svoju buduću suprugu, koja je iz Pariza došla u Prag da studira lutkarstvo. Za sobom ima brojne izložbe i projekte realizovane za muzeje u Parizu i gradove širom Francuske, kao i u Češkoj, Slovačkoj, Grčkoj, Crnoj Gori. Dobitnik je nagrade na "Mesecu fotografije" u Parizu. Njegove kolekcije nalaze se u Muzeju primenjene umetnosti u Pragu, Muzeju primenjenih umetnosti u Parizu i Nacionalnom fondu moderne umetnosti u Parizu. Izložba kojom se drugi put samostalno predstavio Beograđanima u Kulturnom centru - prvi put bilo je 1991. godine u galeriji Studentskog kulturnog centra (podsećam i na Vladimirovo učešće na Oktobarskom salonu 1994. godine) bila je letos u sličnom obimu priređena i u Galeriji "Stjepan Mitrov Ljubiša" u Budvi.

"U crno-belom fotografiji ima mnogo više kolora nego u fotografiji u boji"

Prvu seriju fotografija Vladimir Marković započinje s raščerupanim i raspadnutim lutkama na buvljim pijacama. One ga podstiču svojim simboličnim značenjem. Napuštenost, ništavilo, beznade, naivnost postaju njegove teme proistekle iz suočavanja sa strahom stradanjem, patnjom i - ratom! Na globalnom planu, za Markovića je to jugoslovenska realnost. Na ličnom - emotivni potres. Na fotografiskom - dokumentarnom i likovnom - ljudi su kao lutke ukomponovane u atmosferu eksterijera. "Sve proteklo vreme manipulacije našim životima video sam kao manipulaciju lutkama" - kaže Marković.

©Vladimir Marković

©Vladimir Marković

©Vladimir Marković

Prva velika reportaža koja mu otvara vrata muzeja i omogućuje mnoge sledeće projekte jeste reportaža o deci brodara koji žive na vodi. Naručuje je Muzej nauke, naravno u Parizu, zapravo sekcija dečije biblioteke. Sticajem okolnosti dok je radio diplomski rad upoznao se s "ostvarenim snovima ljudi koji čeznu za vodom".

Sledi unosan posao: Muzej primenjenih umetnosti u Luvru ga angažuje da fotografiše lutke iz njihove zbirke. Ovog puta nove i u celofanima. Obrađuje ih kompjuterski i ubacuje u aranžiranu pozadinu. A nju čine snimci ruševina kod nas nakon bombardovanja. Fotografije su crno-bele iz sledećeg (autorovog razloga): "U crno-belju fotografiji ima više kolora nego u fotografiji u boji. Ovo je, izvesno, posledica uticaja starih majstora i mojih studija. Ne znači da odbijam fotografiju u boji, kao što ne odbijam ni nove tehnologije. Čak ni digitalnu fotografiju. Sve te izume prihvatam kao režiser koji dobija priliku da reši novonastale situacije." Fotografija odavno više nije uvek reakcija na stvarnost, ako se pod stvarnošću ne podrazumeva i ona lična, umetnikova. Ali, ona ostaje produžena ruka svesti, kao što kaže Suzan Zontag. Kod fotografa kakav je Vladimir Marković otišlo se korak dalje od dokumenta i svesti. Fotografija može da bude i ogledalo duše. Vera u ovakav pristup svakako počiva na naivnosti. Ali, bez nje nema ni "obećanih zemalja", ni umetnosti. Upravo ta nedokučivost i podstiče umetnike fotografije da ne ostanu zarobljeni u tehnicizmu, racionalizmu i komercijali. Utopija pada kao žrtva kad umetnik uspe u nju da prodre, kao što to ume Vladimir Marković.

Milena Marjanović

Fotografije Vladimira Markovića moći ćete da pogledate od 26. aprila do 15. maja 2002. godine u galeriji Kulturnog centra Beograda - Atget, a od 17. maja u galeriji Prometej u Novom Sadu.

©Vladimir Marković

©Vladimir Marković

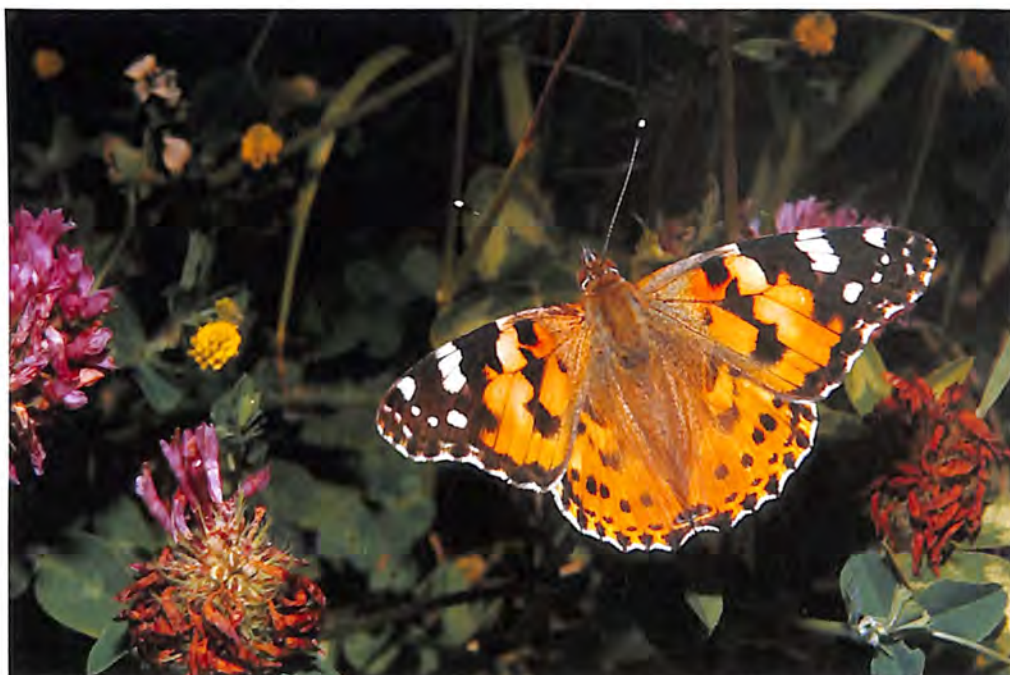

©Vladimir Marković

Tehnika snimanja

Makrofotografija

Za razliku od ostalih fotografskih tehnika, snimanje prirode zahteva pomalo metafizički pristup. Potrebno je svoj pogled toliko suziti da njime prodrete u jednu, uslovno rečeno, paralelnu dimenziju - onu koja je stalno tu, po njoj i kroz nju se krećemo, a u isto vreme skoro smo nesvesni njenog postojanja. U tom univerzumu dešava se sve ono što nam je poznato i još više onoga što je nepoznato. I baš ta nepoznanica trebalo bi da bude glavna pokretačka snaga za sve one koji bi ovakvom fotografijom želeli da se bave jer je ova oblast toliko da kada bi svi fotografi sveta ovog trenutka počeli da snimaju samo prirodu, u sledećih 100 godina jedva da bi zagrebal po njenoj površini. I zato, kada zaista dobro pogledate oko sebe, videćete svet najlepših, najstrašnijih i ujedno najmanjih stvorenja. Pokušajte da snimate ono najvažnije u njima - veličinu života.

Leptir striškovac - snimljen zum objektivom 35-135 u makromodu, na filmu Fujichrome 100. Postavljena blenda 11 odgovara optimalnoj blendi objektivu (3,5 - 32).

Kao i u svim oblastima fotografije i u makrofotografiji najvažniji su objektiv. Normalni objektiv, kao što im samo ime kaže, daju slike koje najviše odgovaraju onome što smo videli jer im je ugao zahvata sličan onom koje ima oko. Naročito su podesni tzv. makroobjektivi koji pored toga što su dobri kao normalni objektiv, dozvoljavaju i izoštravanje u području bližem od normalnog. Danas se proizvode i makroobjektivi većih žižnih daljina, kojima je moguće snimati s veće udaljenosti i korisni su za snimanje životinja u prirodi.

Posebno su zanimljivi snimci ogledalnim teleobjektivima jer daju poseban kružni efekat u neoštrim detaljima. Oni su i dobar izbor za nošenje jer su zbog svoje specifične konstrukcije mnogo lakši i manji od klasičnih teleobjektiva.

I konačno, širokougaoni objektiv daju slike na kojima je prikazan veći deo pejzaža koji se snima. Naročito su podesni za isticanje pojedinih detalja, zahvaljujući tome što imaju veliku oštrinu po dubini.

I tako smo kroz ovaj kratak uvod stigli do fotografija koje zalaze u jedan deo prirode koji se intenzivno istražuje, ali se kod nas skoro uopšte ne snima - svet malih životinja, svet koji počinje iza oznake za najmanju

moguću daljinu na objektivu.

Još od vremena Daguerre-a fotoaparati koriste se da bi zabeležili i sa drugima podelili svet koji se nalazi na granici ljudskog vida. Ljudi se često pitaju da li postoji neki lakši način za snimanje malih objekata. Recimo snimiti fotografiju normalnim objektivom, a zatim povećanjem izvući detalj koji nas zanima. Da filmovi imaju rezoluciju mnogo veću nego što je imaju sada i da nemaju zrnastu strukturu, to bi verovatno bilo moguće. Za sada su zakoni fizike neumoljivi, pa ako nešto hoćete da snimate povećano morate prići bliže. Ista pojava može se uočiti i kod digitalnih aparata - ako sliku zumirate digitalno, gubi se kvalitet.

Predleće

Najjednostavniji i najjeftiniji način da pridete bliže objektu jeste korišćenje predleća. Ova jednostavna sočiva objektivu pomažu na isti način na koji naočare pomažu dalekovidom čoveku. Mogu se nabaviti u različitim jačinama, koje se kao i kod naočara označavaju dioptrijama. Uobičajene dioptrije su +1, +2, +3, +4, do +10. Dioptrija nije ništa drugo do žižna daljina u metrima, podeljena brojem diop-

trije. Na primer +4 dioptrije imaju žižnu daljinu od 250 mm. Upotreba je izuzetno jednostavna: zavijete predleću na objektiv i pomeranjem celog aparata napred - nazad fokusirate. Nema potrebe za korekcijom ekspozicije. Ako nije dovoljno blizu, stavite predleću s jačom dioptrijom ili upotrebite dve zajedno (kada koristite predleće u paru uvek prvo postavite onu s većom dioptrijom).

Ali da ne biste pomislili kako je to idealni način snimanja postoje i ograničenja. Predleće uzrokuje distorzije slike, zakrivljenja po krajevima, raspršivanje boje, perspektivne distorzije i sl. Neki od nedostataka mogu se delimično otkloniti smanjivanjem otvora blende na objektivu. Mogu se koristiti i na digitalnim aparatima.

Međuprstenovi

Tamo gde predleće dalje ne mogu ili pokazuju određene nedostatke, na scenu stupaju međuprstenovi. To su metalne cevi (bez optičkih elemenata) koje jednostavno povećavaju razdaljinu između objektiv i filma i na taj način dovode vas u ekstremni *close-up* i *macro* područje. Iako se relativno

retko nalaze u opremi fotografa, ove sprave zaista su korisne i u kombinaciji s preokretnim prstenovima za objektiv mogu dati zaista izuzetno dobre rezultate. Međuprstenovi obično se kupuju u kompletima od po tri prstena različite debljine. Mogu biti jednostavni, ali i s ubačenim prenosom za automatsku blendu. Kvalitet snimka zavisi od kvaliteta objektiv, a u kombinaciji s međuprstenovima najbolje se ponašaju svetlosno slabiji (i mnogo jeftiniji) objektiv, s početnim blendama 2,0; 2,8; 4,0 i sl. Da bismo dobili dobre rezultate, obično je neophodna blenda manja od 8,0. To uz gubitak svetlosti prouzrokovan debljinom međuprstenova vodi ka obaveznoj upotrebi stativa i (ili) fleša.

Radna daljina različita je za različite žižne daljine. Za snimanje u prirodi korisnije su kombinacije zum ili teleobjektiva i međuprstenova jer omogućavaju snimanje s distance uz postizanje istog, ili čak i većeg povećanja.

Objektivi su konstruisani tako da veliku sliku smanje i prenesu na film. To znači da kada smanjujemo razdaljinu između objekta i objekta koji snimamo menjamo nor-

malno konstruisane odnose. Okretanjem objektiv naopako odnose ponovo dovodimo u ispravno stanje jer se sada mala slika koju snimamo projektuje povećano na film. Jedino što je potrebno znati jeste da sada zadnje sočivo (koje je obično manje) postaje prvo i da više ne važe vrednosti otvora blendi kao u normalnom položaju.

Za početak: kamera + normalni objektiv - moguće povećanje na filmu 1:10, kamera + normalni objektiv okrenut naopako uz pomoć preokretnog prstena - povećanje do 8:1, kamera + normalni objektiv sa predlećama - povećanje do 4:1.

Mehovi

Meh nije ništa drugo do međuprsten promenljivih dimenzija. S jedne strane, to je prednost, ali za rad na terenu nisu podesni jer su sa svojom osnovnom šinom trapavi i glomazni (ne računajući tu male mehove nekih proizvođača). Naročito su podesni za rad s objektivima većih žižnih daljina (200-500 mm) ako je potrebno snimati s veće udaljenosti. U tom slučaju koriste se teleobjektivi i tzv. super-ekstenzije, koje se postižu spajanjem mehova ili

Milan Živković

Jutarnja rosa - snimljeno na Kodakchromu 25 uz upotrebu makroobjektiva žižne daljine 100 mm i blende 16, bez ekstenzije (međuprsten), a uz pomoć TTL fleša

Žaba gatalinka na precvetaloj ruži - snimljeno makro - objektivom 100 mm i blendom 11, TTL fleš na kablu i korigovano za -1,5 ekspoziciju. Film Fujicolor 100

Vodomar - snimljen u trenutku kada je sleteo pored fotografa. Fleš na aparatu, zoom objektiv 75-210, blenda 16, film Fujichrome 100 (puš proces na 200 ASA)

Zrikavac na žkalju - objektiv 58 mm na međuprstenovima, blenda 11, fleš na kablu iza objekta, korigovano 1 ekspoziciju. Film Fujichrome 100 ASA

dodavanjem međuprstenova da bi se ekstenzija povećala.

lako u skoro svim knjigama o fotografiji uopšte, u poglavlju o makrofotografiji, možete naći podatak da blendu uvek treba zatvarati što je moguće više, da bi se dobila najveća oštrina, to je potpuno pogrešno. Kao prvo, zatvaranjem blende povećava se oštrina u dubinu, ali se generalna oštrina drastično smanjuje jer se zrak svetla prolazeći kroz mali otvor raspršuje i umesto tačke na filmu pojavljuju se krugovi.

Ono što treba znati, a tiče se oštine snimka, jeste da svaki objektiv ima maksimalni, minimalni i optimalni otvor blende. Optimalni otvor blende obično je onaj koji se nalazi

između ova dva. Ako se snimaju ravni objekti, onda nije potrebna oštrina u dubinu, i optimalnu oštrinu relativno je lako postići. Snimanje trodimenzionalnih objekata zadaje mnogo više problema. Tu je potrebno naći kompromis između optimalne oštine i podnošljive neoštine detalja, u korist veće dubinske oštine.

Pomenuti makrozum objektivu mogu da se koriste na uobičajen način ili u kombinaciji s međuprstenovima, mehom... Jedan od dobrih načina da postignete velika povećanja jeste okretanje tih objektivu naopako. Posebno dobro rade u području kratkih žižnih daljina (28 mm, 35 mm).

Šipkasta stenica u trenutku preobražaja, larve i odrasli primerak - insekti jedva nešto veći od 3 mm. Snimak načinjen objektivom Bell & Howell 1 inch sa stare Bolex kamere koji je okrenut naopako uz pomoć prstena napravljenog u metalostrugarskoj radnji. Fleš s Fresnelovim sočivom, TTL kabl, blenda 11, film Kodak Ektar 25 ASA

Telekonvertori

To su optički dodaci koji obično dupliraju žižnu daljinu (objektiv od 50 mm s telekonvertorom 2x daje žižnu daljinu od 100 mm). Mogu biti korisni, ali imaju i svojih mana. Kao prvo javlja se gubitak svetla, obično od jedne blende. Druga loša stvar jeste gubitak oštine, koji je kod telekonvertora koji prave nezavisni proizvođači više izražen.

Sva oprema koju smo dosada nabrojali može se koristiti i u najraznovrsnijim kombinacijama. Moguće je staviti na aparat međuprsten, telekonvertor i objektiv, međuprsten, objektiv i predleću, međuprsten i naopako okrenut objektiv...

Još jedan malo poznat način da se dobiju zaista kvalitetni makrosnimci jeste korišćenje objektivu sa aparata za povećavanje. Ovi objektivu namenjeni su reprodukcijom ravnog negativu na ravan papir (flat-field objektivu) i koriste se isto kao makroobjektivu koji nemaju mogućnost fokusiranja bez upotrebe meha (short-mount objektivu). Da bi se postigli najbolji rezultati potrebno ih je okretati naopako ako želite velika povećanja. U poređenju s običnim, ovi objektivu daju daleko bolje rezultate, posebno pri snimanju ravnih objekata kao što su listovi.

Da biste zaista ušli u područje makrosnimanja, možete iskoristiti još jednu metodu koja se malo koristi, a to je snimanje uz pomoć objektivu s kino - kamera. Danas, kada je video pregazio klasične kamere, takve objektivu nije teško naći, a okrenuti naopako i u kombinaciji s mehom daju ekstremno velika povećanja. Ovakvi objektivu, u stvari nadovezuju se na sve pomenuto jer početak njihove radne zone jeste od povećanja 7x, pa nadalje. Takvi objektivu rade posao identičan tzv. mikroobjektivu, s neznatno slabijim kvalitetom, ali sa drastičnom razlikom u ceni. Ovakav objektiv može se kupiti za manje od 500 dinara, a pravi mikroobjektivu koštaju više od 500 eura.

U sledećem broju posvetićemo se optimalnoj opremi za rad na terenu, sistemima za rasvetu, tehnikama pronalazjenja i prilaska životinjama i sl.

€ 59

AF 240 SV

€ 52

EF 400

€ 120

Zoom 90

€ 206

Zoom 120 ED

Nikon

€ 112

€ 460

€ 2314

F5

€ 1312

F100

€ 284

F65

€ 754

FM3A

*sve cene su bez poreza na promet

REFOTB

VELEPREDAJA

 Pčinjska 17, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
 tel: 011 456 151, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

MALOPRODAJA

Nikon

 Vuka Karadžića 7a, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
 tel: 011 630 153, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

SKENERI

Ravnim (flatbed)

U ovom broju pokazaćemo kako digitalizacija slike, kako smo je prodiskutovali na počecima ove naše priče, nimalo nije čisto teoretska, već vrlo praktična tehnika. Naravno da ima mnoštvo različitih sistema i načina da se ona tehnički sprovede, ali je skoro začuđujuće koliko se na primeru ravnog skenera ona primenjuje u, takoreći, izvornoj teoretskoj formi.

Ako izuzmemo činjenicu da su u svakom ravnom skeneru ugrađeni elementi naj-savremenije sofisticirane tehnologije, bez koje ni cela stvar ne bi bila moguća, možemo slobodno reći da je ravni skener relativno jednostavan uređaj. Njega čine:

- 1• niz CCD elemenata (CCD array);
- 2• sistem ogledala i (ili) prizmi;
- 3• sočiva i optički filtri;
- 4• lampa;
- 5• glava skenera, pokretni mehanizam čiji su glavni delovi 1-4, a koga pokreće step motor (6);
- 6• step motor;
- 7• staklena ploča na koju se postavlja izvorni materijal za skeniranje;
- 8• poklopac;
- 9• elektronika za kontrolu uređaja;
- 10• priključci za vezu s računarnom;
- 11• softver;

Kada bismo mogli u toku procesa skeniranja zaviriti pod staklo skenera, videli bismo prizor vrlo sličan onome na slici, a ukratko bi ceo proces skeniranja izgledao ovako:

• Materijal koji se skenira (fotografija, na primer) postavlja se na staklenu ploču preko koje se zatim spušta poklopac. Poklopac treba da obezbedi ujednačene svetlosne uslove u unutrašnjosti tela skenera, kao i određene parametre za kolornu kalibraciju, a ponekad i referentnu pozadinu za automatsko određivanje pozicije i dimenzija skeniranog materijala. U zavisnosti od konstrukcije i koncepta, unutrašnja strana poklopca je bele ili crne boje. Kod mnogih modela moguće je skinuti poklopac kada se skeniraju materijali koji imaju debljinu (stranica iz deblje knjige i sl.).

• Lampa ima funkciju osvetljavanja materijala, i to svetlom određenih karakteristika (intenzitet, temperatura belog svetla itd.).

• Mehanizam glave polako se kreće duž osovine skenera, odnosno dokumenta. Njega pokreće step motor koji se okreće, a samim tim pokreće glavu u malim, kratkim koracima. Svakom koraku odgovara jedna uska horizontalna traka - pojas dokumenta koji se skenira. U svakom koraku taj uski

pojas biva "fotografisan", osvetljen preciznim svetlom lampe. Reflektovana slika se putem sistema ogledala i prizmi prenosi na sočivo koje, kroz filtre, fokusira svetlosni snop na sistem (niz) CCD elemenata - sićušnih foto senzora. Filtri imaju funkciju razlaganja svetla na komponentne boje (crvenu, zelenu i plavu). CCD elementi jesu ključna komponenta skenera i oni transformišu svetlosnu energiju u električni naboj. Više svetla - veći naboj i obrnuto. Ovako generisani električni impulsi šalju se u poseban elektronski sklop, takozvani AD - analogno-digitalni konvertor, koji "meri" intenzitet analognog elektronskog signala i konvertuje ga u digitalni zapis. Ovaj zapis šalje se putem veze između skenera i računara, a posredstvom skener softvera, koji, između ostalog, "sklapa" ukupne digitalne informacije sa skenera u neku od formi digitalne slike.

Šta se zapravo desilo?

Na počecima rekli smo da proces digitalizacije fotomaterijala podrazumeva i diskretizaciju, to jest pretvaranje kontinualne površine slike-fotografije u diskretan, konačan niz tačaka u formi mreže, to jest rastera. Skener je upravo to i uradio. U svom "stepenastom" putovanju duž osovine optička glava napravila je (veoma veliku) seriju "fotografija" uskih horizontalnih traka slike (Y diskretizacija). Svaka od njih optičkim sistemom prenešena je na linijski niz fotosenzora (CCD). Svaki fotosenzor izmerio je prosečnu vrednost boje onog dela horizontalne trake koji je "pao" na njega, čime je dobijen horizontalni niz diskretnih tačaka (X diskretizacija). Dakle, kao rezultat ovog putovanja dobili smo XY-mrežu - raster piksela.

Iz ovoga direktno proizlazi i činjenica da je horizontalna (X) optička rezolucija skenera definisana brojem CCD senzora u CCD nizu, a da je vertikalna (Y) rezolucija definisana ukupnim brojem koraka (stepova) koje glava skenera može napraviti, odnosno finoćom i preciznošću step motora koji je pokreće. S obzirom na to da su u pitanju tehnološki, dva raznorodna tehnička aspekta, kao i problemi koji ih prate, ravni skeneri u najvećem broju imaju različitu horizontalnu i vertikalnu rezoluciju - činjenica koja često zbunjuje korisnike.

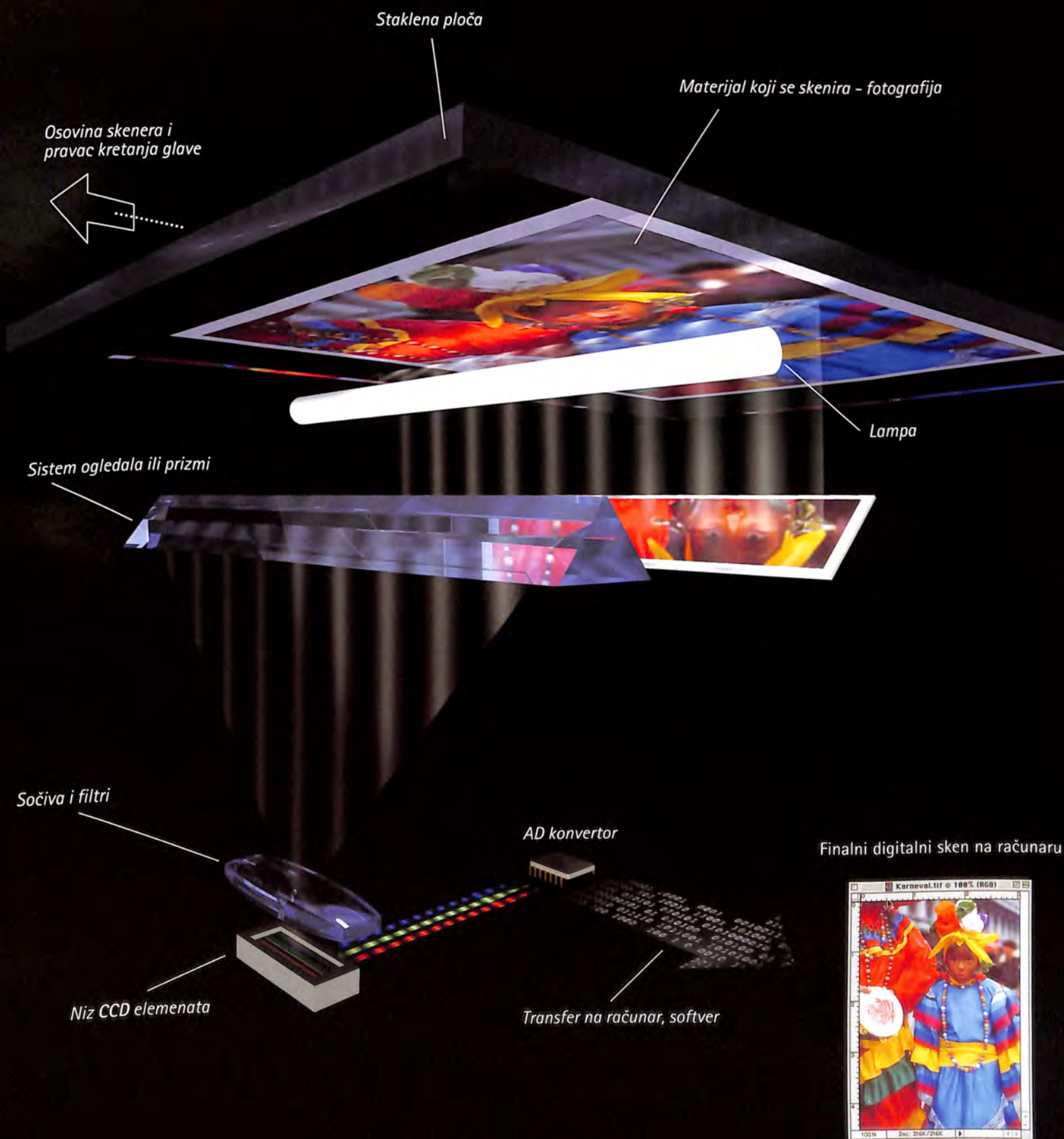
Rezolucija skenera kao tehnička karakteristika nije jedina od značaja, ali jeste važna. Pri tome, mislimo upravo na optičku (često pominjanu i kao hardversku) rezoluciju skenera koja je jedina relevantna. Mnogi proizvođači deklariraju i tzv. interpoliranu (često pominjanu i kao softversku) rezoluciju, gde se najčešće navode vrednosti koje su 2-3 puta veće od optičke rezolu-

cije. Ona kao podatak apsolutno nije relevantna i ne predstavlja karakteristiku skenera, već softvera koji se isporučuje uz njega, a svodi se na softversku tehniku uvećanja slike koju smo detaljno prodiskutovali u broju 7 ("Transformacije digitalne slike"), korišćenjem tehnike umetanja piksela (interpolacija). Osim toga, tehniku interpolacije možemo sami uspešnije i s mnogo više kontrole primeniti u dobrom programu za obradu slike (npr. Photoshop). Zbog toga ćemo pod rezolucijom skenera uvek podrazumevati njegovu optičku rezoluciju.

Kvalitet dobijenog skena uslovljen je i drugim faktorima. Oštrina slike, osim rezolucije skenera, zavisi i od kvaliteta lampe, ogledala i sočiva. Kvalitet boja, kao i ukupni tonski spektar i balans, takođe zavise od navedenih, kao i mnoštvo drugih faktora: nivoa "šuma" koji se javlja kao posledica neizbežne interakcije - međudejstva između susednih CCD senzora, kvaliteta AD konverzije, kao i softvera koji stiže sa skenerom i, naravno, našeg umeća. Tu su i drugi faktori koji stoje na putu između izvornog svetlosnog snopa i digitalnog zapisa: stepen neželjenih nus-refleksija unutar celog sklopa, otpornost na taloženje prašine i sitnih čestica na optičke elemente, uniformnost i trajnost svetlosnog izvora - lampe itd., faktori koji se kod različitih konstrukcija i modela rešavaju s manje ili više uspeha. Kod modela koji omogućavaju i skeniranje transparentnih materijala - slajdova često se kao vrlo bitna karakteristika pominje dinamički opseg ili opseg gustine. Njime se definiše maksimalna "dubina" crne boje, ili, bolje rečeno, maksimalna razlika između najsvetlijih i najtamnijih partija koju skener može registrovati. Izražava se u jedinicama *D* (density - gustina) i maksimalna vrednost za transparentne materijale iznosi 4. Ravnim skenerima, zbog sveukupnog koncepta i konstrukcije, ovaj faktor jeste "bolna tačka" i na njega treba obratiti pažnju jer za kvalitetne skenove on može biti izuzetno važan, a i kod najjačih komercijalnih modela retko dostiže vrednost 3,4.

Skener softver jedini je posrednik između nas i skenera i on nam obezbeđuje mehaničke kontrole, kao i sveukupni kvalitet obrađene informacije koja je sa skenera, u izvornom obliku, stigla na računaru. Pored osnovne kontrole skeniranja, u boljim varijantama, postoje i naprednije tehnike kojima se iz skenera može iskoristiti željeni maksimum vernosti i kvaliteta, o čemu ćemo pričati u narednom broju.

Srdan Vuković

MILOŠ JOVANOVIĆ

NIKAD NEĆE MOĆI DA SE PREBROJE, NITI NAPLATE ONE HILJADE I HILJADE SATI U KOJIMA SU JOVANOVIĆ I NJEMU SLIČNI ZALJUBLJENICI U FOTOGRAFIJU PROVODILI U DRUŠTVU POČETNIKA, BRIGADIRA KURSISTA ILI PO MNOGOBROJNIM ŽIRIRANJIMA, NA IZLOŽBAMA I U UTEMELJENJU FOTO - KLUBOVA ŠIROM ZEMLJE.

Istoriju jugoslovenske fotografije u drugoj polovini XX veka gradili su mnogi fotografi. Jednodušno se ocenjuje da amaterima pripada veća uloga jer su, nesputani zahtevima profesije, uspevali da prvi načine korak napred, mada su i mnogi profesionalci takođe doprinosili, ukoliko su uspevali da se otrgnu krutim šablonima struke. Miloš Jovanović (rođen 1917. u Orašju pored Peći) je, moglo bi se reći, prilazio fotografiji kao profesiji, ali mu to nije smetalo da zdušno ostvaruje odlične rezultate i u okviru amaterskih radova, da ih podstiče i oživljava.

Prve pouke o fotografiji stekao je, kao mlad čovek, 1939. u vojsci

gde je obučen za foto-dešifranta. U ratu mu je okupator oduzeo kameru, ali je on nabavio novu (Certo Dolina). Profesionalno je stupio na fotografsku scenu aprila 1949, kada je, po tadašnjoj planskoj raspodeli kadrova, postao sekretar i referent za nastavu tek osnovanog Saveza foto i kino amatera Jugoslavije (SFKAJ). Iste godine postao je i član Foto - kluba "Beograd", a kao instruktor fotografije održao je prvi kurs za početnike, brigadire na izgradnji tadašnjeg SIV-a na Novom Beogradu. Naredne godine učestvovao je, prvi put, na jednoj izložbi (Trećoj saveznoj, u Ljubljani, 1950). Od tada, pa u nastavku radnog veka, Jovanović je

©Miloš Jovanović, "Ložionica", 1960.

©Miloš Jovanović, "Radni tim", 1957.

učestvovao na preko 300 grupnih izložbi, na gotovo svim kontinentima, a održao je i devet samostalnih (u Peći, Beogradu i Ljubljani, a zajedno sa D. Tošićem i u brojnim gradovima Srbije). Retrospektivno je predstavljen s celokupnim delom u beogradskom Salonu fotografije u novembru 1981, povodom trideset godina rada. Jovanović je i višestruko nagrađivan. Između ostalog, prvi je dobitnik Plakete

grada Beograda na Oktobarskom salonu fotografije 1955 (te godine Salon je ustanovljen). Nosilac je sve tri plakete "Boris Kidrič", višestruki dobitnik plaketa Narodne tehnike grada i Republike i počasni član Foto - kluba "Beograd" (Hon. FKB). Od društvenih odlikovanja nosilac je ordena rada sa srebrnim vencem. Gotovo je nemoguće nabrojati gde je sve delovao i koliko je Miloš Jovanović bio

koristan pregalac na razvoju fotografije u Srbiji. On je, nema sumnje, apsolutni rekorder po broju održanih fotokurseva, i, moglo bi se reći, obučio je na hiljade mladih ljudi da se bave fotografijom. Danas su to zaboravili, ali kad jednom budu pretraživali po svojim biografijama, mnogi istaknuti autori moći će da se prisete da ih je baš čika Miša uveo u svet fotografije ili im pomagao da naprave uspešene izložbene slike. Uz to, mnogim afirmisanim majstorima on je, svojim virtuosnim laboratorijskim umećem, izvodio izvanredne crno-bele kopije, koje su, kasnije dobijale brojne nagrade i priznanja na izložbama širom sveta.

Ne samo vrhunski laborant već i veoma cenjen autor, Jovanović je u svom izložbenom radu imao mane, primao je uticaje, ali je i sam uticao. Počeo je tokom pedesetih kao piktorijalist. Njegove fotografije toga perioda obeležene su onim karakterističnim svetlosnim tragovima koji će, neko vreme, biti odlika tzv. beogradske fotografske škole. Ta život svetlosti na tamnom, katkad i namerno preekspozicionom fonu biće zavodljiva, i eksploatisana, tokom cele pete decenije, pa joj ni Jovanović nije odoleo.

Karakteristična za to doba su neka njegova dela, npr. "Sa Raba", 1950; "Beograd noću", 1955; "Golija", 1956; "Flert", 1957 i višestruko nagrađivana "Ritam", 1956; po mnogim ocenama najuspešnija njegova fotografija, doneta u maniru izražajne neoštine i visoke sugestije pokreta, takođe pripada istom stilskom opredeljenju.

Nakon Štajhenove (Steihen) izložbe "Porodica čoveka" održane u glavnim jugoslovenskim centrima (a u Beogradu 1957), kod većeg broja naših autora evidentno je okretanje prema motivima u kojima je dominantan čovek i njegovo okruženje. To će biti i najdugotrajnija tema Jovanovićevih fotografskih preokupacija i u njoj je ostvario mnogobrojna zapažena dela ("Periferija", 1957; "Čakulanje", 1958; "Pijaca", 1960; "Pralje", 1961; "Ratnik sa Cera" oko 1968. i dr). Jedan deo toga opusa posvećen je železnici i železničarima, s kojima je proveo veći deo svog radnog veka ("Hranilište", 1960; "Na kružnoj ploči", 1960; "Parking", 1963; "Portet Branibora Debeljkovića", 1970). Neko vreme bio je obuzet pejzažima, donoseći ih u maniru naturalističkih nastojanja stilskog opredeljenja, koje će u izvesnoj meri biti revalorizovano u našoj fotografiji tokom šezdesetih godina

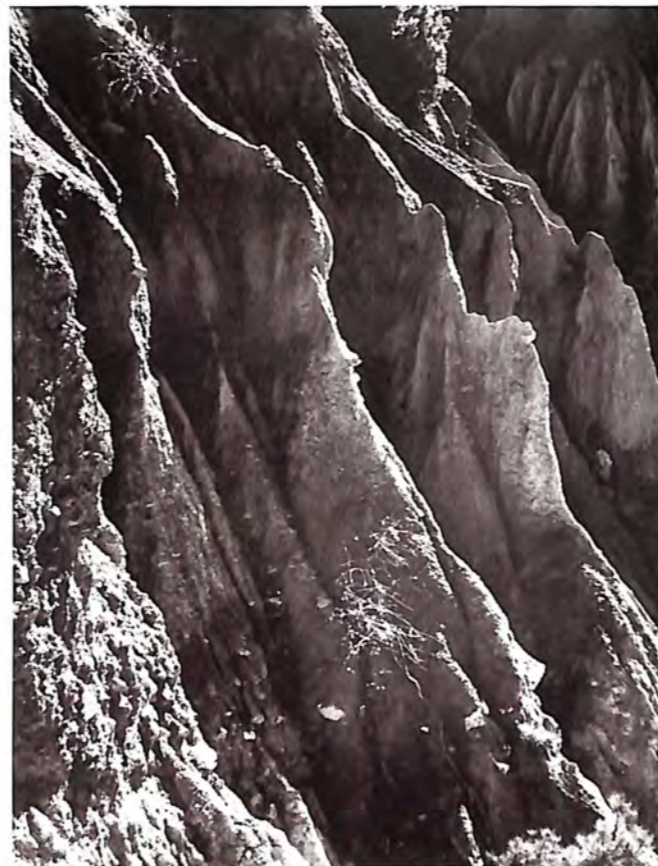

©Miloš Jovanović, "Ratnik sa Cera", oko 1968.

("Pejzaž sa Save", 1962; "Brezovica", 1963; "Zlatibor", 1967).

Najzad, posle gotovo trideset godina rada, u već podmaklim danima, odlučio se za

fotografička istraživanja ("Radni tim", 1957; "Moderna arhitektura", 1957; "Sami", 1962; "Železara u Sisku", 1966; "Grafika XV", 1971; "Pejzaž za X planine", 1973). Ideja fotografike, kao brze vizuelne informacije, podstakla je Jovanovića na mnogobrojne eksperimente iz kojih su se radala vrlo inspirativna dela. Slobodno se može reći da su baš Jovanovićeve grafizmi podstakli u srpskoj fotografiji neke od tada vodećih a mlađih autora da se i sami oprobaju u istoj fotografskoj formi. (Možda će, jednom, neko pedantnije istaživanje od ovog našeg, sažetog i nedovoljno analitičnog, otkriti da akordi Jovanovićeve fotografije odjekuju i u radovima B. Turina, D. Tošića, S. Stanojevića i nekih drugih. I dobro je ako se potvrdi da je tako jer bi to svedočilo da je srpska fotografija i u toj oblasti imala jasno izražen kontinuitet, svoje prethodnike ali i svoje nastavljače). Sam Jovanović jednom je posvedočio da je podsticaj za grafizme dobio od radova Austrijanca Leopolda Fišera, pedesetih i šezdesetih godina, vodećeg evropskog autora u toj oblasti fotografije. Delo Miloša Jovanovića otvara mnog

©Miloš Jovanović, "Erozija", oko 1960.

pitanja, ali se o njemu ništa konačno ne može reći jer nije dovoljno proučeno. Za sad ono ima istu sudbinu kao i opusi većine srpskih fotografa generacijski bliskih njemu. Zašto je to tako, neka ostane tema za neku drugu priliku. Na nama je da, u ovom trenutku, sagledamo šta je iza Miloša Jovanovića ostalo posle više od šezdeset godina delovanja. ("Maja 1937. na jednom seoskom saboru, prvi put sam držao u ruci fotografski aparat, ali tuđ. Danima sam, posle, mislio na onu sliku na mat staklu. Nešto docnije skrpio sam malo para i kupio jednu prostu boks kameru Agfa, formata 6 x 9. I tad sam, zapravo, počeo da učim fotografiji sam sebe..." - odlomak iz razgovora sa M. Jovanovićem, obavljenog povodom njegove retrospektivne izložbe, novembra 1981). Srpska fotografija može biti ponosna što ima oslonce na ličnostima poput Miloša Miše Jovanovića. Vaspitavani u duhu opštih vrednosti, izgarali su u entuzijazmu. Nikad neće moći da se prebroje, niti naplate, one hiljade i hiljade sati u kojima su, i Jovanović, i njemu slični zaljubljenici u fotografiju, a svi su tada bili takvi, srdačno provodili u društvu početnika, brigadira kursista ili po mnogobrojnim žiriranjima, na izložbama i u utemeljenju foto - klubova širom zemlje. I mnogi drugi su tako činili, pa i njima pripada za to

©Miloš Jovanović, "I tako svake nedelje"

©Miloš Jovanović, "Flert", 1957.

neizmerna zahvalnost, ali će se, uvereni smo, i oni složiti da Miloš Jovanović među njima ima, bez sumnje, vodeću ulogu. I fotograf, i autor, i drug, i odličan čovek, i kolega od koga se uvek ima šta naučiti. Mada u penzionerskim danima, i u zasluženom spokoju, iako već na marginama izložbenog i stvaralačkog fotografskog života, Miloš Jovanović i dalje nalazi vremena da posećuje fotografska zbivanja i da prati šta se u tom, većito njegovom, svetu događa.

U toku pripreme ovog broja, kad je već bio okončan izbor radova, i napisan tekst u prilogu, stigla je vest da je Miloš - Miša Jovanović preminuo (19. marta 2002). Redakcija je odlučila da ipak ništa ne menja, smatrajući da će, umesto nekrologa, ovako biti jasnija slika o njegovom radu i delu. Zato, neka se prividna patetika ovog teksta ne shvati nikako drukčije nego kao deo duga... Tako ovaj, s pažnjom i poštovanjem složeni, portfolio i treba razumeti, kao znak zahvalnosti Milošu Jovanoviću, čika - Miši, za sve ono što je u svom plodnom životu učinio za srpsku fotografiju.

Goran Malić

©Miloš Jovanović, "Pijaca", 1960.

Razglednica nepoznatog autora, oko 1900
Preuzeto iz knjige "Stara Srpska fotografija"
Branibora Debeljkovića, Beograd, 1977

BRANISLAV NUŠIĆ kao fotograf

Začetak amaterske fotografije ima svoje čvrste korene u fotografskim delima i nekih istaknutih ličnosti srpske nauke i kulture s kraja 19. veka

Fotografija, pogotovu amaterska, znatno je doprinela oblikovanju kulturne klime u drugoj polovini 19. veka. Međutim, obično se njeni počeci vezuju za 1900, mada bi temeljnija istraživanja mogla da pomere tu granicu za celu jednu deceniju, ako ne i za više. Jer, već posle 1888. godine evropski proizvođači fotografskih aparata iznosili su na tržište desetine tipova kamera za amatere, a nemali broj naših ljudi putovao je, studirao, ili trgovao na strani. Mihailo Valtrović u govoru prilikom otvaranja Prve amaterske izložbe fotografije u Beogradu, 20. maja 1901, naglasio je da prisutni izlagači čine "tek četvrtinu pravo broja amatera u Srbiji".

I fotografske zaostavštine istaknutih ličnosti toga vremena zaslužuju veću pažnju. Mnoge fotografije nastale u 19. veku, npr. dela Emilijana Josimovića, prvog srpskog urbaniste, dr. Vojislava Subotića, lekara, Marka Stojanovića, advokata i viceguvernera Narodne banke, Mihaila Ristića, diplomatskog službenika, a posebno Branislava Nušića, književnika ukazuju na tu mogućnost. Temeljitim ispitivanjem njihovih fotografskih dela mogao bi se još jedan segment građanske kulture obogatiti novim saznanjima, a time bi se produbila i saznanja o počecima naše amaterske fotografije.

Prvi među prvima

Doprinos Branislava Nušića srpskoj fotografiji mnogo je značajniji nego što se to do sada znalo. Ne znamo da li je obimom velik, ali je, bar prema onome što je do sada istraženo, u mnogo čemu nesumnjivo pionirski i višestruk: kulturološki, teorijski, inovatorski, stvaralački.

Nušić je prvi kod nas pisao o jednom istorijskom aspektu fotografije - otkrio je i zabeležio putujućeg dagerotipistu Kapile-rija, a potom i fotografa Dajča. Te notice su nevelike, ali značajne jer ranije takvih tragova beleženja naše fotografske prošlosti jedva da ima! Naizgled, one bi se mogle protumačiti i kao uzgredne beleške da nije dokaza i o Nušićevom interesovanju za naučne aspekte fotografije, npr. za njenu primenu u medicini. On je objavio napis "Rendgen-fotografija" (Politika, 8. jul 1906) i time se svrstao među retke popularizatore ne samo fotografije već i nauke. Treba istaći da je to jedan od prvih tekstova uopšte koji se bavi temom rendgen-fotografije kod nas. (Uzged, treba reći da je prvo improvizovano snimanje rendgenskim zracima obavljeno u zgradi Velike škole u Beogradu, 1899, na inicijativu inženjera Đorđa Stanojevića. Prvi praktično primenljiv rendgen uneo je dr Vinaver, lekar u Šapcu. Najstariji sačuvani rendgenski snimak načinio je dr Nikola Krstić, rodonačelnik srpske ortopedije, a to je snimak šake kralja Petra Prvog Karađorđevića iz 1905).

Koliko je poznato, Nušić je prvi u srpskoj književnosti pisao o fotografiji u svojoj pripovetci "Fotografija" (objavljena u dva nastavka, u Politici, 6. i 7. aprila 1906, a kasnije uvrščena u Sabrana dela). U toj priči on prati sudbinu mladoženje zainteresovanog za što impresivniju "kontrafu" (portret) koju treba uputiti budućoj izabranici. Mladoženja staje pred fotografsku kameru ukočen, zamrznut, više mrtav nego živ. Kasnije, kada se stvar sredi i realizuje, mladenci zajedno poziraju za venčanu sliku. "Zaboli su glave kao jarići rogove", piše Nušić. Pripovetku prepunu fine ironije, usmerene ka malograđanskim običajima tada poluprovincijalne Srbije, posvetio je dvorskom

fotografu Milanu Jovanoviću, jednoj od vodećih ličnosti naše fotografske istorije.

Kum nije dugme

Ne zna se u kolikoj meri je na Nušićev odnos prema fotografiji uticalo veliko prijateljstvo, i kumstvo, s dvorskim fotografom Milanom Jovanovićem. Mladi Nušić bio je čest model Jovanovića već oko 1892. godine. Tih godina Nušić je intenzivno boravio na jugu Srbije i te svoje impresije opisao je u knjigama koje je ilustrovao sopstvenim fotografijama. Napisao je, i ilustro-

Turska mehana u čaršija (kafehane)
Preuzeto iz knjige "Kraj obala Ohridskoga jezera",
Beleške iz 1892, Branislav Nušić, Beograd, 1894

vao sa 33 fotografije, "Kraj obala Ohridskog jezera" - Beleške iz 1892 godine. Skrećemo pažnju na vrednost jednog podatka: pomenuta knjiga sadrži možda najranije fotografije štampane u polutonskom klišeju u Srbiji (jedino su, gotovo u isto vreme, kliširanu rastriranu fotografiju primenile Večernje novosti 1. oktobra 1893, uz nekrolog generalu Milojku Lešjaninu. Čak i fotografske razglednice, o kojima se malo zna a puno nagađa, pojavljuju se u Srbiji u štampanom obliku tek 1896.

Ribari na ohridskom jezeru
Preuzeto iz knjige "Kraj obala Ohridskoga jezera",
Beleške iz 1892, Branislav Nušić, Beograd, 1894

Manastir sv. Nauma sa jezera
Preuzeto iz knjige "Kraj obala Ohridskoga jezera",
Beleške iz 1892, Branislav Nušić, Beograd, 1894

godine). Deceniju posle prve knjige, Nušić objavljuje i drugu, ilustrovanu svojim fotografskim snimcima, pod naslovom "Kosovo, opis zemlje i naroda", sv. 1, 2, Novi Sad, 1902/3. Da Nušić nije fotografiju koristio samo iz lične zabave potvrdio je učesćem na Prvoj izložbi fotografa amatera u Beogradu, 1901, na kojoj je izlagao čak 48 fotografskih dela. Mnoga dela nisu sačuvana (možda bi se, komparativnim postupkom, mogla otkriti u zaostavštini), a prema naslovima može se uočiti da su snimljena pretežno u tzv. Staroj Srbiji: "Sabor naroda kod Gračanice", mesta istorijskog vojevanja, "Gazimestan", panorame i naselja, folklorni motivi i mnogobrojni manastiri. Veliki broj tih fotografija objavljen je između 1901. i 1905. u književnom časopisu Nova iskra.

Prizor kao događaj

Treba istaći da je fotograf Nušić vrlo studiozan kao snimatelj. Njegov kadar je čist, topografski besprekoran i sazdan na klasičnoj podeli "zlatnog preseka". On je nesumnjivi realista, možda je bolje reći naturalista, s jasno izraženom svešću da predeo, prizor s pijace ili vedutu nekog naselja treba približiti gledaocu bez bilo kakvih intervencija.

Za razliku od drugih fotografa amatera toga doba, dr Subotića, Levija, Stevanovića, Marka Nikolića i ostalih, Nušić nije fotograf trenutka (tada se to nazivalo moment-fotograf). Kada izdvaja karaktere iz života (ljudi na vašaru, svatovi, nevesta na saboru) on se emotivno opredeljuje, uključujući u sliku i elemente istorijskog sećanja (mesta velikih bojeva, manastire), ali je i studiozni esteta koji marljivo bira

poziciju za svoju optiku i planira unutrašnju strukturu slike, poput komponovanja svojih spisateljskih dela. Dok su se drugi oslanjali na vrednost samog prizora, na događaj po sebi, on je gradio samu fotografiju kao događaj.

Proteklo je skoro šest i po decenija od smrti velikog pisca. Nije li najzad došlo vreme da se njegova fotografska zaostavština, kao nesumnjivi deo njegovog stvaralačkog iskaza, istraži i, konačno, učini dostupnom javnosti, ne bi li se i donja granica amaterske fotografije pomerila. Možda, za celu jednu deceniju unazad.

Goran Malić

- digitalni i klasični fotoaparati
- štampači
- diktafoni
- dvogledi
- multimedijске naočare

BTI
company
Distributer
za Jugoslaviju

Požeska 83a / III
11030 Beograd 8
P. fah 2043
Veleprodaja:
Tel./Fax: (011)
3540-940; 559-723
Maloprodaja:
Tel: (011) 3672-888
e-mail: bti@EUnet.yu

THE VISIBLE DIFFERENCE

Majstor za Ginisa

Nije toliko neobično što subotički mašinbravar Nandor Kermeci popravlja i fotografske aparate, ali je svakako iznenađujuće što on to radi i u svojoj devedeset drugoj godini

Malo Subotičana zna da bi jedan njihov sugrađanin mogao biti upisan u čuvenu Ginisovu knjigu rekorda. To je devedesetdvođi-šnji Nandor Kermeci, koji se i danas, u ovim godinama, bavi preciznom mehanikom: popravlja fotografske aparate i sam izrađuje neke delove za njih.

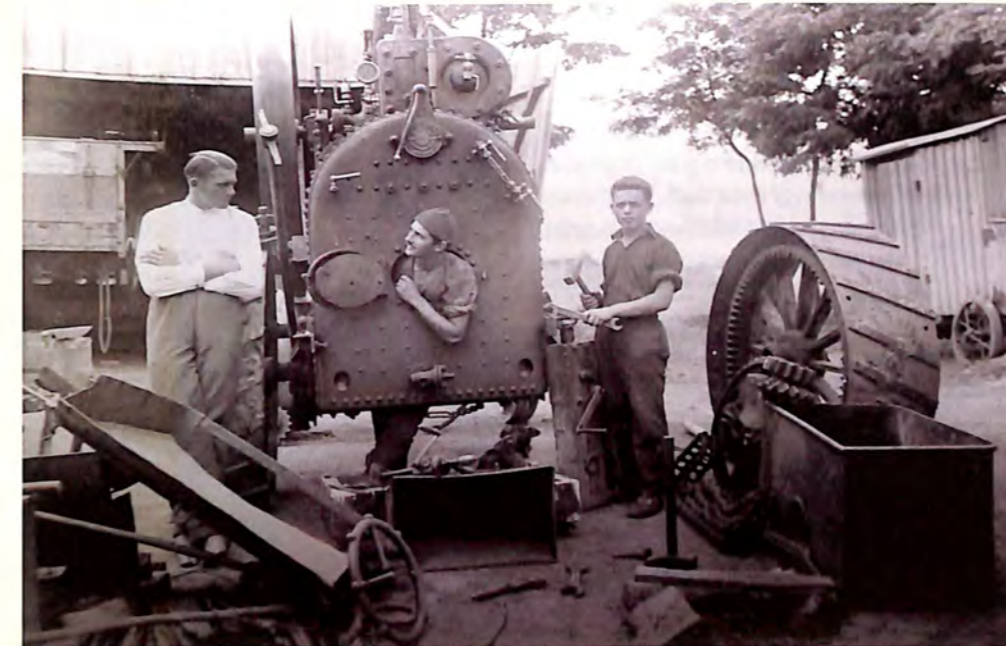
Nije poznato da li je negde u svetu zabeležen ovakav primer, ali je Nandor Kermeci svakako neobičan majstor, kakav se danas retko može sresti.

A ovakvog majstora zaista valja sresti i upoznati jer je reč o čoveku koji je uveliko zašao u desetu deceniju života, a svoje penzionerske dane provodi izuzetno aktivno: svakodnevno je u svojoj majstorskoj radionici, u kojoj su i strug i alati njegovih ruku delo.

Ne razmišlja o godinama

Nandor Kermeci je pre više od trideset godina završio svoj radni vek mašinbravara i strugara. Najpre je godinu dana proveo u zemunskom Ikarusu radeći kao strugar, ali kaže, tu mu se nije svidelo jer je radio "svašta", pa je prešao u fabriku oksigena gde je bio pogonski bravar i strugar.

Posle odsluženja vojnog roka vratio se u Suboticu i u tamošnjoj fabrici čarapa radio je kao pogonski mehaničar na održavanju mašina za šivenje. U ovoj fabrici proveo je trinaest godina. Narednih deset godina bio je poslovođa u strugarskom odeljenju preduzeća "Autooprema", a poslednje godine svoga radnog veka proveo je u "Aurometal". Tu se i penzionisao, 1970 godine, posle četrdeset godina radnog staža.

Samo najbolji majstori su u to vreme imali privilegiju da popravljaju parnu mašinu. Snimio Nandor Kermeci

Tokom svih tih godina majstor Kermeci održavao je i popravljao razne mašine, među kojima i parnu, što je u to vreme bila privilegija samo najboljih.

I tada, dok je radio, slobodno vreme poklanjao je svojoj ljubavi iz detinjstva - fotografiji. Još kao petnaestogodišnjak imao je svoj aparat koji je sam popravljao kad bi se pokvario, a sam je pravio i neke delove za njega. Tako je počelo njegovo bavljenje preciznom mehanikom, koje traje i do današnjih dana.

Strug koji je majstor Kermeci sam napravio

Mnogi fotografi, ne samo iz Subotice, upoznali su majstorstvo ovog neobično vitalnog čoveka i svi oni za njega kažu da je čudo od majstora!

Zato je Nandor Kermeci majstor za Ginisa. Nije toliko neobično što jedan mašinbravar i strugar popravlja i fotografske aparate, već zaista iznenađuje što on to tako stručno i pedantno radi i u poodmaklim godinama.

Majstor Kermeci, međutim, ne razmišlja o godinama, kako sam kaže, već o poslu koji treba da završi u obećanom roku. Nikada nije izneverio one koji su donosili fotoaparate na popravku, ali ih je uvek zbunjivao skromnom cenom svojih usluga, uz obavezno pitanje "Da li je to mnogo?" A dolaze mu razni ljudi, s raznim aparatima. Često se događa da kod majstora Kermecija dođu ljudi sa starim aparatima koje niko nije umeo da popravi, ali su ih neki Subotičani uverili da će to ovaj majstor sigurno umeti. I tako je uvek i bilo...

Jedan čovek iz Segedina izgubio je svaku nadu da će moći da popravi svoj objektiv do koga mu je bilo veoma stalo, ali je ipak zakucao na vrata subotičkog majstora. Objektiv je, naravno, bio osposobljen, na veliku radost ovog Segedinca. Slično se desilo i sa jednim starim aparatom koji je korišćen još u Vijetnamskom ratu. Nedostajao mu je važan deo koji je majstor Kermeci napravio od mesinga, i ovaj aparat opet radi.

Dobar fotograf

Nandor Kermeci jeste neobičan majstor, ali dok posmatrate ovog devedesetdvođi-šnjaka kako strpljivo radi za svojim strugom - sve izgleda obično. Imate utisak da je pred vama znatno mlađi čovek, koji je ušao u sve tajne svog zanata i za koga ne postoje nerešivi problemi. Koliko je samo u svojoj radionici popravio fotografskih aparata: naša kamera zabeležila je upravo trenutak kada je majstor Kermeci završavao popravku jedne Praktike, a na njegovom stolu bilo je aparata marke Zenit, Zorki, Leica, pa čak i Nikon. On je, naravno, majstor koji popravlja mehaničke kvarove, a sam izrađuje zupčanike, osovinice, zavesice, merač za jačinu opruga za razne vrste fotoaparata.

I najpoznatiji subotički fotografi, koji imaju savremene foto - studije i elektronske kamere, vole često da razmene mišljenje s Nandorom Kermecijem jer, kažu, svaki susret sa njim jeste jedno važno iskustvo.

Fascinira koncentracija s kojom majstor Kermeci obavlja ovaj precizni posao: niti mu zadržti ruka, niti se žali na vid. Jedino mu katkad zasmeta kad neko od sagovornika malo glasnije govori i tada mu on skreće pažnju da to nije potrebno jer "majstor dobro čuje".

Subotički mašinbravar jeste i dobar fotograf. Svoj godišnji odmor najčešće je provodio u Sloveniji gde je svojim fotoaparatom Vera snimio izvanredne pejzaže. Neke od tih fotografija snimljene su pre pola veka, ali se po njima i danas vidi da ih je pravio majstor.

Nijaz Selmanović
Snimio: Slobodan Vukadinović

Specijalna mašina za izradu zavesica za razne fotoaparate, koju je takođe napravio subotički mašinbravar

Nikon F55

Amaterski fotoaparati jednostavan za rukovanje

Nikonov novi refleksni fotoaparati F55 predstavlja pojednostavljenu, lakšu i jeftiniju verziju fotoaparata F65. Namenjen je amaterima koji žele da imaju refleksni fotoaparati kojim mogu da slikaju svoju porodicu, prijatelje i zabeleže lepe trenutke u svom životu, a neće mnogo da razmišljaju o tehničkim detaljima fotografisanja.

Dizajn i konstrukcija slični su fotoaparatu F65, a isporučuje se samo u srebrnoj boji. Sve komande na ovom fotoaparatu jasno su označene i pojednostavljene tako da i neiskusni korisnici neće imati nikakvih dilema s rukovanjem. Točkić za izbor režima rada na levoj strani fotoaparata dovoljno je postaviti u položaj "AUTO" ili na jedan od pet programa sa scenama (portret, pejzaž, makro, sport i program za snimanje noćnih scena) i fotoaparati će sve elemente za snimanje postaviti prema izabranom programu. Npr., ako snimamo u "portret" programu, fotoaparati će izabrati najveći mogući otvor blende kako bi izdvojili lik koji fotografiramo od pozadine. Za malo iskusnije korisnike na raspolaganju su i malo napredniji režimi rada P, S, A i M (P-fleksibilni program, S-prioritet brzine zatvarača, A-prioritet otvora blende i M-manuelno). Svi elementi za snimanje mogu se vrlo jasno videti na velikom kontrolnom displeju ili na displeju u viziru fotoaparata.

Merenje svetlosti (3D Matrix) obavlja se u

pet zona, a na osnovu jačine svetlosti, kontrasta i udaljenosti objekta određuje se prosečna ekspozicija koja daje odlične rezultate u najrazličitijim svetlosnim uslovima. Merenje s naglaskom na centralni deo površine slike možemo koristiti samo u manuelnom režimu rada. Pored mogućnosti kompenzacije ekspozicije, na raspolaganju nam je i Auto Exposure Bracketing, kojim možemo snimiti isti motiv tri puta s različitim ekspozicijama i korakom od 1/2 ili 1 EV ukoliko sumnjamo da bi izmerena automatska ekspozicija mogla da bude netačna. Osetljivost filma određuje se samo na osnovu DX koda, a kod fil-

movi koji ne poseduju DX kod, što je prava retkost, osetljivost se automatski postavlja na ISO 100.

Ugrađeni blic aktiviraće se automatski kada nema dovoljno svetla u AUTO režimu rada ili u programima sa scenama (osim u programima za snimanje pejzaža i sporta), dok u ostalim režimima rada ugrađeni blic aktivira se pomoću dugmeta koje se nalazi s desne strane prizme fotoaparata. Za kontrolu blic ekspozicija koristi TTL Matrix Balanced Fill-Flash sistem, koji omogućava dobru izbalansiranost između osvetljenja blica i postojećeg svetla u svim režimima rada, osim u manuelnom gde koristi standardno TTL merenje blic ekspozicije. Takođe moguća je redukcija efekta "crvenih očiju" i spora sinhronizacija (Slow Sync). Kada se koristi spoljni blic, F55 nema mogućnost TTL kontrole blic ekspozicije, već poseduje samo sinhron kontakt i kontakt koji pokazuje spremnost blica za rad. Ova pomalo "čudna" odluka Nikona vođena je činjenicom da će većini potencijalnih korisnika kojima je namenjen ovaj fotoaparati ugrađeni blic biti sasvim dovoljan.

Autofokusni sistem sa novim Multi-CAM530 senzorom osetlji-

Ova fotografija je snimljena Nikkor 28-100, aparat je postavljen na A (prioritet otvora blende) sa ekspozicijom f/8 i 1/125

vosti od -1EV do 19EV za ISO100 pruža mogućnost brzog izoštravanja u jednom od tri autofokusna polja koja mogu biti ručno odabrana ili automatski s prioritonom bližeg subjekta snimanja.

Manuelni izbor autofokusnih polja i pored nepostojanja džojstika na leđima fotoaparata koji postoji kod skupljih Nikonovih modela veoma je

autofokusno polje. F55 nema mogućnost ručnog izbora između pojedinačnog i kontinualnog izoštravanja, međutim, sve to fotoaparati automatski odrađuje. Kada objekat miruje, imaćemo pojedinačno izoštravanje (Single Servo AF), dok u slučaju kretanja objekta, fotoaparati će sam aktivirati kontinualno izoštravanje (Continuous Servo AF). Ako je pokretni objekat koji fotografiramo trenutno zaklonjen drugim objektom, aktiviraće se funkcija (Focus Tracking with Lock-On TM), omogućavajući da glavni objekat bude uvek u fokusu.

Transport filma potpuno je automatski, a u programu snimanje sporta moguće je kontinualno fotografisanje s brzinom od 1,5 snimaka u sekundi.

Nikon F55 odlikuje se jednostavnim rukovanjem s nizom automatskih opcija koje olakšavaju fotografisanje, kompaktnom konstrukcijom, malom težinom i prihvatljivom cenom. I pored nepostojanja TTL merenja blic ekspozicije, kada koristimo spoljni blic, Nikon F55 predstavlja odličan amaterski fotoaparati. Pored velikog izbora Nikonovih objektivna interesantno je pomenuti novi AF Zoom 28-100mm f/3,5 - 5,6G, koji će sa svojim kvalitetom, konstrukcijom i prihvatljivom cenom biti pravi izbor uz ovaj fotoaparati.

Boris Bjelica

Nikkor AF 28-100mm f/3.5-5.6G

Novi standardni zum objektiv AF 28-100mm f/3.5-5.6G nudi nam povećanu tele žižnu daljinu i jednostavno rukovanje za sve one korisnike koji prvi put koriste Nikon refleksni fotoaparata. Kompaktan je i lagan, a ima kvalitetnu optičku konstrukciju sa jednim asferičnim sočivom. Ovaj G-tipa Nikkor objektiv nema prsten blende koji je stvarao probleme nekim amaterima ako bi se pomerio sa minimalne vrednosti. Ima potpunu kompatibilnost sa fotoaparatom F5, F100, F80, F65, F55, D1, D100 kao i sa starijim F401, F50, F60.

TEHNIČKI PODACI

Tip fotoaparata: 35 mm autofokusni SLR
Priključak za objektiv: Nikon F bajonet
Tražilo: pokriva 89% vidnog polja, podešavanje dioptrije -1,5 do +0,8 m⁻¹
Izoštravanje: senzor sa tri AF polja, automatski ili ručno birani
Merni sistem: 3D merenje u 5 segmenata i centralno u M režimu rada
Tipovi ekspozicije: potpuna automatika, P, S, A, M i pet programa sa scenama (portret, pejzaž, makro, sport i noćne scene)
Ugrađeni blic: GN 12 (ISO 100) i pokriva polje objektivna do 28 mm
Sinhronizacija blica: 1/90 s
Brzina zatvarača: 30 s - 1/2000 s i B
Kompenzacija ekspozicije: +/-2, sa korakom 1/2
Raspon osetljivosti filma: 25 - 5000 (DX)
Transport filma: automatsko premotavanje filma s maksimalnom brzinom od 1,5 snimaka u sekundi, višestruka ekspozicija
Samookidač: 10 s
Izvor energije: 2x litijumska baterija od 3V CR2
Dimenzije: 129 x 92 x 65 mm
Težina: 350 g (bez baterija)
Informacije o prodaji: REFOT B, Beograd Pčinjska 17, tel. 011 456 151

TEHNIČKI

Bajonet: Nikon F
Žižna daljina: 28 - 100 mm
Vidni ugao: 74°-24'20" (dijagonalni)
Maksimalni otvor blende: f/3.5 - 5.6 s
Minimalni otvor blende: f/22 - 38
Konstrukcija (br. sočiva/br. grupa): 8/6
Sistem za zumiranje: rotacioni
Minimalna daljina izoštravanja: 0.56 m
Prečnik filtera: 62 mm
Dimenzije: 68 x 80 mm
Težina: 245 g
Informacije o prodaji: REFOT B, Beograd, Pčinjska 17, tel. 011 456 151

Mamiya 645 AFD

Nova verzija prethodnog modela 645AF, s mogućnošću korišćenja digitalnih leđa

brzo i tačno izoštravanje kada je objekat kontrastan i svetao, ali je dosta bučan. U lošijim svetlosnim uslovima aktiviraće se pomoćno svetlo za izoštravanje, koje se nalazi na samom fotoaparatu. Osim pojedinačnog izoštravanja, kod snimanja objekata u pokretu na raspolaganju vam je kontinualno izoštravanje. Kontrastno mat staklo pomoći će pri ručnom izoštravanju, a indikator na LCD ekranu pokazaće kada je objekat u fokusu. Ekspozicijski režimi rada koji sadrže P-fleksibilni program, Av-prioritet otvora blende, Tv-prioritet brzine zatvarača, M-manuelno, X-fiksna sinhronizacija i T-duga ekspozicija jednostavno se menjaju pomoću točkića na

Točkić za izbor režima rada i displej

Birač za izbor načina merenja

Mamiya 645AFD predstavlja neznatno poboljšanu verziju prethodnog modela 645AF, a oznaku D dobila je zbog mogućnosti da umesto klasične kasete za rol film i polaroid leđa može da koristi i digitalna leđa jer poseduje Mamiya komunikacioni interfejs. Ostale izmene odnose se na mogućnost kompenzacije blic ekspozicije sa korakom 1/3EV kada koristimo Metz bliceve, napredniji merni sistem, mogućnost menjanja vrednosti blende kada se pritisne dugme za kontrolu dubinske oštine.

Telo ovog fotoaparata napravljeno je skladno i robustno, a poseduje sve što vam je potrebno: sistem za merenje svetla, autofokus i ugrađeni motor za transport filma tako da je vreme kada ste za ove skupe opcije morali izdvajati dodatan novac prošlo. Autofokusni sistem sa tri AF polja koncentrisana na centralnom delu kadra omogućava

desnoj strani fotoaparata, a svaki položaj fiksira se pomoću dugmeta na samom točkiću. Merenje svetla obavlja se pomoću petosegmentnog sistema s naglaskom na centar (A) ili spot merenja (S). Postavljanjem birača za izbor načina merenja u položaj A-S fotoaparat će automatski birati između ova dva načina merenja svetlosti i izabranu metodu pokazati na displeju u tražilu. Ovakav način merenja u većini slučajeva daje dobre rezultate, osim pri veoma kontrastnom svetlu. Izmerenu ekspoziciju možete zaključiti držeći dugme AEL, koje se nalazi iza rukohvata. Pored mogućnosti kompenzacije ekspozicije, na raspolaganju nam je i Auto Exposure Bracketing, kojim možemo snimiti isti motiv tri puta s različitim ekspozicijama i korakom od 1/3, 1/2, 2/3 i 1 EV ukoliko sumljamo da bi izmerena ekspozicija mogla da bude netačna. Dva dugmeta označena sa F1 i F2 iza kontrolnog LCD displeja omogućavaju aktiviranje opcija za štampanje datuma i podataka o snimanju na ivicama kadra filma ne kvareći snimljenu fotografiju.

Ovaj savremeni srednje formatni fotoaparat pruža mogućnost izbora između deset objektiv, a među njima je i najnoviji širokougaoni objektiv AF 35mm f/3,5. Sve ovo bi trebalo da zadovolji potencijalne korisnike.

Mamiya omogućava korišćenje digitalnih leđa

B B

Pentax 645N II

Pravi izbor ako želite da počnete da fotografirate s većim formatom

lagano ručno izoštravanje, a indikator na LCD ekranu pokazaće kada je objekat izoštravan. Tražilo je svetlo i jasno, LCD ekran daje nam mnoštvo informacija i ostaje uključen 10 s, ali se u dodatnim funkcijama može promeniti i na 20 s i 30 s. Takođe moguća je i korekcija dioptrije. Merenje svetlosti u šest zona, na osnovu čega se određuje prosečna ekspozicija, daje odlične rezultate, a možemo izabrati centralno i spot merenje. Dobijenu izmerenu vrednost ekspozicije možemo memorisati pritiskom na dugme AEL, obaviti kompenzaciju ili snimiti, ako nismo sigurni u izmerenu

ekspoziciju, tri snimka s različitim vrednostima (Auto bracketing). Deset dodatnih funkcija dozvoljavaju nam i promenu vremena samookidača, da li želimo 15 ili 16 snimaka na filmu formata 120, a najkorisnija je mogućnost podizanja ogledala, čime se umanjuju vibracije koje stvara refleksno ogledalo. Na raspolaganju nam je i veliki izbor visokokvalitetnih objektiv, s odličnom oštrinom i minimalnim otvorima blende. Od režima rada na raspolaganju nam je samo manualno određivanje ekspozicije i prioritet otvora blende. Udobnost pri držanju, jednostavno rukovanje, tačan merni i autofokusni sistem i pored nemogućnosti zamene kasete za film predstavlja odličan srednjeformatni fotoaparat, naročito za početnike.

B.B.

Prvi autofokusni refleksni fotoaparat formata 6 x 4,5 cm napravio je upravo Pentax sa modelom 645N. Novi model kome je dodata oznaka II jeste neznatno unapređena verzija. Novo telo dobilo je hrapavu završnu obradu crno obojenog tela, mogućnost podizanja ogledala i deset dodatnih funkcija od kojih su neke zaista korisne.

Dok ostali autofokusni fotoaparati formata 6 x 4,5 cm (Bronica, Contax i Mamiya) nude za svoje sisteme izmenljive kasete za film, Pentax se "tvrdoglavo" drži fiksne kasete. Ona će sigurno mnoge odvratiti od kupovine, ali je cilj Pentaxa da s fiksnom kasetom za film pojednostavi korišćenje fotoaparata ovog formata. Početnici u ovom formatu biće zadovoljni lakoćom stavljanja filma. Ako hoćete da brže zamenite film, možete kupiti i dodatni držač za njega. Sve je jednostavno, stavite i zaključajte kasetu za film, a pritiskom na okidač motor za transport filma automatski će namestiti prvi snimak. Automatski transport omogućava da napravimo oko dva snimka u sekundi. Autofokusni sistem sa tri AF polja ima mogućnost izbora izoštravanja samo na centralnom polju (spot), brz je i tačan, posebno u dobrim svetlosnim uslovima. U lošim svetlosnim uslovima, zbog nedostataka pomoćnog svetla, izoštravanje je otežano. Sistem dobro radi i može se jednostavno prebaciti palcem leve ruke pomoću prekidača na objektivu na ručno izoštravanje, ne pomerajući fotoaparat s oka. Izmenljivo mat staklo omogućava

Okidač s prstenom kojim biramo način okidanja

Točkić za kompenzaciju ekspozicije

Tražilo nam pruža "komfor" kao i kod 35 mm fotoaparata

Tip fotoaparata: 6 x 4,5cm autofokusni SLR

Vrsta filma: 120 (16 snimaka), 220 (33 snimka) i 75 mm film

Tražilo: pokriva 93% vidnog polja, podešavanje dioptrije -3,5 do +1

mlzoštravanje: senzor sa tri AF polja

Merni sistem: merenjem u šest segmenta, centralno i spot

Tipovi ekspozicije: A i M

Sinhronizacija blica: 1/60 s

Brzina zatvarača: 30 s - 1/1000 s, B

Kompezcija ekspozicije: +/-3, s korakom 1/3

Auto-Bracketing: s korakom +/- 1/3, 1/2, 2/3, 1 EV

Raspon osetljivosti filma: ISO 6-6400

Transport filma: automatsko premotavanje filma s maksimalnom brzinom od 2 snimka u sekundi, višestruka ekspozicija

Samookidač: 3 - 60 s

Ostalo: kontrola dubinske oštine, priključak za daljinski okidač, štampanje podataka i datuma i deset dodatnih funkcija

Izvor energije: 6 x AA

Dimenzije: 150 x 111 x 117 mm

Težina: 1.280 g (bez baterija)

Cena: oko 3.400 evra (komplet s držačem za film i 75 mm f/2,8 objektivom)

AF zum objektiv 28-80 mm

Kompaktni, lagani objektiv prihvatljive cene, namenjeni prvenstveno amaterima

U ovom broju predstavimo vam standardne autofokusne zum objektiv koji pokrivaju žižnu daljinu od 28 mm do 80 mm, a namenjeni su, pre svega, amaterima zbog svoje kompaktne konstrukcije i prihvatljive cene.

Zajednička karakteristika ovih objektiv, zbog čega im je i cena povoljna, jeste plastična konstrukcija. Svi elementi ovih objektiv (helikoidi, bajonet i spoljni prstenovi) napravljeni su od kvalitetne

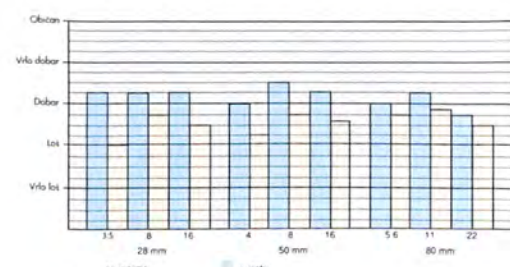
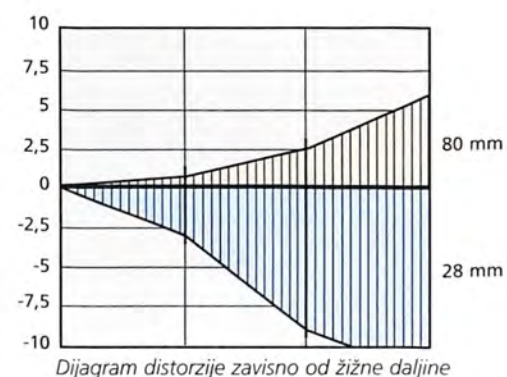
plastike. Jedino Pentax ima metalni bajonet. Prstenovi za zumiranje i izoštravanje lagano klize, bez velikog trenja. Autofokusno izoštravanje je brzo, dok je ručno otežano zbog uzanog prstena za izoštravanje i kratkog hoda. Jedino Pentax ima malo širi prsten i označenu skalu udaljenosti. Canon poseduje dve verzije ovog tipa objektiv, koje se razlikuju u tipu motora za izoštravanje u objektivu. Nikon je kod svog objektiv izbacio uobičajeni prsten blende,

Canon EF 28-80mm f/3,5-5,6 DC/USM

TEHNIČKI OPIS

Bajonet: Canon EF
 Stvarna žižna daljina: 30,3-76,7 mm
 Vidni ugao: 75° - 35° (dijagonalni)
 Maksimalni otvor blende: f/3,5-5,6
 Minimalni otvor blende: f/22-38
 Konstrukcija (br.sočiva/br. grupa sočiva): 10/10
 Sistem za zumiranje: rotacioni
 Minimalni daljina izoštravanja: 0,38 m
 Prečnik filtera: 58 mm
 Senilo: EW 60C
 Dimenzije: 64,4 x 71,2 mm
 Težina: 200 g
 Cena: 150 evra (DC verzija)
 230 evra (USM verzija)

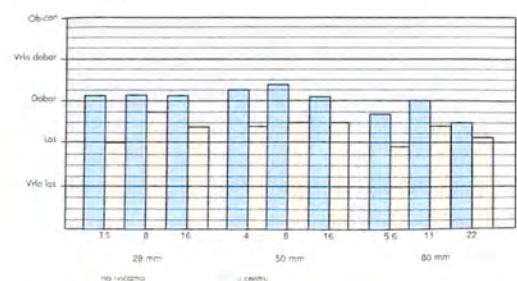
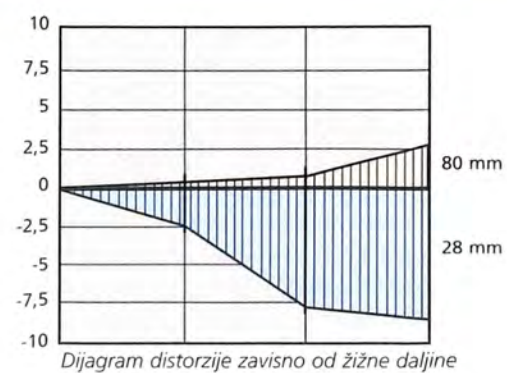
Dijagram rezolucije

Minolta AF 28-80mm f/3,3-5,6

TEHNIČKI OPIS

Bajonet: Minolta AF
 Stvarna žižna daljina: 30,5-77,3 mm
 Vidni ugao: 75° - 30° (dijagonalni)
 Maksimalni otvor blende: f/3,3-5,6
 Minimalni otvor blende: f/22-38
 Konstrukcija (br.sočiva/br. grupa sočiva): 10/10
 Sistem za zumiranje: rotacioni
 Minimalni daljina izoštravanja: 0,38 m
 Prečnik filtera: 62 mm
 Senilo: sa bajonetom
 Dimenzije: 69 x 74 mm
 Težina: 230 g
 Cena: 130 evra

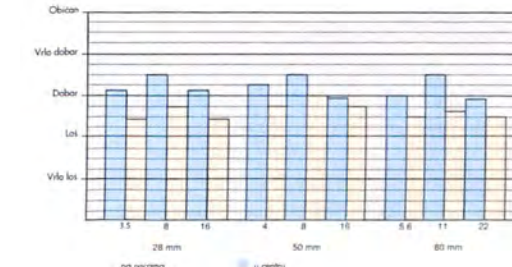
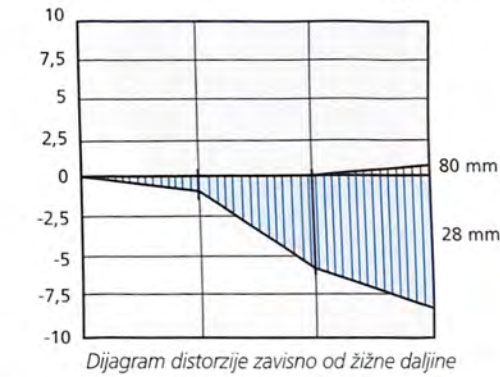
Dijagram rezolucije

Nikon AF 28-80mm f/3,3-5,6 G

TEHNIČKI OPIS

Bajonet: Nikon F
 Stvarna žižna daljina: 30,1-76,7 mm
 Vidni ugao: 74° - 30°10' (dijagonalni)
 Maksimalni otvor blende: f/3,3-5,6
 Minimalni otvor blende: f/22-38
 Konstrukcija (br.sočiva/br. grupa sočiva): 6/6
 Sistem za zumiranje: rotacioni
 Minimalni daljina izoštravanja: 0,35 m
 Prečnik filtera: 58 mm
 Senilo: HB-20
 Dimenzije: 66,5 x 64 mm
 Težina: 195 g
 Cena: 7530 dinara (sa porezom)
 Informacije o prodaji: REFOT B, Beograd
 Pčinjska 17, tel. 011 456 151

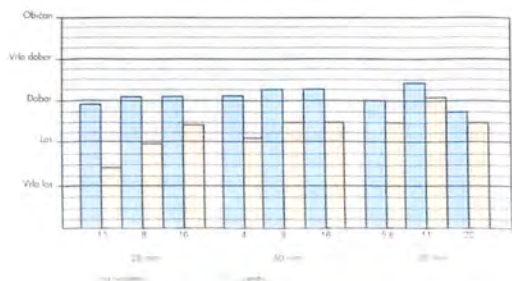
Dijagram rezolucije

Pentax FA 28-80mm f/3,5-5,6

TEHNIČKI OPIS

Bajonet: Pentax K-AF
 Stvarna žižna daljina: 31,8-69,3 mm
 Vidni ugao: 100° - 62° (dijagonalni)
 Maksimalni otvor blende: f/3,5-5,6
 Minimalni otvor blende: f/22-38
 Konstrukcija (br.sočiva/br. grupa sočiva): 8/8
 Sistem za zumiranje: rotacioni
 Minimalni daljina izoštravanja: 0,5 m
 Prečnik filtera: 58 mm
 Senilo: sa bajonetom
 Dimenzije: 67 x 78 mm
 Težina: 275 g
 Cena: 160 evra

Dijagram rezolucije

Legenda dijagrama rezolucije:

Odličan - 100 linija/mm Loš - 40 linija/mm
 Vrlo dobar - 80 linija/mm Vrlo loš - 20 linija/mm
 Dobar - 60 linija/mm

SB-80DX i SB-30

SB-80DX, novi profesionalni Nikonov blic i SB-30 mali, ali s velikim mogućnostima

Novi Nikonov blic **SB-80DX** pored funkcija koje imaju blicevi SB-28 i SB-28DX poseduje i niz zanimljivih inovacija. One treba da povećaju prilagodljivost ovog blica prilikom fotografisanja bilo sa Nikonovim klasičnim refleksnim fotoaparati ili digitalnim refleksnim fotoaparati.

Konstrukciono doteran, SB-80DX poseduje kružni upravljač kojim

možemo jednostavno izabrati željenu funkciju, a metalna papučica pomoću koje se blic postavlja na fotoaparat, kakva je i na Nikonovom blicu SB-50DX, omogućava stabilnost blica na fotoaparatu i ne može da se polomi. Krajnji položaj zuma u glavi blica povećan je sa 85 mm na 105 mm, a s ugrađenim adapterom može se koristiti i s objektivima žičnih daljina od 14 mm. Zanimljiva je konstrukcija

reflektora u glavi novog SB-80DX blica gde reflektor treba da pređe put od samo 5 mm da bi došao iz položaja od 24 mm u položaj od 105 mm. Glava blica može se okretati u svim pravcima, omogućavajući indirektno osvetljavanje. Takođe, ovaj blic ima i ugrađen senzor za TTL bežičnu kontrolu blica i funkciju koja, omogućava proveru položaja svetla u sceni pre fotografisanja. Domet pomoćnog svetla za izoštravanje povećan je na 10 m. Kao dodatni pribor na raspolaganju je specijalni difuzor, sličan onom koji proizvodi Sto-Fen, kojim možemo dobiti mekše svetlo.

Za korisnike Nikonovih fotoaparata koji nemaju ugrađen blic, a imaju potrebu za jednim ovako kompaktnim pomoćnim blicem napravljen je SB-30. Može poslužiti i za makro snimanje, poseduje difuzor kada fotografiramo širokougaonim objektivima od 17 mm, senzor za TTL bežično aktiviranje, a kada se stavi infracrveni filter, koristimo ga kao upravljač za bežično TTL aktiviranje drugih bliceva. Pored TTL, manuelne kontrole rada blica, možemo koristiti blic automatiku za izabrani otvor blede i kompenzaciju izlazne snage blica +/- 1/2EV. TTL bežično aktiviranje funkcioniše i s COOLPIX digitalnim fotoaparati, povećavajući dvostruko ili trostruko snagu ugrađenih bliceva.

SB-30 je mali blic, ali poseduje veliki broj funkcija i sigurno će naći svoju primenu kod većine korisnika Nikonovih fotoaparata.

B.B.

Vodeći broj: 16 (za ISO 100)
Režim rada: TTL, A i M
Položaj zuma: 28 mm (17 mm s difuzorom)
Automatski zum: nema
Pomeranje glave blica: vertikalno
Broj bljesaka (alkalne baterije u M): 250
Vreme punjenja (alkalne baterije u M): 4s
AF osvetljiivač: nema
Sinhronizacija na drugoj zavesici: da
Ugrađeni senzor za TTL bežično aktiviranje: da
Korekcija blic ekspozicije: da (korakom 1/2EV)
Napajanje: 2x 123 A
Dimenzije: 58,5 x 83,5 x 36 mm
Težina: 92g
Informacije o prodaji:
 REFOT B, Beograd, Pčinjska 17,
 tel. 011 456 151

Vodeći broj: 44 (za ISO 100 i 50 mm)
Režim rada: TTL(3D), A i M
Položaj zuma: 24-105 mm (14/17 mm s difuzorom)
Automatski zum: da
Pomeranje glave blica: horizontalno i vertikalno
Broj bljesaka (alkalne baterije u M): 150
Vreme punjenja (alkalne baterije u M): 6s
AF osvetljiivač: da
Visoka sinhronizacija: da
Sinhronizacija na drugoj zavesici: da
Stroboskop: da
Ugrađeni senzor za TTL bežično aktiviranje: da
Redukcija "crvenih očiju": da
Korekcija blic ekspozicije: da (korakom 1/3 EV)
Napajanje: 4x AA
Dimenzije: 127,5 x 70,5 x 91,5 mm
Težina: 335g
Informacije o prodaji:
 REFOT B, Beograd, Pčinjska 17,
 tel. 011 456 151

Digitalni
kvalitet sa
Prestige
papirom

BEOGRAD
Bl. Vojvode Mišića 14
Tel: 011/655 100, 655 257
Fax: 655 658

PROFI FOTO

AGFA

Canon PowerShot G2

Poboljšana verzija PowerShot G1 digitalnog fotoaparata od 4,13 miliona piksela

snimiti i kratak zvučni film u WAV zvučnom i AVI video - formatu sa rezolucijom od 320 x 240 ili 160 x 120 piksela s brzinom od 15 slika u sekundi. Na CompactFlash karticu od 32 MB koja se isporučuje uz PowerShot G2, možemo snimiti u maksimalnoj rezoluciji 10 fotografija u RAW formatu ili 14 u "Super Fine", 27 u "Fine", 54 u "Normal" u JPEG formatu. Osetljivost se podešava automatski između ISO 50 i ISO 100 ili ručno biramo jednu od osetljivosti: 50, 100, 200 i 400 ISO. Za duže ekspozicije od 1,3 s automatski će se aktivirati sistem za smanjenje efekta buke. Kvalitet reprodukcije, boja i oština su dobri u RAW formatu, dok je u JPEG - formatu, naročito kada fotografiramo u slabo osvetljenim prostorijama, primetan pad kvaliteta.

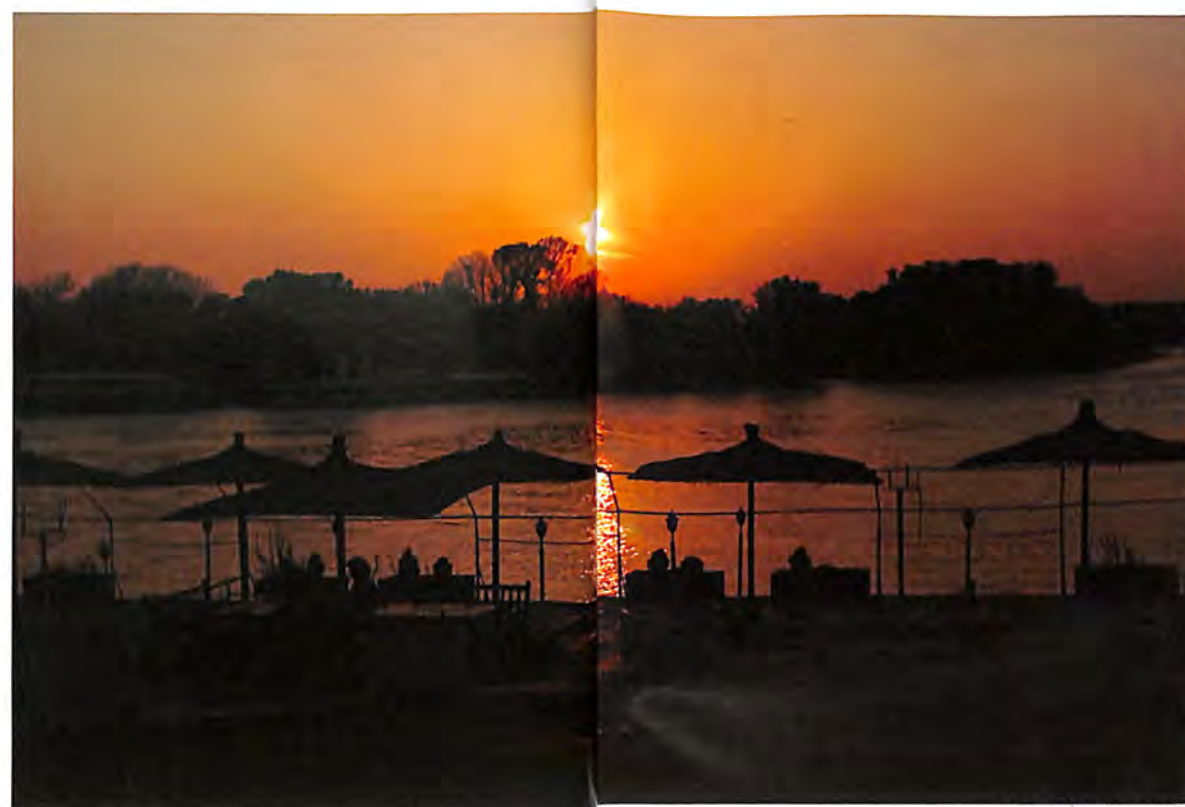
Ugrađeni 3 x zum objektiv pokriva žižnu daljinu od 7 do 21 mm (odgovara 34-102 mm kod 35 mm fotoaparata) i sa svetlosnom jačinom od f/2,0-2,5 daje odlične rezultate. Njim je moguće fotografisanje predmeta na udaljenosti od 70 cm u normalnom režimu rada ili u makropodručju od 6 cm za širokougaonu poziciju ili 20 cm za telepoziciju. Kada skinemo prsten oko objektivu i stavimo adapter LA-DC58 možemo koristiti širokougaoni konverter WC-DC58, telekonverter TC-DC58 i makropredleću 250 D (58mm),

Digitalni fotoaparat Canon PowerShot G2 jeste poboljšana verzija veoma uspešnog i popularnog modela PowerShot G1. Glavno poboljšanje odnosi se na veću rezoluciju od 4,13 miliona piksela u odnosu na 3,34 miliona piksela koliko je imao prethodni model. Dizajn je neznatno poboljšan, a dodat je i rukohvat na desnoj strani koji olakšava držanje fotoaparata. Kao i njegov prethodnik, poseduje pokretni TFT monitor, koji omogućava fotografisanje iz različitih položaja.

CCD senzor od 4,13 miliona piksela omogućava dobijanje fotografija u maksimalnoj rezoluciji od 2038 x 1712 piksela, a možemo je snimiti u RAW ili JPEG formatu u jednom od tri stepena kompresije. Čuvanje fotografija u RAW formatu doprinosi uštedi memorije do 50% po snimku i kraće vreme snimanja na memorijsku karticu u odnosu na TIFF format. Takođe, možemo

G2 pruža mogućnost korišćenja eksternih Canonovih bliceva iz serije EX

Zalazak sunca snimljen je u maksimalnoj rezoluciji u RAW formatu

čime ćemo povećati mogućnosti ovog odličnog objektivu. Digitalni zum od 3,6 x na raspolaganju je samo u JPEG formatu. Procenjeno merenje uzima u obzir prosečno očitavanje na čitavoj površini kadra, a nakon toga očitane vrednosti upoređuju se s bibliotekom tipičnih situacija i izračunava se tačna ekspozicija. Rezultati ovog merenja su u većini situacija dobri, a na raspolaganju nam je centralno merenje i spot za

pokretni TFT monitor omogućava fotografisanje iz različitih položaja

izabrano AF polje. Za precizniju kontrolu ekspozicije možemo koristiti kompenzaciju ekspozicije, Auto Exposure Bracketing (AEB) i memorisanje ekspozicije.

Ugrađeni blic omogućava fotografisanje na udaljenosti od 70 cm do 4,5 m za objektiv postavljen u širokougaoni položaj za osetljivost ISO100. Kada ugrađeni blic nije dovoljan, šina s kontaktima dozvoljava nam korišćenje Canon Speedlite 220 EX, 380 EX, 420 EX, 550 EX i Macro Ring Lite MR-14 EX bliceva s potpunom TTL komunikacijom, s

Prostor za CompactFlash memorijsku karticu

kompenzacijom i memorisanjem blic ekspozicije.

Automatsko izoštavanje sa tri AF polja jedan je od glavnih nedostataka ovog digitalnog fotoaparata. Zbog svoje sporosti, stvarace probleme naročito pri snimanju objekata u pokretu. Rukovanje i pored velikog broja funkcija, naročito korisnicima refleksnih EOS fotoaparata, neće predstavljati veći problem. Nakon uključivanja pomoću prstena koji se nalazi na gornjem delu točkićem biramo željeni režim rada. Ako izaberemo položaj "AUTO" ili jedan od programa sa scenama PowerShot G2 će sve elemente potrebne za fotografisanje automatski odrediti. Oni malo iskusniji mogu koristiti naprednije režime rada: P-program, Tv-prioritet brzine zatvarača, Av-prioritet otvora blende i M-manuelni, koji dozvoljavaju veći uticaj na konačni izgled fotografije jer nam je na raspolaganju više funkcija.

Punjiva Li-jon baterija BP-511 ili BP-512 omogućava da napravimo oko 400 snimaka s korišćenjem monitora ili oko 1000 snimaka kada ne koristimo monitor, a puni se u samom digitalnom fotoaparatu. Postoji i dodatni punjač CR-560 koji omogućava punjenje dve baterije odjednom i adapter za punjenje u automobilu. Pored CompactFlash kartice od 32 MB, uz PowerShot G2 dobićete i Li-jon punjivu bateriju BP-511 s punjačem, video kabl, USB kabl, daljinski okidač, kaiš i prateći program.

Boris Bjelica

Prostor za punjivu Li-ion bateriju

Fotografija snimljena u makro režimu rada

TEHNIČKI PODACI

Tip fotoaparata: digitalni sa nepromenljivim objektivom

Senzor: CCD veličine 1/1,8 inča sa 4,13 miliona piksela (efektivno 4 miliona)

Objektiv: zum 7-21 mm f/2,0-2,5 (odgovara 34-102 mm kod 35 mm fotoaparata) i 3,6 x digitalni zum

Veličina slike: 2272 x 1704, 1600 x 1200, 1024 x 768 i 640 x 480 piksela

Načini snimanja slike: RAW, JPEG i kratak zvučni film

White balance: automatski, 6 manualnih opcija, prethodno izmereni

Izoštavanje: pasivni TTL AF sistem sa tri polja

Monitor: 1,8 inča (4,5 cm) TFT LCD

Tipovi ekspozicije: program, promenljivi program, prioritet brzine zatvarača, prioritet otvora blende, manualno i sedam programa sa scenama

Merenje: procenjeno na čitavoj površini, centralno ili spot (za izabrano AF polje)

Osetljivost: automatsko, ISO 50 do ISO 400

Brzina zatvarača: 15 - 1/1000 s

Kompenzacija ekspozicije: +/- 2 EV s

korakom 1/3 EV

Kompenzacija blic ekspozicije: +/- 2 EV s

korakom 1/3 EV

Tip kartice za pohranjivanje: CompactFlash

tip I i II

Priključci: USB, audio/video izlaz (NTSC/PAL)

Napajanje: punjiva Li-jon baterija BP-511 ili

BP-512 i AC adapter

Dimenzije: 120,9 x 76,6 x 63,8 mm

Težina: 425 g (bez baterija)

Cena: 1.381 evra (s porezom)

Informacije o prodaji: PROFIFOTO,

Bul. V. Mišića 14, Beograd,

tel. 011 655 100 i 011 655 257

Nikon Coolpix 2500

Simpatičan, mali i jednostavan za rukovanje, sa stvarnom rezolucijom od 2 miliona piksela

Quick, napraviti manju kopiju za slanje Internetom i automatski prebaciti odabranu fotografiju u računar.

Nikon je nastojao da rukovanje maksimalno pojednostavi tako da možemo da biramo pored potpune automatike koja će biti dozvoljena u većini uslova snimanja i dvanaest programa sa scenama (portret, zabava, noćni portret, plaža, pejzaž, zalazak sunca, noćni pejzaž, muzej, vatromet,

Novi Coolpix 2500 ima moderan dizajn i jedinstvenu konstrukciju objektiv, koji se okreće omogućavajući bolju prilagodljivost za fotografisanje iz različitih uglova. Težina mu je samo 165 grama, a male dimenzije omogućavaju nesmetano nošenje. Kada se objektiv sklopi možemo ga staviti u džep ili manju torbicu.

Zum objektiv 3 x od 5,6 do 16,8 mm (odgovara 37-111 mm kod 35 mm fotoaparata) sa svetlosnom jačinom f/2,7-7,8 i konstrukcijom od sedam sočiva raspoređenih u šest grupa daje odlične rezultate, a u makro režimu rada možemo fotografisati na udaljenosti do 4 cm. Zumiranje je tiho, poseduje i digitalni zum od 4x.

Fotografije možemo snimiti u rezolucijama 1600 x 1200, 1280 x 960, 1024 x 768 i 640 x 480 piksela u JPEG formatu s kompresijama (Fine 1/4, Normal 1/8, Basic 1/16) na CompactFlash karticu tip I. Na CompactFlash karticu od 8 MB, koja se isporučuje uz Coolpix 2500, možemo snimiti 8 u Fine, 15 u Normal i 29 fotografija u Basic JPEG kompresiji. Moguće je snimiti i kratak film u trajanju od 15 sekundi. Snimljenu fotografiju možemo odmah videti pritiskom na dugme

makro, kopiranje, kontrastvetlo). Tako, na primer, ako želimo da istaknemo lik neke osobe s prirodnim tenom lica i da on bude istaknut od pozadine, koristićemo program za snimanje porteta; ako želimo da kopiramo neki crtež ili tekst, izabraćemo program za kopiranje. Merenje svetla u 256 segmenata i automatski White Balance garantuje nam ispravnu ekspoziciju i veran prikaz boja za svaku fotografiju. Moguće je i manuelno podešavanje White Balance, kompenzacija ekspozicije.

Ugrađeni blic dozvoljava fotografisanje na rastojanjima od 0,4 do 3 m kada se objektiv postavi u širokougaoni položaj, a može se automatski aktivirati kada je malo svetla, da se isključi, da uvek bude uključen i režim za redukciju efekta "crvenih očiju". Punjiva Li-jon bateriju EN-EL2 omogućava 80 minuta kontinuiranog rada, a veza sa računarom ostvaruje se preko USB interfejsa. Kupovinom Coolpix-a dobijate kaiš, CompactFlash karticu od 8 MB, USB kabal, punjivu Li-ion bateriju EN-EL2, punjač MH-60, program Nikon View 5 što je dovoljno da zakoračite u svet digitalne fotografije.

B.B.

TEHNIČKI PODACI

Tip fotoaparata: digitalni s nepromenljivim objektivom
Senzor: CCD veličine 1/2,7 inča sa 2,11 miliona piksela (efektivno 2 miliona)
Objektiv: zum 5,6-16,8 mm f/2,7-4,8 (odgovara 37-111 mm kod 35 mm fotoaparata) i 4 x digitalni zum
Velicina slike: 1600 x 1200, 1280 x 960, 1024 x 768 i 640 x 480 piksela
Načini snimanja slike: JPEG (1/4, 1/8, 1/16), kratak film
White balance: automatski i manuelno podešavanje
Izoštavanje: pasivni TTL AF sistem sa pet polja
Monitor: 1,5 inča (3,8 cm) TFT LCD sa 110.000 dpt
Tipovi ekspozicije: automatika i 12 programa sa scenama
Merenje: 256-zonsko merenje
Tip kartice za pohranjivanje: CompactFlash tip I
Priključci: USB 1,1
Napajanje: punjiva Li-jon baterija EN-EL2 i AC adapter EH-60
Dimenzije: 114 x 59,5 x 31,5 mm
Težina: 165 g (bez baterija)
Informacije o prodaji: REFOT B, Beograd Pčinjska 17, tel. 011 456 151

Nikon D100

Kompaktan i lagan refleksni digitalni fotoaparat s velikom stvarnom rezolucijom od 6,31 milion piksela

bracketing. Od ekspozicijskih režima rada poseduje: P-program (fleksibilan), S-prioritet brzine zatvarača, A-prioritet otvora blende, M-manuelno. Na raspolaganju su nam i veliki broj dodatnih funkcija koje se mogu videti i izabrati na TFT monitoru, prilagođavajući ga vašim potrebama. Jedna od tih dodatnih funkcija jeste i da se u tražilu na mat staklu napravljenom od tečnog kristala pojave horizontalne i vertikalne linije koje nam pomažu prilikom fotografisanja arhitekture i pejzaža.

Ugrađeni blic s vodećim brojem

Nakon veoma uspešne D1-serije profesionalnih digitalnih refleksnih fotoaparata, Nikon je ponudio tržištu lakši, kompaktniji i jeftiniji refleksni digitalni fotoaparat Nikon D100, s novim CCD senzorom od 6,31 milion piksela.

Novi ugrađeni CCD senzor s velikom rezolucijom od 6,31 milion piksela troši manje energije, brže obrađuje snimljenu fotografiju, a ima identičnu veličinu kao D1 (1,5 puta manji nego 35 mm snimak). Njim je moguće dobiti fotografije u rezolucijama od 3.008 x 2.000, 2.240 x 1.480 i 1.504 x 1.000 piksela, a možemo ih snimiti na CompactFlash karticu tipa I i II i IBM MicroDrive u nekompresovanom TIFF ili kompresovanom JPEG formatu. Na raspolaganju nam je i RAW format u 12 bita, koji možemo otvoriti samo u novom Nikon Capture 3 programu. Osetljivost možemo da biramo između ISO 200 i 1.600, a može biti i dodatno povećana.

Konstrukcija i funkcije veoma podsećaju na Nikonov klasični refleksni fotoaparat F80. Autofokusni sistem sa pet autofokusnih tačaka s dinamičkim autofokusom brz je i tačan, a u lošim svetlosnim uslovima aktiviraće se pomoćno svetlo za izoštravanje, koje se nalazi na samom fotoaparatu. Provereno 3D matrix merenje u deset segmenata, centralno i spot u svih pet autofokusnih polja zadovoljiće potrebe svih korisnika, a moguća je i kompenzacija ekspozicije, memorisanje ekspozicije i Auto

11 (za ISO100) dobro će nam doći u lošijim svetlosnim uslovima i pri osvetljavanju, a sa spoljnim blicevima TTL merenje je moguće samo sa SB-28DX, SB-50DX i novim SB-80DX. Maksimalna brzina zatvarača za sinhronizaciju blica jeste 1/180 s. Za napajanje koristi punjivu Li-jon bateriju EN-EL3 ili AC adapter EH-5, a veza sa računarom ostvaruje se pomoću USB interfejsa. Za lakše prebacivanje slika u računar i pregledavanje slika koristimo Nikonov View 5 program koji se isporučuje zajedno s ovim digitalnim fotoaparatom. Kada koristimo višefunkcionalni nosač baterija MB-D100, možemo koristiti šest 1.5V LR6 (AA-alkalne) baterija ili jednu ili dve Li-jon EN-EL3 baterije. Pored toga, pruža nam mogućnost da se uz svaku sliku može snimiti i zvuk kojim opisujemo motiv i mesto snimanja, a takođe poseduje i vertikalni okidač, glavni i pomoćni točkić za izbor ko-

mandi, dugme za aktiviranje autofokusa i priključak za daljinski okidač. Nikon D100 približice refleksne digitalne fotoaparate i ostalim korisnicima i biće prava konkurencija takođe novim fotoaparatom iz ove klase kao što su Canon D60, Fuji S2 i Sigam SD9.

B.B.

TEHNIČKI PODACI

Tip fotoaparata: refleksni digitalni s izmenljivim objektivima
Priključak za objektiv: Nikon F bajonet (koeficijent uvećanja žižne daljine 1.5x)
Senzor: CCD veličine 23,7 x 15,6 mm s 6,31 milion piksela (efektivno 4,1 milion)
Velicina slike: L (3008 x 2000 piksela), M (2240 x 1488 piksela), S (1504 x 1000 piksela)
Načini snimanja slike: RAW (12 bit), TIFF, JPEG
White balance: automatski, šest manualnih opcija, prethodno izmereni
Tražilo: pokriva 95% vidnog polja, korekcija dioptrije -2 do +1 D
Autofokus: Multi-CAM900 senzor sa pet AF polja, ručno ili automatski birana (osetljivost -1 do 19EV za ISO100)
LCD ekran: 1,8 inča TFT LCD sa 118000 dot
Brzina zatvarača: 30 s do 1/4.000 s i B
Sinhronizacija blica: 1/180 s
Osetljivost: ISO 200 - 1.600
Tipovi ekspozicije: program, prioritet otvora blende, prioritet brzine zatvarača i manuelno
Merenje: 3D Matrix u 10 segmenata, centralno i višestruko spot
Kompenzacija ekspozicije: +/-5 sa korakom 1/3
Auto - bracketing: dva ili tri snimka s korakom 1/3, 1/2, 2/3, 1EV
Kontrola dubinske oštine: moguća
Priključci: USB 1,1, video - izlaz (NTSC/PAL)
Tip kartice za pohranjivanje: CompactFlash tip I i II, MicroDrive
Ugrađeni blic: GN 11 (ISO100) i pokriva polje objektiv do 28 mm
Broj dodatnih funkcija: 18
Samookidač: podesiv 2, 5, 10 i 20 sekundi
Napajanje: EN-EL3 Li-jon baterija na punjenje ili AC adapter EH-5
Dimenzije: 144 x 116 x 80,5 mm
Težina: 700 g
Informacije o prodaji: REFOT B, Beograd Pčinjska 17, tel. 011 456 151

Fuji digitalni štampači

Štampači sa novim Thermo-Autochrome sistemom

Fuji NC-600D

Digitalni štampač u boji Fuji NC-600D koristi novi sistem štampanja zasnovan na Thermo Autochrome tehnologiji, koja omogućava kvalitetnu izradu digitalnih fotografija bez korišćenja tonera ili bilo kakvih drugih hemikalija. Nova tehnologija štampanja zasniva se na papiru s tankim slojem emulzije, sastavljenom iz tri sloja (žuti, magenta i cijan), koji se aktiviraju pomoću termalne glave. Na taj način dobija se visok kvalitet fotografije sa 16,7 miliona boja i rezolucijom od 320 dpi, a na površini papira za štampanje nalazi se sjajna zaštitna folija, koja štiti odštampanu fotografiju od spoljnih uticaja.

Papir koji se koristi za ovaj štampač isporučuje se samo u rolnama i stavlja se u jednu ili obe kasete, koje se isporučuju zajedno sa štampačem. Štampač pruža mogućnost istovremenog korišćenja obe kasete tako da u jednu možemo staviti običan papir, a u drugu samolepljivi i koristiti ih po potrebi. Cena rolne Thermo-Autochrome papira RL-HG240 (12,7 cm x 21,4 m) je 59 evra i omogućava izradu 240 fotografija 9 x 12,7 cm, a samolepljivog Thermo-Autochrome papira RL-HG230S (12,7 cm x 20,5 m) je 78 evra i omogućava izradu 230 samolepljivih fotografija 9 x 12,7 cm.

Osim povezivanja sa računarom pomoću SCSI II priključka, postoji i mogućnost nabavke Image Controller IC-660A. S njim možemo i bez korišćenja računara s nekog od medija za pohranjivanje podataka koji koristi vaš

digitalni fotoaparati izabrati željenu fotografiju i format, a potom je odštampati na NC-600D štampaču.

Najbolja namena za ovaj tip štampača mogla bi biti izrada fotografija za dokumenta jer su materijalni troškovi veoma mali - negde oko 15 dinara za četiri fotografije. Osim toga, za kratko vreme i veoma jednostavno dobijate fotografije visokog kvaliteta. Procedura korišćenja ovog štampača u studiju kada snimate fotografije za dokumenta je sledeća: digitalnim fotoaparatom fotografirate željenu osobu. Proverite na monitoru fotoaparata da li je fotografija

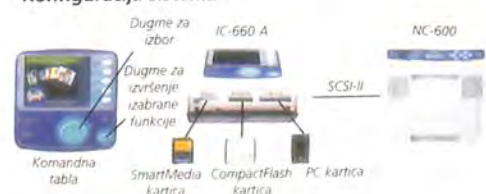

IC - 660A

TEHNIČKI PODACI

Monitor: 5 inča TFT LCD u boji
Ulazni mediji: SmartMedia, CompactFlash i PCMCIA-ATA kartice (ostale kartice mogu se koristiti preko PCMCIA adaptera)
Ulazni format: Exit Version 1,0 do 2,1 JPEG, TIFF-YC i TIFF RGB
Rezolucija: 480 x 640 do 4096 x 4096 piksela/inču
Funkcije: DSC print (pojedinačne fotografije), Multiprint (2, 4, 9, 16 istih ili različitih snimaka), Indeks print i zumiranje
Interfejs: SCSI II
Napajanje: 220 - 240 V oko 360 W
Dimenzije (Š x V x D): 28 x 12 x 35 cm
Težina: 3,5 kg
Cena: 1 650 evra
Informacije o prodaji: MEGAPHOTO, Sarajevska 86, Beograd
 tel. 011 36 17 562 i 011 36 17 563

Konfiguracija sistema

FujiPix Printer NX-500

Ovaj štampač takođe koristi Thermo-Autochrome (TA) sistem štampanja, manjih je dimenzija i težine, a namenjen je korisnicima digitalnih fotoaparata koji žele sami da štampaju svoje fotografije. Ovaj štampač koristi papir veličine 100 x 148 mm, a veličina odštampane fotografije je 85 x 126 mm u rezoluciji od 306 dpi. Kvalitet odštampane fotografije sa 16 miliona boja je visok i zadovoljivo i najzahtevnije korisnike, ali je sporiji od Fuji NC-600D štampača i za jednu fotografiju mu treba oko 145 sekundi. Najjednostavniji način štampanja fotografija na ovom štampaču jeste direktno sa SmartMedia memorijske kartice. Stavimo karticu u otvor na prednjoj strani štampača i nakon nekoliko trenutaka štampač će

dobra (digitalni fotoaparati može biti povezan s monitorom preko video-izlaza radi lakše provere snimljene fotografije). Izvadite karticu i pomoću računara ili Image Controller IC-660D odštampane fotografiju.

TEHNIČKI PODACI

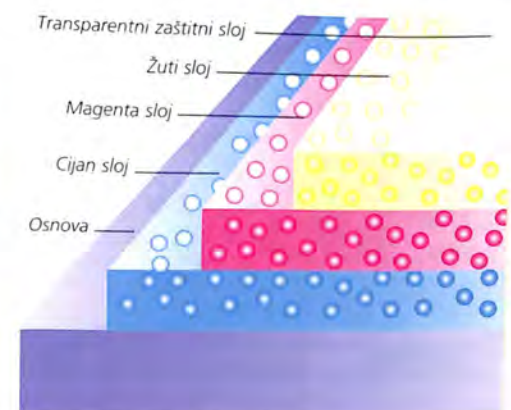
Tip štampača: Thermo-Autochrome sistem
Rezolucija: 320 dpi
Broj boja: 16,7 miliona (256 nijansi za žutu, magentu i cijan)
Veličina fotografije: 8,9 x 12,7 cm i 12,7 x 17,8 cm
Površina fotografije: 8,3 x 12,1 cm (1044 x 1524 tačke) i 12,1 x 17,2 cm (1524 x 2164 tačke)
Brzina štampanja: 37 skundi za fotografiju formata 8,9 x 12,7 cm
Način stavljanja papira: dve kasete za rol-papir, koje se mogu istovremeno koristiti
Podešavanja: svetlost, kontrast, oštrina, zasićenost i gustina
Interfejs: SCSI II
Napajanje: 220 - 240 V oko 360 W
Dimenzije (Š x V x D): 33,1 x 32 x 37 cm
Težina: 24 kg
Cena štampača: 3 377 evra
Cena materijala: rolna papira RL-HG 240 12,7 cm x 21,4 m 59 evra rolna nalepnica RL-HG 230S 12,7 cm x 20,5 m 78 evra
Informacije o prodaji: MEGAPHOTO, Sarajevska 86, Beograd
 tel. 011 36 17 562 i 011 36 17 563

je pročitati. Ako smo prethodno izabrali željene fotografije u digitalnom fotoaparatu koristeći DPOF (Digital Print Order Format), možemo odmah pritisnuti dugme za štampanje. Ukoliko imate televi-

zor u blizini možete ga pomoću video-izlaza povezati sa štampačem i na taj način odabrati željene fotografije pomoću komandnih dugmadi na prednjem delu štampača. Štampač omogućava štampanje indeksa, odnosno 2, 4, 9, 16 i 25 slika na jednom papiru. Postoji funkcija zumiranja, štampanja kalendara, fotografija za dokumenta, štampanje u sepia tonu i mnogi drugi efekti. Pored direktnog štampanja, ovaj štampač možemo povezati i s računarnom pomoću USB priključka. Jedina mana ovog štampača jeste nemogućnost direktnog štampanja sa drugih vrsta memorijskih kartica jer je ograničen samo na one korisnike koji imaju digitalne fotoaparate sa SmartMedia memorijskom karticom.

B. Bjelica

Thermo-Autochrome sistem

FujiPix NX500 TEHNIČKI PODACI

Tip štampača: Thermo-Autochrome sistem
Rezolucija: 306 dpi
Broj boja: 16,7 miliona (256 nijansi za žutu, magentu i cijan)
Veličina fotografije: 100 x 148 mm
Površina fotografije: 85 x 126 mm (1024 x 1518 tačaka po inču, max.)
Brzina štampanja: 145 skundi po fotografiji
Ulazni mediji: SmartMedia, USB interfejs
Ulazni format: JPEG, TIFF-YC, TIFF RGB i BMP
Podržava rezolucije: 120 x 160 do 4096 x 4096 piksela/inču
Način stavljanja papira: stavlja se u kasetu
Način štampanja: zumiranje, DPOF, višestruko štampanje (2, 9, 16 i 25 slika na jednom papiru), index print, kalendar, fotografije za dokumenta
Priključci: video-izlaz (PAL/NTSC)
Napajanje: 220 - 240 V oko 135 W
Dimenzije (Š x V x D): 270 x 80 x 290 mm
Težina: 2,8 kg
Cena štampača: 470 evra
Cena materijala: papir B-20HG (20 listova u pakovanju) 7,20 evra samolepljivi papir B-10S2HG (10 listova u pakovanju) 7,95 evra samolepljivi papir B-10S4HG (10 listova u pakovanju) 7,95 evra samolepljivi papir B-10S16HG (10 listova u pakovanju) 7,95 evra
Informacije o prodaji: MEGAPHOTO, Sarajevska 86, Beograd
 tel. 011 36 17 562 i 011 36 17 563

SanDisk

Više memorije. Više mogućnosti.

REFOTB

Pćinjska 17, 11000 Beograd,
 tel: 011 456 151, fax: 011 446 0234,
 email: refotb@eunet.yu

Izbor rezolucije skeniranja

Na kojoj rezoluciji treba skenirati fotografiju da bi se dobio najbolji mogući kvalitet štampe na EPSON Photo štampaču?

Potrebna rezolucija slike umnogome zavisi od toga na koji način ćete predstaviti vaš rad, te je najbolje da vaše zahteve definišete pre skeniranja. Tako ćete sigurno izbeći da kapacitet slike bude prevelik ili rezolucija slike premala. Međutim, postoji mogućnost da kasnije morate ponovo da skenirate zbog posla s drugačijim zahtevima.

Kada znate da ćete obavljati određene izmene na originalu, uputnije je napraviti sken s većom rezolucijom, obaviti sve željene promene i pored veće datoteke koju ste pohranili na računar, napravite još jednu koja će u potpunosti odgovarati zahtevima koju ste izabrali za izlaznu datoteku. Na ovaj način nećete smanjiti vreme štampanja, zbog većeg broja "nepotrebnih" podataka, ali ćete u isto vreme imati otvorene sve opcije za rad sa datim skenom.

Kako biste pronašli najbolje moguće rezolucije, možete koristiti alate koji se nalaze u samom programu za skeniranje ili iskoristiti sledeće savete:

- idealni opseg rezolucije za štampu na EPSON Photo štampačima jeste od 250 do 300 dpi;

- najbolja rezolucija fotografije veličine 20 x 30 cm, jeste 250 / 300 dpi, gde je daljina posmatrača veoma mala. Ako su fotografije veće, najčešće se pretpostavlja da je daljina posmatranja približno jednaka veličini fotografije. Ovo omogućava manju rezoluciju slike, što znači i da su veličine datoteka manje. Npr., za fotografiju 60 X 80 cm, 200 dpi rezolucija je sasvim prihvatljiva;

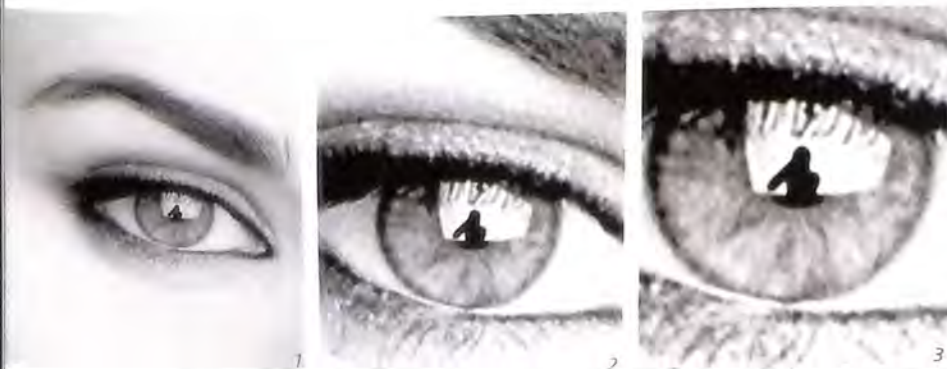
- rezolucija fotografije mora biti menjana i prema veličini originala. U većini slučajeva original će biti uvećan. Na veoma jednostavan način možete otkriti pravu rezoluciju skeniranja ukoliko primenite sledeće formule:

1. veličina izlaza / veličina originala = faktor uvećanja;

2. faktor uvećanja x rezolucija fotografije = rezolucija skeniranja;

- vodite računa da rezolucija fotografije ne predstavlja rezoluciju štampača. Ovo je zbog načina na koji se formiraju fotografije pomoću inkdžet štampača (npr. EPSON Stylus). Ovde, u principu, jedan piksel može biti ili cijan, magenta, žuta ili crna ili bilo koja druga boja koja je izbačena iz mlaznice vašeg štampača. Boje kasnije nastaju mešanjem (piksela) u vašem oku. U vašim podacima jedan piksel može predstavljati već smešanu boju i na taj način sadržati mnogo više podataka. Iz ovog razloga rezolucija koja vam je potrebna za vaše datoteke mnogo je niža od one koja je potrebna štampaču za štampu vrhunskih otisaka.

Milan Smoljan, BS Procesor

Crno-bela fotografija veličine 20 x 30 cm skenirana je na ravnom skeneru u rezoluciji 300 dpi u razmeri 1:1, a zatim je odštampana na inkdžet štampaču na fotopapiru. Na primeru br 1 prikazan je isečak iz odštampane fotografije veličine 20 x 30 cm (1:1). Primer br 2: isečak iz iste fotografije uvećane 200% (80 x 120 cm). Primer br 3: isečak iz iste fotografije uvećane 400% (160 x 240 cm).

Štampana fotografija ≤ 100 x 150 cm (B0)
Idealna rezolucija slike = 150 dpi

Izvor	Izlazna veličina	Rezolucija skeniranja
36 mm negativ / pozitiv	80 x 120 (A0)	5500 dpi
36 mm negativ / pozitiv	100 x 150 (B0)	6750 dpi
4 x 5" pozitiv	80 x 120 (A0)	1000 dpi
4 x 5" pozitiv	100 x 150 (B0)	1500 dpi
10 x 15 cm fotografija	80 x 120 (A0)	1000 dpi
10 x 15 cm fotografija	100 x 150 (B0)	1500 dpi
20 x 30 cm fotografija	80 x 120 (A0)	600 dpi
20 x 30 cm fotografija	100 x 150 (B0)	750 dpi

Štampana fotografija 20 x 30 cm (A4)
Idealna rezolucija slike = 250 - 300 dpi

Izvor	Izlazna veličina	Rezolucija skeniranja
36 mm negativ / pozitiv	10 x 15	1000 - 1200 dpi
36 mm negativ / pozitiv	20 x 30 (A4)	2200 - 2700 dpi
4 x 5" pozitiv	10 x 15	250 - 300 dpi
4 x 5" pozitiv	20 x 30 (A4)	500 - 600 dpi
10 x 15 cm fotografija	10 x 15	250 - 300 dpi
10 x 15 cm fotografija	20 x 30 (A4)	500 - 600 dpi
20 x 30 cm fotografija	10 x 15	125 - 150 dpi
20 x 30 cm fotografija	20 x 30 (A4)	250 - 300 dpi

Štampana fotografija ≤ 60 x 80 cm (A1)
Idealna rezolucija slike = 200 dpi

Izvor	Izlazna veličina	Rezolucija skeniranja
36 mm negativ / pozitiv	30 x 40 (A3)	2400 dpi
36 mm negativ / pozitiv	40 x 60 (A2)	3600 dpi
36 mm negativ / pozitiv	60 x 80 (A1)	4800 dpi
4 x 5" pozitiv	30 x 40 (A3)	500 dpi
4 x 5" pozitiv	40 x 60 (A2)	750 dpi
4 x 5" pozitiv	60 x 80 (A1)	1000 dpi
10 x 15 cm fotografija	30 x 40 (A3)	500 dpi
10 x 15 cm fotografija	40 x 60 (A2)	750 dpi
10 x 15 cm fotografija	60 x 80 (A1)	1000 dpi
20 x 30 cm fotografija	30 x 40 (A3)	300 dpi
20 x 30 cm fotografija	40 x 60 (A2)	400 dpi
20 x 30 cm fotografija	60 x 80 (A1)	600 dpi

PITANJA Odgovori

U prilogu vam šaljem dve fotografije istog pejzaža. Jedna je izrađena u foto-radnji u Novom Sadu koja to izrađuje s automatskim uređajima, a drugu sam ja izradio u svojoj mračnoj komori, uz povećavajući aparat Durst M601 objektiv Šnajder Componon 2,8/50 i Jobo Processor, razvijajući Tetenal RA-4 Print Kit, Fujicolor papir.

Razlika između ove dve slike je očigledna. Njihova fotografija znatno je kontrastnija i efektnija, dok je moja slika bez kontrasta, što se kaže "flau". Filtraža nije besprekorna, no to ovde nije važno.

Ono što mene interesuje, jeste kako i na koji način se mogu pojačati kontrasti kod kolor fotografija? Papir nije u pitanju, i oni i ja radili smo slike na istom Fujicolor papiru. Da li je u pitanju razvijajući ili nešto drugo?

Pored toga imam utisak da je njihova slika oštija od moje. Prilikom povećanja uoštavanje obavljam na zrno, ne bi trebalo da bude razlike. Možda se varam, možda je u pitanju samo razlika u kontrastu?

Mikša Jovan, Titel

Nešto s hemijom sigurno nije u redu. Morate se striktno pridržavati propisane temperature pri rastvaranju hemije i prilikom razvijanja papira. Da li ste stavili starter u razvijajući kako bi on mogao odmah da počne intenzivno da radi. Uz pridržavanje vremena razvijanja i tačnom ekspozicijom morate dobiti približne rezultate.

Plavi štih na fotografiji često se pojavljuje usled propadanja razvijajuća ili kada razvijajući dođe u dodir s blajhom.

Nedavno sam kupila dosta kvalitetnog "idiota" (kompaktni aparat, prim. red.) i kada uključim blic na ekranu, između ostalih, pojavi se opcija Fill-in. Saznala sam da u toj opciji fleš ne radi punom snagom nego služi da dopuni svetlo. Da li možete da me posavetujete u kojim situacijama je najbolje koristiti ovu opciju?

Milena Stakić, Podgorica

U prošlom broju časopisa najveća tema u tehnici bila je posvećena blicovima i tamo možete naći odgovore na tehničke karakteristike bliceva, pa i onih koji su ugrađeni u "idiotu". Opcija Fill-in najčešće se koristi u kombinaciji s dnevnim svetlom ili kada

ga nema dovoljno (kao na primer u enterijeru) ili da razbije jake senke koje obično dobijamo snimajući pri sunčanom danu u periodu između 11 h i 16 h (u proleće i leto). Na primeru dve fotografije deteta možete uočiti drastičnu razliku u rezultatu. Fotografija levo snimljena je bez blica, ima blago crvenkasti ton (refleksi od okolnih objekata), ali je zadržala autentičnu atmosferu. Na fotografiji desno bolje je uhvaćen izraz deteta i nema jakih senki i blic je omogućio da se dete snimi dok je u pokretu.

Ako i vi želite da dobijete savet kako da nešto snimate ili želite da unapredite svoje znanje, pošaljite nam svoja pitanja i fotografije poštom ili na e-mail adresu refoto@net.yu.

Šta je to "push" proces?
Nemanja Savić, Sombor

"Push" proces kod nas je poznat kao proizvedeno razvijanje. Kada nemamo u aparatu adekvatan film za postojeće svetlosne uslove, možemo "spasiti" situaciju tako što ćemo naš film tretirati kao film veće osetljivosti nego što on zapravo jeste tako što na skali osetljivosti podesimo željenu vrednost. Obično ga koriste fotografi kojima je potrebna maksimalna osetljivost filma u uslovima lošeg osvetljenja. Na primer, sportski fotografi često koriste film od 400 ASA kao da je film od 800 ASA ili čak 1 600 ASA da zamrznemo neku akciju zbog mogućnosti odabira vrlo kratke ekspozicije. Proizvedeno razvijanje ima svoje mane, a to su povećanje zrna filma, pojačan kontrast i blago pojačana saturacija boja. Naravno, ako ste vešti, pretvorite mane u prednost i iskoristite to na kreativan način.

Veliki sam ljubitelj automobila i često ih fotografisem, ali uvek imam problem s velikim refleksom na staklu i usled toga ne vidi se unutrašnjost automobila. Zanima me na koji način mogu da otklonim refleks?

Nikola Mirčić, Užice

Dragocen uređaj za snimanje objekata u kojima ima mnogo refleksa jeste polarizacioni filter. U crno-beloj i kolor fotografiji ovaj filter služi da ukloni ili umanjí refleks na objektima od stakla, porcelana itd., a takođe i kada treba snimiti neki objekat kroz staklo ili u vodi. Polarizacioni filter služi i da potamni svetlost nebeskog plavetnila u pejzažu i na taj način učini nebo reljefnijim. Polarizacioni filteri ugrađuju se u okvire koji se mogu okretati na objektivu tako da se ugao delovanja filtera podesi prema uglu polarizacije svetlosti. To se obično radi na taj način što se filter stavi na aparat i okreće na objektivu a na mat staklu posmatra se njegov efekat. Svaki filter apsorbira jedan deo svetlosti i stoga moramo uzeti u obzir filter-faktor koji je uglavnom označen na obodu ili pakovanju filtera. On označava za koliko je potrebno produžiti ekspoziciju. Kod aparata sa TTL merenjem ovaj problem je prevaziđen.

Izlog snimljen sa polarizacionim filterom i bez njega

REFOTO KONKURS

PUTOVANJE

Radove slati na adresu: "REFOTO" - Za konkurs, Pčinjska 17, 11000 Beograd.

Prva nagrada - Maja Đurić - Dorđević, "Speculum in imaginis", Budva

Treća nagrada - Vladan Ljujić, "Putokaz"

Pozvali smo čitaoce da nam pošalju fotografije sa svojih putovanja i oni su se odazvali u zaista velikom broju. Za članove našeg stručnog žirija to je bilo zadovoljstvo, ali i briga kako da od toliko velikog broja dobrih radova odaberu najbolje. Kako se naš ovogodišnji nagradni konkurs sastoji iz četiri periodična konkursa, žiri je odabrao najbolje radove za aprilski broj. Prva nagrada dodeljena je Maji Đurić - Dorđević, za fotografiju "Speculum in imaginis"; druga Žužani Majoroš za fotografiju "Ulični detalji u Kairu" i treća Vladanu Ljujiću za "Putokaz". Zahvaljujemo se čitaocima na velikom odzivu i pozivamo ih da pošalju svoje radove za naredne brojeve našeg časopisa.

Druga nagrada - Žužana Majoroš, "Ulični detalj u Kairu"

Naš časopis pokrenuo je stalnu rubriku "Foto-konkurs" gde će objavljivati fotografije čitalaca, amatera i profesionalaca. Pravo učešća imaju svi koji se bave fotografijom, a jedini uslov jeste da uz svaku fotografiju ili dijapozitiv pošalju i originalni kupon iz našeg časopisa "REFOTO", čitko popunjen osnovnim podacima. Broj fotografija ili dijapozitiva, koji neko želi da pošalje nije ograničen, ali je obavezno priložiti kupon za konkurs, koji se dobija u svakom broju časopisa. Uz sve priloge potrebno je naznačiti naziv fotografije ili dijapozitiva, kao i neophodne tehničke podatke, npr. kojim filmom i fotoaparatom je snimljeno i dr.

Tema ovogodišnjeg konkursa

Temu PUTOVANJE trebalo bi, kao pojam, najšire shvatiti, s raznovrsnom lepezom mogućih motiva snimanja. Očekujemo, dakle, fotografije svega onoga što privlači pažnju čoveka na putovanju i ostaje mu u sećanju kada se putovanje završi. Dakle, to jesu izgledi krajeva kroz koje prolazimo, mesta u kojima boravimo, pejzaži, kulturno-istorijski spomenici, arhitektura, život koji pulsira na ulicama ili izletištim, ali i tragovi življenja u raznim ambijentima, gradskim ili seoskim. Zanima nas i sve ostalo što je privuklo vašu pažnju, vizuele beleške o vašem doživljaju, možda osmehu neznanaca, odsjaju sunca na kapima rose, svetlu i senkama pa i detaljima urbanih ili ruralnih ambijenata.

Formati i tehnologija radova

Učesnici mogu poslati:
- CRNO BELE FOTOGRAFIJE I FOTOGRAFIJE U BOJI, FORMATA OD 13 X 18 CM DO 18 X 24 CM
- DIJAPOZITIVE U BOJI, FORMATA 24 X 36 MM
- FOTOGRAFIJE SNIMLJENE NA CD U REZOLUCIJI 300 DPI VELIČINE DO 18 X 24 CM

Slanje radova

Ovogodišnji konkurs sastoji se iz četiri periodična konkursa. U ovom broju objavljeni su rezultati konkursa za april a učesnici mogu poslati radove za junski, avgustovski i oktobarski broj časopisa, za svaki pojedinačno i za decembar, koji je završni. Za svaki od navedenih brojeva časopisa žiri bira radove u užu izbor i određuju nagrade.

Rokovi :

- ZA JUNSKI BROJ, DO 5. JUNA;
- ZA AVGUSTOVSKI BROJ, DO 5. AVGUSTA;
- ZA OKTOBARSKI BROJ, DO 5. OKTOBRA;
- ZA FINALNI, DECEMBARSKI BROJ, DO 30. NOVEMBRA
Za decembar, koji je finale ovogodišnjeg konkursa žiriraju se i svi radovi koji su ušli u užu izbor na izborima za prethodne brojeve časopisa.

Nagrade konkursa

- Nagrade konkursa sastoje se od nagrada za svaki broj časopisa i nagrada konkursa kao celine.
Za svaki od ovogodišnjih brojeva dodeliće se po tri nagrade:

1. GODIŠNJA PRETPLATA ZA ČASOPIS
2. KNJIGA "ELEMENTARNA TEHNIKA FOTOGRAFIJE", DRAGOLJUBA KAŽIĆA
3. PET FILMOVA FUJI SUPERIA

Velike, završne nagrade konkursa jesu:

1. NIKON F65
2. NIKON FOTO-TORBA
3. TRIDESET KOLOR NEGATIV FUJI FILMOVA

U svakom broju časopisa objavljuju se rezultati za taj broj, popis radova koji su ušli u užu izbor, nagrade tog broja i reprodukcije izabranih fotografija.

U decembarskom broju objavljuju se finalni rezultati konkursa, završne nagrade i reprodukcije najboljih fotografija konkursa.

Završne odredbe

- Radovi koji su poslani na konkurs ne vraćaju se;
- organizator radove može koristiti za potrebe časopisa, bez naknade i uz potpisivanje autora;
- odluke žirija su konačne;
- pravo tumačenja ovih propozicija ima organizator.

Pohvala - Borislav Gnjidić, "Polje snova"

Pohvala - Stanko Adamović, "Ostavljena u magli"

Pohvala - Jovan Lakatoš, "Mali nosač", Nepal

Aleksandar Radaković, "Prvi put"

Marko Rupena, "Pogled ka slobodi"

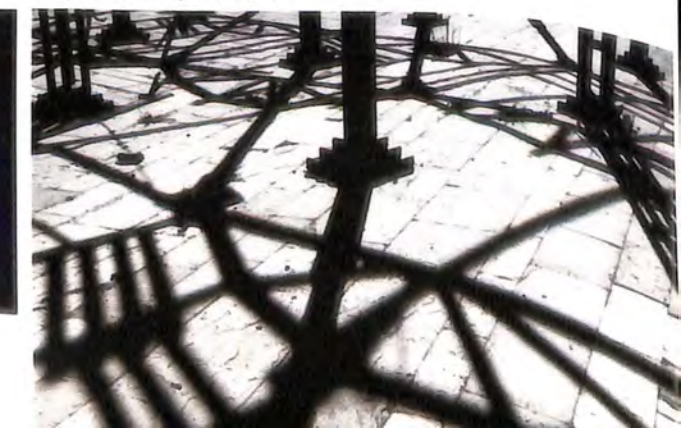
Danilo Peternek

Draško Gajić, "Univerzitet Lomonosov"

Predrag Janković, "Veslač"

Sanja Knežević, "Senke 1"

Analiza fotografiskih radova naših čitalaca

Foto komentar

Foto komentar

Dragoljub Tošić, EFIAP,
profesor fotografije u Grafickoj školi u Beogradu

Miladinović Vesna iz Beograda poslala nam je oko 30 fotografija snimljenih u proteklih nekoliko godina. Nju najviše zanimaju pejzaži, ali mi smo izabrali ovu vrlo lepu atmosferu tipične rečne scene. Naročito je zanimljiva

po svom koloritu jer tople crvene i narandžaste boje čamaca u dobrom su kontrastu s hladnom plavom bojom vode. Kompozicija je takođe vrlo uspešno rešena i raspored čamaca je dobro izbalansiran. Predlažemo malo precizniji i bolji kadar (velika fotografija) jer šuma u gornjem i kamenje u donjem delu izgledaju kao slučajni (neželjeni) dodatak. Pozivamo Vesnu da učestvuje na našem novom konkursu jer sudeći po njenim fotografijama putovanja su joj glavna inspiracija.

Fotografija "Nedostatak čoveka", kao i ostale dve koje nam je poslao Branislav Ilić iz Tomaševca, imaju jak plavi štih. Zbog toga savetujemo Branislavu da vodi računa u kojim uslovima čuva svoj snimateljski materijal,

naročito kada je u pitanju kolor. Takođe korisno je kupovati ga u radnjama specijalizovanim za fotografski materijal, koje imaju adekvatne uslove za njegovo skladištenje. Dakle, fotografija "Nedostatak čoveka" neispravna je u boji, što kod ovakvih motiva nema funkciju. Predlažemo da sa strane odbaci deo sa drugim prozorom kako bi smirio kompoziciju. Takođe, smeta stolica u levom uglu fotografije jer je pri kraju i neoštra je. Inače, postignuta je dobra atmosfera zapuštenog prostora s tragovima življenja.

Marko Špoljarić nam je poslao tri fotografije od kojih objavljujemo fotografiju "Reklama u Beogradu", koja pokazuje da Marko dobro zapaža zanimljive i aktuelne sadržaje jer u Beogradu zaista svuda ima raznih

reklama i plakata i oglašava se sve i svašta. Preporučujemo mu, pre svega, da kada odabere sadržaj koji želi da snimi, više razmisli o tome kako da organizuje kadar, rasporedi planove, vertikalni i horizontalni, i odluči šta će da istakne (akter scene) i kako da to uradi. U konkretnom slučaju, ako ga već interesuje fenomen raznoraznog oglašavanja u Beogradu, neka to snimi na više mesta i u raznim situacijama, možda negde uz prisustvo ljudi kako bi se video njihov odnos prema toj pojavi. I kao što smo već naveli kao savet drugima, neka pride dovoljno blizu kako bi se videlo to što snima. Podržavamo Marka u njegovoj nameri da pohađa kurs fotografije i preporučujemo mu da se obrati na adresu Foto - kino kluba "Šumice", telefon 011 489 43 92, kolegi Miloradu Đuričiću.

Miladinović Vesna

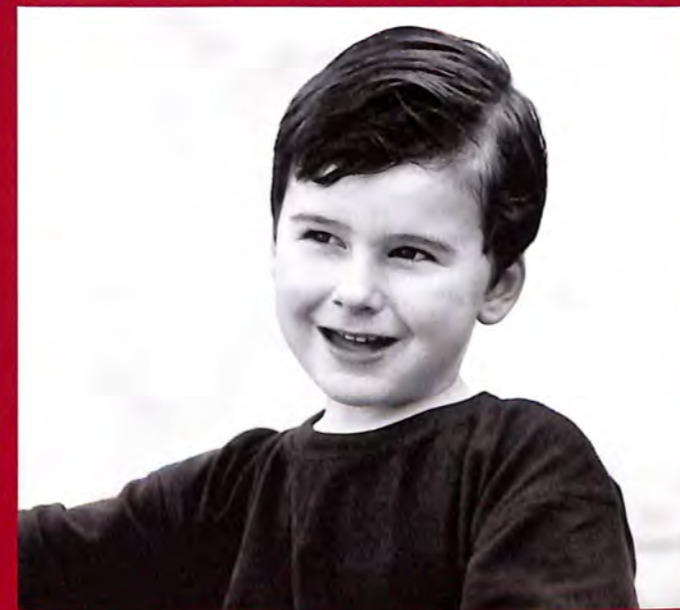
Branislav Ilić, "Nedostatak čoveka"

Marko Špoljarić, "Reklama u Beogradu"

Foto sekcija osnovne škole "Dobrosav Radosavljević", "Suton"

Nebojša Đukić
"Tatin anđeo"

Borislav Gnjidić, "Harmonija na delu"

Raduje nas što smo dobili pet fotografija foto - sekcije osnovne škole "Dobrosav Radosavljević" - Mačvanska Mitrovica i čestitamo članovima sekcije i nastavniku na uspesima koje su postigli. Fotografija "Suton" pokazuje da uspešno

radite crno-bele fotografije, što je dobro jer se tako ovladava osnovnim znanjima. Ovaj snimak dobro je kadriran i postignut je lep štimung. Međutim, šuma je previše tamna pa bi pri izradi fotografije taj deo trebalo malo zadržavati da bi se i u tamnim partijama dobili detalji. Takođe su snimci tonki neujednačeni, što možda zavisi i od opreme, materijala i uslova pod kojim radite. Dobro bi bilo, ako možete, da stalno koristite isti svetlomer, isti negativski materijal i isti negativski razvijач i tako dobijate ujednačene negativne. Tako bi mogli da se uvežbate, korigujete eventualne greške i sigurnije idete ka dobrim rezultatima, i lakše dobijate dobre pozitivne.

Naziv fotografije "Tatin anđeo" na odličan način ilustruje ovaj lep portret dečaka, autora Nebojše Đukića. Ljubav i ponos roditelja, opuštenost i sreća deteta uhvaćeni su u jednom odlučujućem trenutku ("decisive moment"), toliko karakterističnom za dobru fotografiju. Zbog crno - bele tehnike, za mnoge od nas, fotografija deluje nostalgичno, kao fotografije iz starih albuma. Originalni kadar ove

fotografije (mala slika) znatno je šireg plana, ali zbog nedovoljno jasno prikazanih ruku deteta i bicikla na kojem sedi umanjena je lepota samog portreta, pa predlažemo Nebojši da kadrira fotografiju na prikazani način (velika fotografija). Težnja svakog fotografa jeste da u punom kadru zabeleži ono što fotografiše ali kod fotografija gde je trenutak presudan, bolje je fotografiju iskadrirati naknadno. Ovaj jedinstveni osmeh dečaka u svakom slučaju je neponovljiv.

Borislav Gnjidić je autor ovog izuzetno impresivnog pejzaža koji podseća na deo filmskog kadra. Dobro prikazano prostranstvo scene sa izraženom dramaturgijom na vrlo efekatan način prikazuje uvek

neponovljivu i jedinstvenu atmosferu zalaska sunca. Fotografija je komponovana po pravilima zlatnog preseka (o čemu govorimo u ovom broju), jedino je donji deo fotografije "pretežak", pa bi rešenje bilo ili da se skрати (da ne zauzima tako značajan deo fotografije) ili da se blago prosvetli da "izađu" detalji. Borislav nam je "pripretilo" da će nam stalno slati svoje fotografije, a mi se iskreno nadamo da hoće jer ćemo uvek naći mesta i vremena za ovako uspešan rad.

Fotografija **Predraga Ribarova** "Igra na senu" još jedan je primer dobre dečje fotografije, koja je u svemu realizovana primereno motivu i nemamo nikakvih primedaba, izmena ili dopuna. Osnovno je da je snimljeno u pravom trenutku i za dete izgleda prirodno i spontano. To što dečak gleda u objektiv na ovom snimku nije greška, već kvalitet koji mu povećava vrednost

jer su izraz lica i pogled prirodni i još više određuju prirodu i temperament dečaka. Svetlo je funkcionalno i izdvaja dečaka i ogradu od pozadine koja definiše lokaciju, ali je mirna i ne konkuriše glavnom motivu. Skrećemo pažnju i na spretno izabran takozvani psihološki prednji plan, a to je ograda na kojoj je dečak. Naime, i odrasli i deca često se neprijatno osećaju kada su direktno pred objektivom i to se na fotografiji, obično, oseća. Ako, međutim, između osobe koju snimamo i fotografa, odnosno foto - aparata postoji nešto kao što je ova ograda na kojoj je dečak, onda su oni prirodni i opušteniji i to se na ovoj fotografiji vidi.

Predrag Ribarov
"Igra na senu"

Presek drveta jeste fotografija **Slavoljuba Macića** koja, kao i ostalih pet koje je poslao, pokazuju da Slavoljub ima iskustva u radu na fotografiji. Stvaralački čin vidljiv je već kod uočavanja, kadriranja i međusobne veze fotografija.

Savetujemo Slavoljubu da pri snimanju ovakvih motiva koristi stativ da bi eksponometrijske vrednosti (mali otvor blende radi povećanja dubinske oštine) i dugačka ekspozicija omogućili osnovnu i dubinsku oštrinu celog kadra. Kod ovakvih snimaka to je važno da bi se dobro pokazala materijalizacija, a kako su to snimci sa malih rastojanja, dubinska oština je mala ako se blenda ne zatvori dovoljno. Takođe treba voditi računa o osvetljenju. Efektni rezultati mogu se dobiti kada je svetlo "reljefno", odnosno koso i sa strane osvetljava snimanu površinu. Savetujem Slavoljubu da prekontrolise i svoj aparat za povećanje jer su mu sve fotografije sa jedne strane na periferiji malo neoštre. I tu pomaže ako se prilikom povećavanja blenda zatvori (recimo na 11) i time isključe periferni delovi objekta.

Slavoljub Macić

Velibor-Borko Milovanović iz Devojačkog Bunara, autor fotografije "Zamišljeni slikar" poslao nam je još pet fotografija koje pokazuju da najviše snima pejzaže i ljude i da ima osećaj da uoči lep krajolik ili interesantan lik.

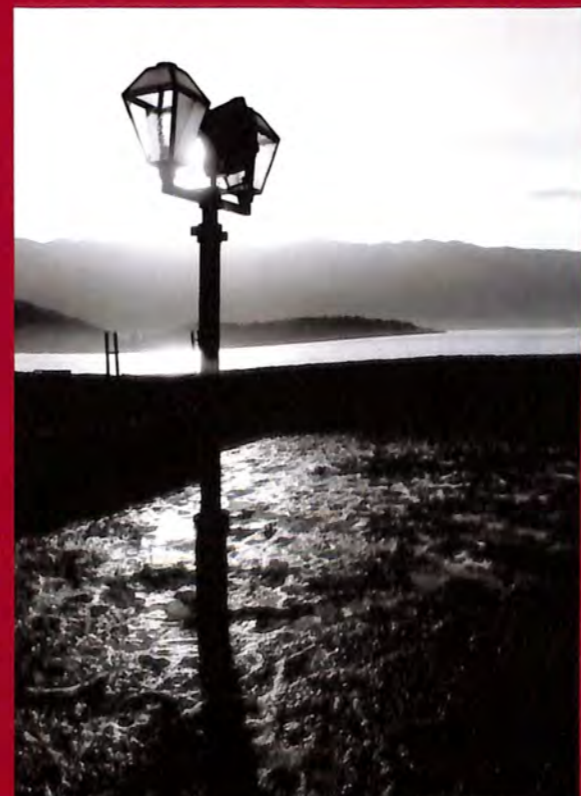
Kod fotografije "Zamišljeni slikar" moguće su dve varijante: jedna jeste da napravi izrez kao što smo obeležili i time stavi akcenat na lice slikara, jer je taj lik vrlo sugestiv i zahvalan za portretiranje. Druga varijanta bila bi da u kadru budu i šake portretisanog, no tu mora da vodi računa prilikom snimanja da ne seče deo šaka. Napominjemo da ruke kod portreta mogu da imaju značajnu funkciju, ali je važno kako se ukomponuju na kadru, posebno u odnosu na lice.

Velibor-Borko Milovanović
"Zamišljeni slikar"

Dražen Lovrić, "Lutka"

Predrag Ilić, "Monstrum"

Dragan Šaponjić, "Jutro"

Fotografija "Lutka" **Dražena Lovrića** iz Novog Sada jeste zanimljiva zbog neuobičajenog načina snimanja ljudskog lika. Smatra se riskantnim snimanje detalja, a evo fotografije koja, iako je isečak ljudskog lika, govori više o snimljenoj osobi nego mnogi portreti koji obuhvataju celu glavu, a ipak ne govore mnogo o portretisanoj osobi. Ne komentarišem ni deformacije ni osvetljenje jer prema preovlađujućem opštem utisku u ovom slučaju to je u drugom planu. Jedino ne razumem zašto je Dražen fotografiji dao naziv "Lutka" jer prema onome kako se taj termin upotrebljava za osobu na fotografiji se nikako ne bi moglo reći da asocira na lutku.

Predrag Ilić nam je poslao fotografiju pod intrigantnim nazivom "Monstrum". I zaista ova fotografija deluje nestvarno s obzirom na to da raspoznajemo da je reč o insektu. Predrag je snimio ovog "monstruma" izvrtanjem 24 mm objektivom, što je uticalo na blagu neoštrinu cele fotografije. Naravno da bi vrhunska makro - optika znatno doprinela ovom snimku ali u njenom nedostatku (i nemogućnosti) treba iskoristiti ono što imamo, što je Predrag i učinio. Jedino savetujemo da skрати donji deo žutog objekta (kao na našem primeru) da bi se naglasio centar fotografije - insekt. Zanimljivo je rešena i pozadina sa efektom spot svetla, koja je doprinela dramatičnosti scene. Uz odgovarajuću muziku mogla bi biti i špica nekog horor filma.

Prijatan je doživljaj koji čovek ima kada posmatra fotografiju "Jutro" **Dragana Šaponjića** iz Nove Varoši. Dragan je motiv dobro uočio i uspešno ga fotografski realizovao. I ostale fotografije koje nam je poslao pokazuju da on ima osećaj za dobar kadar, a i znanja u primeni fotografskih uređaja i materijala. Fotografija "Jutro" snimljena je u ranim jutarnjim časovima kada su senke duge, a

smeštanje tamnih i svetlih partija daje ritam i utisak prostora. Leti na moru to je najbolje vreme za snimanje. Na fotografiji je dobra kompozicija i raspored horizontala i vertikala, a stajna tačka izabrana je tako da je snimak načinjen u "kontri", a sunčevi zraci ipak ne idu u objektiv. Refleksi u prednjem planu izvanredno naglašavaju ovaj deo fotografije koja je vrlo zanimljiva za analizu. Naime, ona funkcioniše kao celina. Međutim, bila bi dobra fotografija i ako bi se zasebno uradila njena donja polovina. Istina, to je potpuno drugačija interpretacija motiva, no moguća je i jednako zanimljiva, posebno grafički. Takođe interesantno je kako isti motiv pruža mogućnost za interpretaciju dve sasvim drugačije atmosfere. Naime, na celoj fotografiji preovlađuje lirski štimung. A kada se uradi samo njen donji deo atmosfere i moguće asocijacije potpuno su drugačije. Eto fotografima povoda za razmišljanje o tome kako motivi koji izgledaju uobičajeno, gotovo trivijalno, u fotografskoj interpretaciji mogu da posluže za slojevita i različita kazivanja. Predlažem da se desni deo starog grada Budve odstrani jer ga ima vrlo malo i na ovaj način prikazano samo smeta.

Nikon

Digital imaging

PRIRODNA
VELIČINA

COOLPIX 885

€ 714

D1x

€ 4753

COOLPIX 5000

€ 1182

COOLPIX 995

€ 1020

COOLPIX 775

€ 560

COOLSCAN LS 40

€ 818

*sve cene su bez poreza na promet

REFOTB

VELEPREODAJA

Pčinjaska 17, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
tel: 011 456 151, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

MALOPRODAJA

Vuka Karadžića 7a, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
tel: 011 630 153, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

Nikon

€ 1253

Digitalni fotoaparati
COOLPIX 5000

CCD sa 5,24 miliona piksela
Rezolucija 2560 x 1920 piksela
Objektiv 3x zoom Nikkor
7.1 - 21,4 mm (28 - 85mm)
Digitalni zum do 4x
Makro područje do 2 cm
Dimenzije 101,5 x 81,5 x 67,5 mm
Težina 360 g
Veliki broj dodatne opreme

*cena je bez poreza na promet

REFOTB

VELEPREODAJA

Pčinjaska 17, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
tel: 011 456 151, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

MALOPRODAJA

Vuka Karadžića 7a, 11000 Beograd, YUGOSLAVIA
tel: 011 630 153, fax: 011 446 0234, email: refotb@eunet.yu

Nikon